KRISTOFER JANSON:

1 Kr.

MANGESLAGS KJÆRLIGHED.

GYLDENDALSKE BOKHANDEL

MANGESLAGS KJÆRLIGHED

KRISTOFER JANSON

MANGESLAGS KJÆRLIGHED

KRISTIANIA
GYLDENDALSKE BOKHANDEL
KJØBENHAVN • LONDON • BERLIN
MCMXXIII

ANDEN UTGAVE

Printed in Norway
Lie & Co.s Boktrykkeri, Kristiania

Underjordisk ild.

I.

Det var under Dogernes regimente i Venedig. Den stolte stad stod endnu paa høiden af sin magt. Med sine handelsskibe herskede den over alle havne, og intet skib turde befare Adriaterhavet uden dens tilladelse. Markuskirken, med dogepaladset ved sin side, straalede i al sin halvt østerlandske herlighed. Paa piazettaen reiste sig de to vældige søiler, den ene med den vingede Markusløve, den anden med den hellige Theodorus. De fire herlige bronseheste, rovet fra Konstantinopel, talte om Venedigs triumf fra korstogenes tid, da Dogen Enrico Dandolo efter 12 dages stormløb tog denne det østromerske riges perle og endog vovede at bortføre en af portene fra den hellige Sofiakirke. Malerkunsten og bygningskunsten blomstrede. Venedigs silkevarer og glasmalerier sendtes hele verden over.

Men en orm gnavede paa byens hjerterod trods dennes glimrende skal, og det var misundelsen. Ikke nok med, at Venedig hadde ligget i en stadig kappestrid med Padua, Pisa, Genua, Ancona, Bologna, Treviso, Triest og andre fremadstræbende republiker, en kappestrid, der ofte havde skaffet sig luft i blodige feider; men indenfor byens mure saa den ene adelige familie paa den anden med had og mistanke, og Dogen holdt skjelvende statens tøiler og herskede ved skræk og spioneri.

De yngre adelige slægter som familien Tiepoli, Quirini, Barozi følte sig tilsidesatte af de ældre, og en hemmelig sammensværgelse dannede sig for at omstyrte forfatningen. Men revolutionsplanen blev røbet, og nu blev statsinkvisitorernes forbund dannet, det frygtelige timandsraad, der havde til maal at opsnuse hver oprørsyttring og kvæle den i fødselen. Der blev givet disse inkvisitorer næsten uindskrænket magt. De kunde indkalde hvem de vilde som mistænkt, forhøre ham under den

skrækkeligste tortur og afsige dødsdom, uden at den anklagede havde ret til forsvar eller nogen appel. Nu blev der et spioneri uden lige. Hvis en adelig familie ønskede at blive en fiende kvit, var det bare at angive ham som mistænkt for oprør, og manden forsvandt, uden at nogen vidste, hvor han blev af. Blykamrene og de underjordiske fængsler hørte mangt et fortvivlelsens støn, og i kanalen ved «sukkenes bro» nedsænktes mangt et lig ved nattetider. Man kunde aldrig være tryg paa liv og lemmer. Hemmelige spioner i skikkelse af skriftefædre, haandverkere, tjenere, gondolfierer vrimlede det af i husene og paa gaderne. Selve Dogen var ikke sikker.

Marino Falieri havde forsøgt at afryste aristokratiets aag og skaffe Dogen friere hænder. Planen blev røbet, og han selv halshugget. Det var i 1355. Efter det blev tøilerne endnu strammere, inkvisitorernes rædselsherredømme endnu strengere. Man gik i Venedig med livet i hænderne.

II.

Fra Benvenuto var et af disse mennesker, som synes fødte uden samvittighed. Han havde en eneste lidenskab, der havde besat ham saaledes, at alle andre røster maatte forstumme.

Og denne lidenskab var magtbegjær. Ikke saa, at han tragtede efter at komme høit paa straa. Titelen var ham ligegyldig, naar han kun i den stilling, han var, kunde herske og raade over andre menneskers liv og lykke. At kunne snøre maskerne sammen om sit bytte, se det sprælle i nettet og saa have det i sin magt at afsige dommen over liv og død, det var hans største nydelse. Bønner, taarer, raseri, fortvivlelse — intet rørte ham eller forandrede hans engang tagne beslutning. Han var kold som is og haard som jern. Han nød som ædderkoppen fluens angstfulde spræl i hans spind og lod den sidde der saa længe som muligt og arbeide for livet. Han kunde jo, naar han vilde, suge blodet af den og saa slippe den ned.

Benvenuto havde gjennemgaaet en klosterskole. Allerede her havde lærerne opdaget hans evner som hemmelig spion, og de satte ham derfor til at lure paa de andre og aflægge rapport om deres samtaler.

Som 17 aar gammel stod han alt i det hemmelige politis tjeneste, havde ved sit sledske og ydmyge væsen lurt sig ind i

mange familiers politiske planer og saa bagefter udleveret dem til timandsraadet.

Han var bleven presteviet og havde dermed banet sig vei til end større indflydelse. Ja han havde endog opnaaet at blive selve Dogens skriftefader og betroede mand. Dogen behøvede bare at hviske sine ønsker i Benvenutos øren, og ønskerne blev opfyldte, uden at nogen egentlig vidste hvorledes.

Blandt dem, der havde været hans kammerater i klosterskolen, var ogsaa sønnerne af den adelige familie Contarini. Især var det en af de unge sønner, der formelig havde lagt sin elsk paa ham. Benvenutos rolige, sikkre væsen, hans stilfærdige og værdige optræden, hans tilsyneladende oprigtige fromhed havde imponeret vennen. Han saa op til ham som et mønster, han lyttede til hans raad som til en vismands. Han havde tigget sine forældre om lov til at bede ham hjem med sig, og de havde, skjønt nølende, givet sit samtykke, da de slet ikke kunde dele sønnens beundring for dette skolens lys. De syntes, at denne beherskethet i væsen var unaturlig for en frisk ungdom.

Især var det husets datter Lucia, en stolt og skjøn ung kvinde, som ikke kunde fordrage Benvenuto. Straks ved det første syn af ham, da han halvt skulende havde gjennemboret hende med sit blik, før han ydmygt slog øinene ned, havde hun følt sig gjennemrislet af en gysen. Det var som en klam, kold slange havde nærmet sig paa bugen for at omslynge hende. Hun havde bedet sin bror skille sig ved denne ven; men broderen var som hypnotiseret af ham og bad Lucia være venlig mod Benvenuto for hans skyld.

Saa vankede da Benvenuto i tre aar omkring i det contarinske palads som hjemme. Han spillede altid den ydmygt taknemlige og beskedne; men han holdt baade øine og øren aabne. Ved sine maaltider og ellers ved private sammenkomster kunde familien udtale sig frit til hverandre, kanske endog kritisere en og anden af Dogens handlinger eller udtale sig dristigere end ellers om dagens politik. Naar da Benvenuto blev spurgt af et eller andet, agerede han altid den troskyldige, for hvem verdslig politik laa saa fjernt som maanen. I egenskap af prest havde han jo saa lidet med den at gjøre. Hans gjerning var at trøste bedrøvede sjæle. Men naar han saa var kommen i enrum, noterte han hver yttring, som var falden, der kunde udlægges mistænkeligt, hvem der havde yttret den, og i hvad sammenhæng den var falden. Og hans intet anende ven forsynte ham

med rigeligt materiale, naar Benvenuto under spøg og latter og eggende ord udfrittede ham om baade det ene og andet, hver gang de var alene sammen paa vennens værelse.

Da saa maskerne var spundne tilstrækkeligt tætte og faste, tog Benvenuto sin beslutning. Han kom en dag til det contarinske palads og bad om en samtale med Lucia i enrum, da han havde noget vigtigt at meddele.

Lucia kom. Benvenuto stod nede ved døren med nedslagne øine. Sin paterhat havde han krammet i haanden. Da døren lukkede sig efter hende, saa han langsomt op. Hans blik var koldt som is, og dog syntes Lucia, at det borede sig gjennem hende som en ildslue. Hans stemme var rolig som ellers; men en næsten umærkelig skjelven i hans røst og den nervøse trækning af haanden, som krammede hatten, røbede, at der raste en storm i hans indre. «Jeg har allerede for 6 aar siden, da jeg endnu var gut og gik paa skole, svoret paa, at du skulde blive min,» sagde han. «Nu er jeg prest. Jeg kan altsaa ikke gifte mig; men jeg vil ha' dig til elskerinde.»

Lucia blev blussende rød. Hendes øine sprudede ild, og hendes næsebor dirrede. Hun gik lige hen til ham og slog ham med sin flade haand bent i ansigtet. «Der har du mit svar, uforskammede dyr af en prest!»

Benvenuto sænkede øinene mod gulvet. Han blev ligbleg, men han rørte sig ikke, og stemmen klang rolig som før. «Jeg vil bare tilføie, at jeg har midler til at tæmme dig,» sagde han. «Nu har jeg engang bestemt, at dette skal ske, og jeg gaar aldrig fra mine beslutninger.»

Lucia haanlo. «Du midler!» raabte hun. «Vel er du en hund og kan baade loggre med halen og bide, det ved jeg. Men før skal Markuskirken ramle i grus, før jeg skal blive din elskerinde. Pak dig, uforskammede, eller jeg kalder paa tjenerne, at de kan kaste dig paa hovedet i kanalen.»

Benvenuto bukkede sig ærbødigt. «Jeg gaar,» sagde han, «men din fa'r og dine brødre vil ikke velsigne din beslutning.» Dermed forsvandt han lydløst samme vei, han var kommen.

III.

En dag trængte politiet ind i det contarinske palads og arresterede den ældre broder som mistænkt for oprørsplaner mod Dogen.

Alle paladsets beboere blev slagne af skræk; thi hvorledes var sligt muligt?

Da fik Lucia en billet uden navn, hvori der stod: «Lucia, jeg venter dig. Din broders hoved afhænger af dette møde. Ved Rialtobroen klokken tolv middag imorgen venter en gondol.»

Lucia forblev stum, og broderens hoved faldt i det skumle fængsel.

I løbet af samme aar blev den yngre broder, Benvenutos egen ven, samt faderen arresterede paa mistanke. Ingen anede, hvem anklageren var, uden Lucia; men hvad bevis havde hun for modklage? Ligesom sidst blev der leveret i hendes hænder en hemmelighedsfuld billet med samme trudsler om døden for begge hendes kjære, hvis hun ikke mødte den nævnte gondol ved Rialtobroen.

Lucia svarede ikke, mødte ikke heller. Da fik hun et jammerfuldt brev fra sin fader, hvori der blandt andet stod: «her kommer en formummet munk til mig i fængslet. Han siger, at mit hoved vil springe imorgen, og at bare én ting kan frelse mig — du mit barn. Hvad han vil dig, eller hvad han mener, ved jeg ikke. Han siger, du kjender ham. Gaa til ham for Guds barmhjertigheds skyld, hvis det kan frelse mig, og du for din ære kan gjøre det. Men du ved, mit elskede barn, at jeg heller ti gange vil lide døden end se dig vanæret. Dog — han siger, det skal intet koste dig. Du vil redde din fars og din brors liv, du ved jo, vi er uskyldige.»

Lucia led frygtelige kvaler. Hun gik op og ned i paladsets sale som en fredløs aand. Hun søgte at faa adgang til rettens møder, men blev afvist. Hun kastede sig ned for madonnabilledet og bad om naade. Hun vred sine hænder og brød ud i vild klage. Men saa blev hun atter rolig og stum. Munkens bud blev ikke besvaret hverken mundtligt eller skriftligt.

Da næste aften kom, bragtes der Lucia en tildækket kurv. Hun aabnede den, og — hendes fa'rs afhuggede hoved grinede hende imøde. Uden et suk sank Lucia om paa det tavlede mosaikgulv som død.

IV.

En af de fornemme adelsfamilier, som stadig var mistænkte for at nære hemmelige planer mod Dogens magt eller liv, var familien Carnarino. Flere medlemmer af den havde i forløbne

tider deltaget i frihedsarbeidet i Italien og var faldne som offere for sin frihedstrang. Der var et stort had mellem dem og dogevældet. Familien eiede et af de smukkeste paladser ved canale grande, og Dogen havde længe sendt gridske øine paa dette palads med tilliggende eiendomme. Han havde betroet sine bekymringer og lyster til sin skriftefader Benvenuto, og denne havde skrevet sig Dogens ønsker bag øret. Men det gjaldt at være listig og ikke at forhaste sig. Den sidste herre, Luigi Carnarino, var bleven dræbt af timandsraadet, men enken levede endnu og saa en eneste søn, den tyveaarige Francesco. Han havde de sidste aar levet i Rom, men var nu vendt tilbage til Venedig for at overtage faderens eiendomme.

Lucia og Francesco havde været barndoms legekammerater, og de havde givet hverandre deres kjærlighed som en stille overenskomst uden ord. Da Lucia hørte, at Francesco var kommen hjem, var det som hun vaagnede af en lang døs. Hun havde den sidste tid vandret om som et forstenet billede af et menneske. Lange tider havde hun siddet og stirret ud over kanalen. Husfolket frygtede for hendes forstand; men de turde ikke tale til hende, bare fulgte hende med et vaagende øie. Sorgen havde som lamslaaet al hendes energi.

Som hun da en dag, klædt i dybeste sorg, sad ved vinduet og stirrede udover med de feberbrændende øine, aabnedes døren stille, og Francesco Carnarino stod paa dørstokken. Hun kjendte ham først ikke, han var bleven saa brun og mandig. Men da det saa gik op for hende, hvem det var, og han aabnede sine arme, da fløi hun i hans favn og brast i en hulken, som aldrig syntes at ville tage ende.

Francesco lod hende græde ud, saa ledede han hende stille hen til divanen, lagde hende varsomt ned der og satte sig selv paa gulvet med armene i hendes fang.

Hun smilte mat og fingrede i hans haar. «Aa Francesco, at du endelig er kommen! Var ikke dette hændt, tror jeg ikke, jeg havde orket at leve længer.»

«Det er ogsaa for din skyld, jeg er kommen Lucia og for moders. Venezia er jo bleven en røverrede, en stinkende mordpøl, saa h e r kan vi ikke have blivende sted. Ingen fribaaren mand kan længer være bekjendt at drage aande her. Saasnart jeg har faaet ordnet med moders eiendomme, reiser jeg tilbage til Rom. Og da maa du følge mig Lucia, følge som min hustru.

Jeg kan aldrig tænke mig livet uden ved din side. Vi har jo hørt sammen, fra vi var smaa.»

Lucia bøiede sig frem og kyssede Francesco paa panden. «Du gi'r mig livet igjen, Francesco. Men tror du, der gror nogen morgen for os to mere? Jeg synes, hele verden er som uddød.»

«Den skal blomstre igjen, min elskede. Vi er jo begge to unge og sunde, og livet er barmhjertigt. Det lindrer og læger alle saar. Og vi skal leve i vor kjærlighed og i mindet om vore afdøde. Vi skal derude i det fremmede arbeide for vort fædrelands gjenreisning.»

«Hyss — Francesco — tal for Guds skyld ikke saa høit. Væggene og dørene har øren her i Venezia. Og jeg skjælver som en fugl i stormen.»

«Vær ikke bange Lucia, mig skal de ikke kunne røre. Naar jeg har levet som landflygtig i alle disse aar, kan jeg da ikke have laget oprør her i Venezia.»

«Vær ikke for tryg, Francesco, aa vær ikke for tryg. Du aner ikke, hvorledes der spindes rænker i hver en kraa omkring os. Tænk paa min fa'r og mine brødre, hvad havde vel de gjort? Og mo'r som maatte dø af sorg? Vi er omgivne af et usynligt spind af ondt her. Jeg vil ikke kunne aande frit, før vi er udenfor Venezias grænser. Vær forsigtig Francesco — aa vær forsigtig?»

«Vær ubekymret, Lucia, min tunge skal være stum om alle politiske affærer, saalænge jeg er her. De kan da ikke arrestere mig for interesse i hunde og katte og gondolfarter og for min kjærlighed til dig. Kan de vel?»

Lucia smilede og kyssede ham. «Aa, men jeg er saa angst,» sukkede hun.

Francesco blev længe der hos hende, trøstende og opmuntrende. Da han maatte rive sig løs, sagde Lucia: «skal du alt gaa? du er jo netop kommen.»

«Ved du ikke, at jeg har siddet her længe og kunde sidde her i al evighed. Men min mo'r venter.»

«Og saa kommer du hver dag til mig? Husk, du er nu den eneste.»

«Hver dag, min elskede. Og saa bringer jeg min moder hid.»

«Tak!» Lucia fulgte ham til døren. «Du har givet mig livet, Francesco,» sagde hun stille, idet hun rakte ham haanden til afsked.

V.

Det var Kristi himmelfartsdag. Hele Venedig var paa benene fra den tidligste morgen. Thi idag var det, at den aarlige høitidelighed skulde foregaa: Venezias formæling med havet gjennem ringen, som paven havde sendt.

Markuspladsen og piazettaen vrimlede af folk. Hele kaien forbi dogepaladset, Riva dei schiavoni, var som en sort stribe af tætpakkede mennesker. Hustage og fremspring paa begge sider af den store kanal, saalangt ud over mod Lido, som den rak, var fyldt med glade skarer. Der lød sange og jubel, skud og viften med silkeskjerf. Paladserne langs den store kanal var pyntede med blomster, vimpler og brogede tæpper. Det var, som karnevalets glade dage var gjenvakte fra de døde. Ingen skulde ane, at dette var byen, hvor hemmelige mord hørte til dagens orden, hvor uskyldige mennesker laa og stønnede i blykamrenes hede.

Selv de sørgende og harmfyldte adelsfamilier, der begræd et eller andet af de politiske offere, en søn, en fader, en husbond, maatte blande sig i den glade skare og smykke familiens gondol paa det festligste for at undgaa mistanke. Hele den store kanal var formelig dækket af skibe og baade, alle prydede paa det mest fantastiske. Mange af gondolerne var sorte med lueforgyldte stavne, andre behængte med blomsterkranse og kostbare, brogede tæpper, der flød efter dem i vandet. Det var formelig, som blomstrer havde regnet ned over staden. Gondolførerne var klædte i sine mest prunkende dragter. Den stygge, sorte kasse, der dannede taget paa gondolens lille hus, og som lignede en ligkiste, var løftet af; thi idag behøvedes intet skjul mod regn og vind. Himmelen var tindrende blaa, luften mild og fuld af vellugt. Der straalede farver, hvor man saa, farver af blomster, farver af blaffrende silkeduge, farver av flag og vimpler, farver af de broget klædte mennesker. Og der steg som et fryderaab mod himlen af jubel og sange og trompeters klang.

Og der kom selve festtoget glidende. I midten det herlige skib, Bucentaurus, hvor Dogen og den pavelige utsending, de fornemste prelater, samt Dogens hof var ombord. Hele skibet saa ud som en blomsterhave. Festguirlander hang nedad dets sider, og dets skibssnabel samt ræer var omvundne med kjælende roser. Som en beskyttende vagt omkring det og som en

lang, brun stribe efter det, fulgte de smukkeste skibe af Venedigs krigsflaade. Det var en lang og ærefuld saga, som talte ud af deres brune, veirbarkede skrog. De kunde fortælle om blodige sammenstød baade med Genueserne og Tyrkerne. Mange af skibene var særlig kjendte. Og folk pegte og fortalte, mens toget af seilere gled forbi.

Saa kom skibe af handelsflaaden, smykkede med emblemer fra de lande, hvorpaa de fôr. Der saa man de brune Arabere og de sorte Negere, de kostbart klædte Persere og folk fra Tunis og Algier.

Og saa kom endelig gondolflaaden, hvor de adelige familier havde kappedes om at vise pragt og rigdom, og hvor hver families vaabenskjold var hængt i forstavnen.

Under mængdens ustanselige fryderaab, den som stod pakket paa kaien og strandbredderne, gled festtoget udover, indtil Adriaterhavet laa blaat og blinkende foran dem.

Imellem familiegondolerne var ogsaa Carnarinis. Ombord befandt sig Francesco, hans moder og Lucia Contarini. Lucia følte sig angst i al denne vrimmel. Jubelraabene skar i hendes øren som falske toner. Hun havde helst gjemt sig i den mørkeste krog af sit palads. Men Francesco havde ønsket, at hun skulde være med. Hun var festsolen, der skinnede for ham. Og mens Dogen formælede byen med havet, vilde han i stilhed formæle sig i tanken med hende. Lucia havde heller intet øie for tummelen og festglæden, for blomsterne og farverne. Hun saa op paa Francesco og øste haab og mod ud af hans lyse, freidige blik. Hans moder sad ved hendes side og strøg en og anden gang hendes haand. Denne ømme berørelse mindede hende om hendes egen mo'r, og der rullede nogle taarer ned over hendes kinder.

Da blev de alle tre opmærksomme paa en liden baad, som snigende, men med flinke manøvrer banede sig vei mellem de forskjellige adelsfamiliers gondoler. I den sad flere sortklædte mænd og mellem disse en prest. Baaden gled langs siden af Carnarinis gondol, og presten fæstede sit gjennemtrængende blik paa Francesco og Lucia. I det samme følte Francesco et krampagtigt tag rundt sit haandled, og Lucia laa besvimet i hans mors arme. De stænkede hende med vand fra kanalen, og hun kom til sig selv igjen.

«Hvad var det kjære, elskede, sig?»

Lucia rystede blot paa hovedet. Endelig fik hun hvisket: «den

mand der» — og hun pegte efter presten i baaden — «har myrdet min fa'r og mine brødre. Han vil ogsaa myrde mig.»

«Hvad siger du? Du kan ikke mene det. Fortæl.»

«Ikke nu, siden maaske — aa, men jeg er saa angst.»

«Han kan da ikke gjøre os noget her?»

«Han er en kvælerslange med giftbrod. Han er uden samvittighed. Der er intet, som stanser han, naar han vil noget. Lad os vende om.»

«Umuligt, elskede — du maa holde ud. Husk, Dogen skal formæle os idag.»

«Ja til havdybets mørke,» afbrød Lucia gysende.

Den høitidelige stund var kommen. Trompeterne klang, fanfarerne skingred, hymnen fra de udvalgte sangere steg mod himmelen. Da viste Dogen sig paa den festklædte forhøining ombord paa Bucentaurus. I hans ene haand blinkede den pavelige ring. Og med ordene: «desponsamus te mare in signum veri perpetuique dominii»[1] slyngede han ringen i havet.

Francesco havde grebet Lucias haand: «desposamus te Lucia Contarini in signum veri perpetuique dominii,» udraabte han høitideligt. Og kanontordenen beseglede ordene.

Men Lucia sad bleg og stille. Spøgen kunde ikke lokke frem et smil paa det marmorkolde ansigt.

VI.

Benvenuto havde seet, hvad han vilde. Han havde ventet, at Lucia skulde været knust under sin fortvilelse. Nu sad hun der lige rank og stolt, og den, som havde reddet hende, sad ved hendes side. Det var altsaa sandt, at Francesco var kommen tilbage. Han havde krydset Benvenutos planer. Det var nok til at dømme ham til døden. Hørte han desuden ikke til den bandsatte yngel, som i flere slægtled havde modsat sig Dogernes magt og lidt døden derfor? Og var det ikke netop hans eiendomme, som Dogen havde strakt sin gridske haand ud efter? Ved at rydde Francesco af veien kunde Benvenuto slaa to fluer med et smæk. Han kunde dræbe alt Lucias haab og festne sig endnu mere i Dogens gunst end før.

Benvenuto havde jo svoret, at Lucia skulde blive hans elsker-

[1] Vi formæler os med dig hav til et tegn paa sandt og evigt herredømme.

inde. Kanske han nu allikevel stod ved maalet. Han vidste, at kvinden gjør alt for den, hun elsker.

Men der maatte spindes varsomt og fint. Francesco havde jo ikke været i Venedig paa flere aar, saa han kunde ikke ligefrem have deltaget i oprørsplaner. Der maatte væves et net af løgne; der maatte fabrikeres falske dokumenter og breve.

Det første, Benvenuto gjorde, var at sikkre sig, gjennem bestikkelse af en af tjenerne i palads Carnarino, et brev med Francescos haandskrift. Saa sad han da i sit klosterværelse og eftergjorde haandskriften saalænge, at der skulde mere end et almindelig kyndigt øie til at se, at den ikke var Francescos egen.

Da han var naaet salangt, fabrikerede han breve fra Francesco til hovederne for de misfornøiedes parti. Og disse breve blev fundne i lommerne til de adelsmænd, der efterhaanden blev indkaldte for retten som mistænkte. Han havde ogsaa lavet lister paa oprørssindede, angivelig opsnappede fra en af disse selv, og hvor Francesco Carnarinos navn paraderede ved siden af andres.

Da alle forberedelser var gjorte, lod han minen springe. Francesco blev pludselig en dag arresteret i sin moders palads og ført for timandsraadet. Alle hans eder og forsikkringer om, at han intetsomhelst kjendte til nogen oprørsplaner, at han ikke havde omgaaets de mennesker, han var beskyldt for at dele planer med, hjalp intet. Breve, lister, dokumenter blev fremlagte, alle tilsyneladende med hans haandskrift. Francescos protest blev bare leet af.

Da hverken skriftlige vidnesbyrd eller trudsler kunde aftvinge Francesco nogen bekjendelse, blev han ført til Dogepaladsets torturkammer. Og et lidet favntag af «dødens jomfru» virkede i et øieblik, hvad ikke det lange forhør havde kunnet udrette. Stønnende i den ulideligste smerte skreg den ulykkelige «ja» til alt, hvad de foreslog ham at bekjende, og dermed havde han beseglet sin egen dødsdom.

Kvelden efter bankede det paa Lucias vindu, og en billet blev stukket ind. Der stod: «er ikke hans liv dig heller helligt? er ikke det heller værdt at redde? Hans hoved er nu i din haand, men kun til imorgen nat ved denne tid.»

Klokken 12 samme nat ringede det heftigt paa klosterporten ved piazza grande. Udenfor stod en tæt tilsløret kvinde.

«Hvem er du, og hvad vil du?» spurgte portneren, som lukkede op.

«En ulykkelig kvinde, som søger skriftefader Benvenuto. Jeg maa se ham straks, eller jeg dør.»

En stund efter blev kvinden ført til Benvenutos rum. Der stod denne med et djævelsk smil om munden. En uhyggelig ild brændte i hans øine. Han vidste nok, hvem det var.

«Saa du kom omsider,» sagde han triumferende til kvinden, der skjælvende stod ved døren. «Hvad ønsker du af mig?»

«At du redder min elskedes liv.»

«Han har ikke mange timer igjen.»

«Men han kan reddes?»

«Ja, men kun for en pris, og den kjender du.»

«At jeg blir din elskerinde?»

«Ja.»

Lucia kunde neppe holde sig opreist. «Jeg byder dig hvilken pengesum, du forlanger,» hviskede hun.

«Ingen pengesum forslaar. Jeg har svoret, at dette skal ske, det er vilkaaret.»

Lucia greb i dørklinken. «Hvad sikkerhed faar jeg paa, at jeg skal faa ham igjen imorgen?»

«Mit ord, det har jeg endnu aldrig sveget.»

«Og vil du love, at du intet krav mere skal have paa mig, hvis du faar din vilje — i nat.»

«Vel, jeg skal ogsaa være villig til at love det.»

«Sværg ved den korsfæstede, hvis billede hænger der, at du skal gi' mig ham igjen levende.»

«Behøves ikke, mit ord er nok. Du har valget: enten gaa — og faa hans hoved sendt dig som din fars, eller saa bliv og — — —»

Lucia sank sammen paa gulvet. Hun var i uhyrets vold.

VII.

Da Lucia stod færdig til at gaa om morgenen, øste Benvenuto over hende al den haan, han kunde. «Lucia Contarini, ved du, at du nu er en tøite? at du nu er lig gadetøsene, der flaggrer paa Markudspladsen? Ved du, at denne «uselige» Benvenuto, som du gjerne gad spytte i ansigtet, nu kan kaste dit rygte for veir og vind? at dine høibaarne venner fra canale grande herefterdags vil sky dig som en forpestet stank? Ha — ha — det skulde du ha sagt for et aar siden! Husker du, da du kaldte

mig et uforskammet dyr af en prest? da du stod med dirrende næsebor og slog mig i ansigtet? da du sagde, at før skulde Markuskirken ramle i grus, før du skulde blive Benvenutos elskerinde? Men se — Markuskirken staar, og Benvenuto staar — men hvor er den hoffærdige Lucia Contarini bleven af? Det er vel ikke sandt vel, at hun har sneget sig om natten hen til det uforskammede dyr af en prest og tigget ham af et favntag, tigget om at faa bli hans elskerinde? Nu kan du, o, du ubesmittede mø, synge en sang for din elskede om din henfarne jomfrudom, den vil vist begeistre ham. Og saa pak dig højbaarne skjøge! Bed jomfru Maria om at lappe sammen din tabte ære.»

Lucia værdigede ham ikke et ord. Hun stod støttet op mod cellens væg og saa paa ham med et blik fyldt af den yderste foragt og væmmelse. Hun greb uvilkaarlig til sin barm, om hun havde sin dolk der, saa hun kunde bore den i ham paa stedet. Men den var der ikke, og den kunde jo ikke redde Francesco. Men hun lovede i stilhed, at dolken engang skulde sidde i Benvenutos bryst. Med den yderste viljeanstrengelse strammede hun blot sine muskler og nerver og spurgte tonløst: «naar kan jeg hente ham?»

«Idag middag, kl. 12, kan du møde med en gondol under sukkenes bro.»

Lucia svøbte sit slør om sig og gik uden at se hen paa sin plageaand.

Klokken er 12 middag. Allerede længe har gondolen ligget ved den trappe, hvorfra saa mangt et lig var styrtet i kanalen. En tilsløret kvinde, sortklædt, sidder med øinene uafbrudt fæstede paa den skjæbnesvangre dør, der nu skulde aabne hendes elskede adgang til frihedens land, det dyrtkjøbte.

Skulde Benvenuto have sveget sit ord, eller drog tidens visere sig langsommere frem end ellers? Der skriger en nøgle i laasen, begge halvportene springer op. Lucias hjerte staar stille, og en sittren gjennemfarer hendes legeme. I aabningen staar fire mænd med en baare, hvorpaa der ligger noget under et klæde, og bag baaren ser hun Benvenutos forhadte skikkelse.

Mændene sætter baaren i gondolen og gaar. Munken river klædet bort, og der ligger — Francesco blødende, sønderhakket, lemlæstet, arme og ben ligesom skaarne i smaastykker og dog — endnu levende. Og Benvenutos haanende stemme lød: «jeg loved dig ham levende. Der er han, nyd ham nu.»

Rædselen havde gjort Lucia aldeles stiv. Hun kastede sig med et skjærende skrig over den døende. Francesco aabnede saavidt sine bristende øine. Han fremstammede næsten ikke hørligt: «Lucia» — saa døde han i hendes arme.

VIII.

Lucia blev roet bevidstløs hjem. Da hun vaagnede, fyldte hun paladset med sine skrig. Hun fôr, raabende paa hevn, gjennem alle værelser, rivende sig i haaret, slaaende med sine hænder i væggene. Hun havde mistet sin forstand. Saa sank hun pludselig sammen, og blev af de forskrækkede kammerpiger baaret i seng. Lægerne aarelod hende; men de kunde ikke forhindre sygdommen fra at bryde ud. Ja, de udtalte endog det haab, at hvis hendes sunde legeme modstod dette haarde anfald, vilde hun faa sin forstand tilbage.

I flere maaneder svævede Lucia mellem liv og død. Men saa begyndte hun langsomt at komme sig. Og dog vilde venner neppe kjende hende igjen, der hun voksbleg, afmagret og med stirrende øine laa der mellem de bløde puder. Hun talte ikke, bare laa med øinene fæstede paa noget ubestemmeligt der i rummet. Stundom rørte hun armen og tegnede ligesom streger og drog linjer. Da kunde hun smile bittert, og der kunde glimte op i øinene noget uhyggelig ondt. Det var, som hun laa og studerede og tegnede felttogsplaner. Stundom mumlede hun med sig selv. Men ingen af dem, som var om hende, kunde opfange, hvad det var, hun mumlede.

Da hun reiste sig af sygdommen, var hun som forvandlet. Hun var jern og is. Hun gik rolig og udstedte sine ordrer, men kort og bestemt. Der var kommen som en før ukjendt energi over hende. Hun talte om at reise og vilde sælge sit palads og sine eiendele. Hun selv ordnede med salget og udviste en sikkerhed og omtanke, som havde hun været en mand, der hele sit liv havde syslet med saadant.

Da alt var afgjort, tjenerne afskedigede og pengene bragte i sikkerhed, forsvandt Lucia pludselig. Og alle spor efter hende var som udslettede. Der fortaltes, at nogen om natten havde seet en kvinde i flaggrende klædebon kaste sig ud over broen mellem husene. Man soknede i kanalen, men forgjæves. Og dog var alle vis paa, at hun maatte være druknet.

I nogle uger var Lucia Contarinis skjebne samtaleemnet paa Markuspladsen mellem byens lediggjængere, saa døde rygtet hen. Og Lucias navn var som udslettet af erindringen.

IX.

Et aar efter disse begivenheder blev der i klostret, hvor Benvenuto boede, optaget en ny kordreng. Han var fin og spædbygget og havde en yndig stemme. Han holdt sig altid i Benvenutos nærhed, og Benvenuto følte sig særlig tiltrukken af ham. Han kaldte sig Nemo. Det var en underlig gut. Han maatte være ældre, end han saa ud til; thi man havde alt givet ham tonsuren, og han bar en klosterbroders dragt. Han havde altid hætten langt fremtrukket, saa hans store, mørke øine ligesom laa i skygge. Man bare fæstede sin opmærksomhed paa den, ligesom i fortvivlelse eller i en fast beslutning, sammenbidte mund. Han talte sjelden til nogen, men svarede høfligt og stilfærdigt, naar han blev spurgt. Alle sine klosterpligter udførte han med den største samvittighedsfuldhet. Ingen bad ivrigere end han, ingen vaagede mere trofast ved madonnas billede.

De andre klosterbrødre gik lidt skumle og sky forbi ham. De mumlede og var misundelige. Thi denne gut, der var saameget yngre end dem, og hvorom ingen vidste, hvorfra han kom, havde alt faaet en næsten uindskrænket magt i klostret. Man saa tydeligt, at han var under høiere beskyttelse. Ja, selveste Dogen, der en dag havde aflagt klostret et besøg, havde vist den unge Nemo en uforklarlig opmærksomhed, og prioren ligesaa. Han var bleven hentet til dogepaladset baade en og to gange. Og snart kom det til det, at Nemo delte sin tid mellem Dogens palads og Benvenutos celle.

Thi det var blevet bare sørgeligt med Benvenuto. Det aar, som var gaaet, havde været et forfærdelsens aar. Han var falden i en svær sygdom. Det var, som noget ondt pludselig var kastet paa ham, og man mumlede om troldom. Det var ingen, som vidste, at dette med Lucia havde taget ham haardt. Han troede nu at have staaet ved sin vanvittige lidenskabs maal. Han mente gjennem frygt at have bragt hende derhen, at hun skulde blevet et hjelpeløst redskab i hans haand, nu da hun først en gang havde maattet overgive sig, og han havde hendes rygte i sin magt. Saa fik han høre, at hun havde taget livet af sig.

Han faldt, som sagt er, i en svær sygdom og svævede længe mellem liv og død. Han kom dog over det, men var bleven lam i benene, saa han mere end ellers trængte til en egen tjener. Og dette blev nu Nemo.

Benvenuto havde lagt en synderlig elsk paa denne unge gut. Han havde udbedet sig, at han altid maatte være hos ham om natten. Thi Benvenuto var begyndt at blive mørkræd. Den svaghedstilstand, hvori hans sygdom havde sat ham, gjorde, at angeren forsøgte at sætte sine klør i ham. Han sad ofte paa kanten af sin seng og stirrede ud for sig i mørke selvbetragtninger. Billederne fra alle hans forbryderiske gjerninger steg op for ham. Da raabte han paa Nemo, som sov paa briksen i samme celle.

Benvenuto begjærede ogsaa hyppig at nyde den hellige nadvere og forsøgte at affinde sig med Vorherre med almisser.

Benvenuto følte sig dragen til Nemo med en formelig sanselig kjærlighed. Han vilde gjerne berøre ham og kryste ham ind til sig, skjønt denne altid skjøv ham fra sig med afsky. Naar angsten kom over ham, klamrede han sig fast til sin unge tjener. Det hjalp ikke, at Nemo stødte ham bort, haanede ham, ja æggede angsten op i ham. Han blev formelig skinsyg paa Dogen, fordi denne saa hyppig lod Nemo hente til sit palads.

Den fordum saa energiske mand, der havde sat sit liv og sin salighed ind paa at herske, paa at kunne svinge svøben over Venedig gjennem Dogen og timandsraadet, han var nu pludselig bleven vaklende i knæerne. Han blev kastet som en bold mellem livets sterkeste magter: hadet mod det gode, det at forsøge at drukne alle bedre følelser i sin gamle grusomhed — og saa bagefter den tærende angst, rædselen, angeren, der rev ham med sine klør. Og Nemo hidsede og hidsede.

Om dagen kom denne stilfærdig ind i Benvenutos celle efter andagterne, tilsyneladende underdanig, næsten bly. Og mens han ordnede og puslede i cellen, lod han som tilfældigt ord falde om nye oprørsplaner, som var i gjære mod Dogen, om at andre end Benvenuto nu sneg sig ind i raadets og Dogens gunst, om at Benvenuto snart blev som en raadden visk halm, der ikke duede til andet end at kastes i kanalen. Alle Benvenutos djævelske lidenskaber blussede da op. Han forbandede sin skjebne, der nu bandt ham til klostret. Men han skulde vise disse dumhoder, som nu vilde spille hans rolle, uden at have hans hjerne,

at han selv fra sin celle kunde holde tøilerne i sin haand. Gjennem Nemo fik han stevnet sine gamle haandlangere til sig i klostret. Han gav dem ordrer og satte dem paa nye spor. Og de indgav — ogsaa altid gjennem Nemo — sine rapporter, sine opsnappede breve, nye angivelser og lister af mistænkte navne.

Og Benvenuto spandt sine masker som før og sendte breve til timandsraadet og Dogen. Han gav sig ikke tid til at undersøge grundigt længer og vente; nu troede han Nemo blindt. Og han udstedte befalinger, underskrev dødsdomme og frydede sig ved tanken om sine offeres afmagt og pinsler.

Dette var om dagen; men saa begyndte tusmørket. Da begyndte Benvenuto at blive urolig. Hans øine flakkede om. Angsten var i anmars.

«Nemo, det brev, jeg skrev, som jeg dikterte dig, som jeg satte mit navn og segl under, — er det sendt?»

«Vær kun rolig herre, det er sendt.»

Et dybt suk kom fra sengen, hvor Benvenuto sad.

«Er min herre saa kleinmodig, at han angrer om kvelden, hvad han beslutter om dagen?»

«Nei — nei — men jeg bare tænkte» — — Et nyt suk fuldendte sætningen. Han sad stiv og stirrede ud for sig. Saa lød det om lidt: «Nemo, det ringer, hører du ikke, det ringer? var det dødsklokken, tror du? er dødsdommen allerede fuldbyrdet?»

«Ja, herre, slaa dig tilfreds. Dommen er fuldbyrdet.»

Et nyt suk fra stedet, hvor Benvenuto sad. Og saa kom mørket væltende. Benvenuto blev bragt tilsengs. Den røde lampe ved krucifikset udsendte et mystisk lys, ellers laa cellen i mørke. I det dunkle skin saa frelserens udspilede legeme paa korset endnu mere spøgelsesagtigt ud.

Benvenuto laa i halvsøvne og drømte. Han stønnede gang paa gang. Det var uhyggelige gjester, som bankede paa hans hjerne i drømme.

Han blev vækket af sin døs, ved at Nemo skjelvende klamrede sig til hans arm. Det var endnu mørk nat. Han fôr op i forfærdelse. «Hvad er det? hvad er det?»

«Her er noget?» ser du det ikke?»

«Nei, nei — hvor?»

«Derborte i krogen — det lever — det rører sig — jeg vil ikke være her længer.»

Benvenuto klamrede sig til sin tjener. «Du maa ikke gaa Nemo — hører du, du maa ikke gaa. Hvad er det, du ser?»

«Skygger — de rører sig — det hvisker og tusler — det banker i væggene. Ser du dem ikke?»

«Nei, nei, jeg ser ingen.»

«Derborte — de peger paa dig.»

«Hvorledes ser de ud?»

«De har fortrukne ansigter — de stønner som en, man strækker paa pinebænken.»

«Er der bare én?»

«Der er mange, mange — de truer mod dig.»

«Jeg var ikke alene om dommen, Nemo. Lad dem gaa til timandsraadet, lad dem gaa til helvede, hvor de hører hjemme.»

«Hører du? — de ler. De siger, de vil komme igjen hver nat og pine dig.»

«Apage Satanas!»[1] raabte Benvenuto med sterk stemme. Saa sad han en stund og stirrede. «Gaar de?» hviskede han saa til Nemo.

«Nei, de bare ler — og der kommer flere.»

«Hvem er det?»

«Det er en ung mand, han er dødbleg. Der drypper blod af hans klæder. Han holder frem mod dig en kurv. Han river laaget af. Der griner et afhugget hoved af en gammel mand. Hu — jeg vil ikke se.» Nemo borede sit ansigt ned i sengklæderne.

Benvenuto skalv, saa han maatte holde sig fast i sengefjælen.

«Kjender du dem?» hviskede Nemo.

«Ja, ja, jeg kjender dem. Pater noster — pater — bed Nemo, bed.»

«Kan ikke — jeg er for ræd.»

«Bed, siger jeg, eller ved alle helvedes magter — —» Benvenuto segnede bevidstløs om.

Nemo reiste sig i sin fulde høide ved hans side. Han stirrede paa ham med øine glødende af had. «Saa du kjender dem, usling!» lo han bittert. «Ventelig det. Og jeg skal sørge for, at de kommer igjen — kommer igjen hver eneste nat værre og værre, indtil din samvittighed hænger som blødende trevler, og sjælen rystes af din væmmelige krop.»

Da Benvenuto vaagnede af sin bedøvelse, saa han sig stjaalent omkring og hviskede: «Nemo, Nemo — er du her?»

«Ja, herre.»

«Jeg har drømt saa stygt. Gryr det snart af dag?»

[1] Pak dig, Satan.

«Om en time, herre. Skal jeg bringe noget vand?»

«Nei. Du, Nemo» — sagde han efter en stunds betænkning — «tror du, at den hellige nadvere vasker af alle synder — ganske af? — saa de ikke tilregnes mere?»

«Saa lærer vor hellige kirke.»

«Bed pater Johannes række mig hostien, naar det gryr af dag. Sig, jeg er syg.

«Men du modtog jo absolution igaar, herre.»

«Gjorde jeg? Det er det samme. Det skader ikke at gjøre det opigjen.»

«Bærer du da paa saa mange synder, herre?»

«Du ved, vi alle bærer paa synder — skrøbelighedssynder ser du, Nemo — de hemmelige er ofte de værste.»

«Men du er jo en hellig mand.»

«Javist, javist, men helligheden — — Og saa skal du skvætte cellen godt over med vievand og strø salt i krogene.»

«Hvorfor det, herre?»

«De onde aander forsøger at drive sit spil med mig. De skyr salt og indviet vand.»

«Det skal blive gjort.»

X.

Dagen efter kom Nemo ind i Benvenutos celle og bar en rulle i haanden. «Se her, herre, har jeg noget, som jeg mente kunde glæde dig. Du har saa ofte talt om, at du ønsker et billede paa din væg med nogle friske farver, som kunde opmuntre dig.»

«Tak, Nemo, du tænker altid kjærligt paa mig. Men det er vel ikke verdsligt? — du véd, at prioren — —»

«Nei, herre, hvor kan du tænke sligt? til en saa hellig mand. Billedet er udgivet af en af vore kongregationer.»

Nemo rullede billedet op og fæstede det paa væggen ligeoverfor Benvenutos seng med nogle stifter. Det var et af de mange grufulde billeder af helvede, som det vrimler af i den katolske kirke. Røde, gule, sorte flammer slaar op af et ildhav. Og mellem flammerne, op af ildhavet, stikker snart et ben, snart en arm, snart et hoved med hylende mund og fortrukne træk. Og øverst staar mørkets fyrste selv, leende og triumferende, bevæbnet med en vældig trefork, hvormed han ubarmhjertig støder sjælene ned igjen i ildhavet, naar de synes at dukke op af det. Og

rundt omkring vrimler det af smaadjævle med røde tunger og sorte haler. De holder i hænderne gloende tænger eller spid eller knitrende svøber, hvormed de kniber, stikker eller hudfletter de hylende fordømte. Og under billedet stod bare disse ord:

F o r e v i g t ! f o r e v i g t !

Da billedet var fæstet, gled Nemo tilside for at give plads. Benvenuto skreg og holdt sig for øinene. «Tag det bort, hører du — straks.»

«Men her er dog muntre farver, herre.»

«Bort, siger jeg.» Han vilde selv springe hen for at rive billedet ned, men glemte, at han var lam, og faldt som en klump jord ned til gulvet. Han laa hjelpeløs og stønnede.

«Løft mig op igjen paa sengekanten, Nemo, og — tag det billede bort.»

«Tør ikke, herre. Prioren har sendt det. Han mente, det kunde være tjenligt at ha' for øinene i disse dage fulde af mord og ulykker, saa vi kunde blive brændende i aanden til at forkynde herrens dom over de gjenstridige. D u har jo intet at frygte, herre, du, som er en hellig mand.»

Benvenuto saa paa Nemo med et gjennemborende blik. Var han hans ven, eller var han en hemmelig fiende? Men Nemo gik der saa uskyldig og puslede og lod som ingen ting var i veien.

Benvenuto sukkede og kastede et stjaalent øie paa billedet. Han gryssede, men sagde intet mere. Han modtog nadveren og saa paa, hvorledes Nemo selv stænkede vievand over cellens vægge og strøede salt i krogene. Saa faldt han i søvn. Da han vaagnede i fuldt dagslys, var han atter kjæphøi og spurgte, om hans spioner havde været der med nye meldinger.

Men da mørket igjen sænkede sig over cellen, begyndte angsten at komme som før. Nemo havde flyttet lampen, saa skinnet faldt lige paa det rædselsfulde billede.

«Hvorfor har du flyttet lampen, Nemo?» spurgte Benvenuto.

«Lyset er godt til at skræmme onde aander bort med. Det er bedst at være paa vagt, om de skulde komme igjen i nat.»

«Du maa vaage hos mig, Nemo. Husk, jeg er syg og svag.»

«Ikveld tænker jeg lyset og vievandet hjelper, herre. Jeg skal nok sidde her.»

Benvenuto lukkede øinene. Men ret som det var, maatte han aabne dem igjen og skotte paa det fæle billede, der straalede

der i fuld fuld belysning. Satan syntes at haanle mod ham og svinge triumferende treforken.

Endelig røbede hans aandedræt, at han var falden i en fast søvn. Nemo betragtede ham med ondskabsfuld glæde. Saa sprang han pludselig til og rystede ham i armen. «Vaagn op, herre! de kommer igjen.»

«Hvem? hvem?»

«De onde aander — du maa beskytte mig — du er en hellig mand.»

«Jeg? jeg? Læs paternoster og Ave — Maria.»

«Det nytter ikke. Hu — her er flere end igaar.»

«Kjender du dem?»

«Nei, men de peger paa et sønderhakket lig. Det er en skjøn, ung mand. Han er skaaren sønder led for led. Hu — —» Og Nemo gjemte øinene.

«Francesco!» stønnede Benvenuto. «Jeg skal love en trearmet sølvstage til Markuskirken, om du vil lade være at komme igjen. J e g dræbte ikke hende. Hun tog sig selv afdage. Og jeg holdt mit løfte — hun fik dig jo levende.»

Nemo stod som lammet af forfærdelse og stirrede hen i krogen. «Hører du, hvad de siger?» hviskede han.

«Nei, hvad siger de?»

«Vi skal indstevne dig for den høieste domstol. Vi kræver af din haand alle dem, du har pint og anklaget og myrdet. Der raabes efter hevn over dig fra det høie. Ve dig! Ve dig!»

«Naade, forbarmelse!»

«Naadens tid er forbi for dig.»

«Læs, Nemo, læs i bønnebogen besværgelsen mod de onde magter.»

Og Nemo læste, til det gryede af dag, mens Benvenuto sad paa sengefjælen og skalv.

XI.

Og Nemo drev sit spil baade dag og nat. Han undte ikke Benvenuto ro hverken sent eller tidligt, indtil dennes fantasi var skræmt op til vanviddets rand.

Da overraskede Benvenuto ham en dag, efter at han længe havde stirret paa ham, som vilde han skjære ham op indvendig, med pludselig at sige: «end om du nu bedrog mig, Nemo?»

«Hvad mener du, herre?»

«Om disse dine aander slet ikke var til.»

«Ikke var til? jeg ser dem jo.»

«Men jeg ser dem ikke. Hvorfor kan ikke jeg se dem?»

«Fordi du ikke har synets gave, herre. Bed ikke om at faa det, det vilde være for forfærdeligt.»

Benvenuto lo halvt vanvittigt. «Vis mig dem, Nemo, saa skal jeg tro. Ellers trodser jeg dem, trodser dem og dig og alle helvetes magter,» lagde han til. Han knyttede haanden, som laa paa knæet, og truede billedet paa væggen. Han vilde reise sig i vælde, men sank atter ned paa sengen. Nemo stirrede skrækslagen paa ham og korsede sig.

Samme nat, da Benvenuto vel var indsovnet, og Nemo borte, sneg der sig en underlig skikkelse ind i cellen. Den var klædt i en dragt af sort og rødt — det spillede som flammer i halvmørket. Skikkelsen havde en rød maske for ansigtet. Den rystede i Benvenuto. Denne skvat op og stirrede. Hans øine stod som brikker, da han saa skikkelsen staa urørlig foran sig.

«Du ønskede at se mig,» sagde gjenfærdet omsider med hul stemme. «Her er jeg.»

«Hvem? hvem?» stønnede Benvenuto.

«Han, som eier dig, mørkets fyrste, som eier din sjæl.»

Benvenuto klemte hænderne om sengens fjæl. «Nemo! Nemo! hvor er du?»

«Nemo er borte, alle er borte, du er i min vold.»

«Madonna! — Jesus — Maria —alle helgener — spar mig!»

«Alle helgener skyr dig, ingen kan naa dig.»

«Hvad vil du mig?»

«Bare martre, bare minde, bare lade dine egne gjerninger hakke i dine indvolde.»

«Forbarmelse!»

«Har du nogensinde vist forbarmelse? Jeg skal vælte din egen blodskyld over dig. Jeg skal løfte den gamle Contarinis hoved bloddryppende op mod dig hver nat, jeg skal hakke din samvittighed sønder, som du hakkede Francescos legeme, jeg skal lade hver angst og fortvivlelse gjennemsitre dig, som Lucia led, før du drev hende i døden.»

«Hvorfor? hvorfor?»

Den onde lo med en hæs latter. «For at modne dig til helvede, hvor du hører hjemme.»

Skikkelsen faldt over Benvenuto og greb ham i struben. Han

rystede ham, til den rallende mand tabte bevidstheden. Da slap han ham, og Benvenutos hoved sank tilbage paa puden som død.

Da han atter kom til sig selv, sad Nemo der, som om intet var hændt.

«Hvorledes gaar det, herre? har søvnen været god inat?»

Benvenuto reiste sig i sengen. Han stirrede fælen omkring sig. Saa brast han i hulken og vred sine hænder. Mellem de halvtforvirrede ord, han utstødte, hørte Nemo bare: «det nytter ikke, det nytter ikke! jeg er fordømt! Ingen helgen kan redde mig!»

XII.

Dagene gik. Nemo drev sit spil med sit arme offer, hidsede ham til ny grusomhed om dagen, skræmte næsten livet af ham om natten.

Men saa reiste Benvenuto modstand mod sin egen frygt. Han vækkede trodsen i sig, lysten til at hade. Han gav sig helt over til den onde. Han tvivlede ikke længer hverken paa Satans eller de onde aanders tilstedeværelse; men han ønskede dem formelig velkomne, han sluttede pagt med dem i en slags vanviddets delirium. Tomme for tomme, dag far dag blev han mere forhærdet. Og tilsidst eiede han ikke suk mere, følte ikke angst mere, kjendte ikke samvittighedspine mere, hverken naar han hørte dødsklokken ringe over sine formentlige offere, eller naar den gyselige skikkelse besøgte ham om nætterne.

En nat rakte den sorte skikkelse ham haanden og sagde: «følg mig nu til den evige pine. Jeg skal gjøre dig til en af høvdingerne i mit rige. Din gjerning skal være at friste og lede mennesker til ondt i al evighed.»

Og Benvenuto svarede med en djævelsk latter: «vel mester, jeg skal være din svend. Jeg skal kappes med dig om herrevældet i mørkets rige, kappes med dig om, hvem af os to kan myrde flest sjæle.»

Den morgen fandtes Benvenuto liggende i sin seng med en dolk i hjertet. Den var stødt ind lige til skaftet. Om dens haandtag var viklet et papir og der stod skrevet:

«Oplært af mig er denne sjæl nu renset for al guddommelig og menneskelig følelse. Satan.»

Samme dag var ogsaa Nemo forsvunden. Men i dogepaladset var der kommet en ung og yndig kvinde, som ingen kjendte. Hun gjaldt for at være Dogens elskerinde.

Men hvorledes dette egentlig hang sammen forblev at være Dogens og Lucia Contarinis hemmelighed. For denne pris havde hun kjøbt, at Benvenuto skulde tro alle sine angivelser og dødsdomme fuldbyrdede, mens de i virkeligheden var kastede i kaminen af Dogen selv uaabnede. For denne pris havde hun kjøbt hevn for sin og Francescos spildte kjærlighed.

Kunstner og asket.

I.

Claude Vaudray kom til verden i bjergbyen St. Etienne i Auvergne. Hans fader var bergmand, og det havde hele fædreneslægten været, saa langt bagover den kunde mindes. Hans moder hørte til en slægt fra Lyon, der havde været silkevævere gjennem hundreder af aar. Det faldt ikke forældrene ind, at nogen af deres børn kunde vælge eller ønske noget udover disse stillinger. Og det var dem derfor en stor skuffelse, da Claude allerede ved 6 aars alderen erklærede, at det at krybe ned i schakterne og arbeide under jorden var det dummeste nogen kunde gjøre, næst efter det at sidde bøiet over en væv.

Hvad skulde denne gutten bli til? Det var en underlig gut. Han var opmerksom paa skolen og hang ved alt, der kunde sætte hans fantasi i bevægelse. Især tiltaltes han af bibelens mirakelhistorier og af alle helgenlegenderne, hvormed presten proppede ham. Skoleundervisningen bestod jo mest i dette. Han var heller ikke til at holde inde i huset, naar der gik en eller anden kirkeprocession i gaden. Da maatte han være med, se paa silkefanerne, som foldede sig ud i vinden, og høre paa den latinske mumlen, som surrede lig en summing af bier, fra prester og munke. Ved begravelser lavede han altid kræmmerhuse for i dem at opfange draaber af vokskjerterne, som munkene bar. Han trængte sig da nær indpaa dem og holdt dem i kutten. Af disse opsamlede draaber støbte han saa selv smaa vokslys, som han siden brændte i kirken til ære for madonna.

Kirken havde i det hele stor tiltrækning for Claude. Det var ikke saa meget den latinske messe eller den pinglende lyd af den lille klokke, som lød, hver gang hostien indviedes, der fangede hans hu, skjønt disse fyldte ham med en vis mystisk gysen. Det var meget mer blomsterne paa de smaa altere og alle billederne, hvor engle svævede i skyen, jublende om Gudfaders

trone, hvor helgener led en forsmædelig martyrdød, for saa siden at løftes op til herlighed og faa sin martyrkrone, eller hvor Jesus hang blødende paa sit kors. Man kunde finde gutten staa i timevis og sænke sig ned i disse billeder med glæde og rædsel blandede i sit ansigt.

«Han maa vist blive prest eller munk,» sagde faderen til moderen. Og dette bestyrkedes han endnu mere i, da han en dag kom over Claude, som var sat til at gjæte sauerne, og saa denne staa oppe paa en sten og holde en tale til sine firbenede tilhørere, der mætte laa og tyggede drøv. Gutten foreholdt dem deres pligter efter paragraferne i lærebogen, som han brugte paa skolen.

Saa hændte en ting, som satte munkebegeistringen endnu mere i svingning hos Claude. Der kom en underlig mand til byen, klædt i brun kjortel og med reb om livet. Han gik i sandaler og havde et langt skjæg bølgende ned over brystet. Han vandrede rundt i gaderne, prædikende fra trapperne og paa torvene. «Gjør bod, mit folk, gjør bod, raabte han. «Dommens dag stunder til. Der er seet tegn i sol og maane, og stjernen med den luende hale har vist sig paa himmelen. Lader eders hjerte smelte! Folk lider, folk sulter. Uretfærdigheten vokser, og de rige lukker sine huse og hjerter. Gjør bod, elsker hverandre! hjælper hverandre! Bered herrens vei, at ikke dommen skal falde desto haardere over eder. Ve dig Frankrige, ve over dine synder! Du søler dig i uterlighed, du spotter det hellige, du ødsler dine rigdomme i tomme fester, mens dine smaa træller og tigger om brød. Gjør bod itide, eller de knurrende rovdyr vil vise tænder mod eder, I rige og stolte. De vil bide eders lænker over som bast og vende sig mod eder forat sønderrive eder og drikke eders blod, siger herren Zebaot. Gjør bod! gjør bod!»

Claude stirrede med store øine paa munken. Han fulgte ham fra gade til gade. En gang havde munken fanget hans betagne blik, da gutten stod fremst i mængden og stirrede. Da sænkede han pludselig begge hænder ned paa Claudes hoved og sagde salvelsesfuldt: «dig udkaarer jeg til en af hans udvalgte!»

Claude kom hjem ganske fortumlet. Han sad som en sturen fugl i bur, grundende og grublende. Han turde ikke sige noget til sin fa'r om det, som hændt var. Men han søgte hemmeligt op munken og lyttede til hans fængslende ord. Længe efter at denne var vandret til en anden by, spøgte hans skikkelse og ord

om i guttens hjerne, og han var flittigere at besøge kirkerne og se paa martyrbillederne end før.

«Han vil sikkerlig bli prest,» betroede faderen atter i stilhed sin kone.

Men saa kom der andre tider, hvor faderen ikke vidste, hvad han skulde tro. Kun én ting var vis: gutten kom aldrig som en muldvarp at grave sig ned under jorden. Claude kunde nemlig, især om vaaren og sommeren, blive saa betagen af farverne i luft og paa jord og af al naturens skjønhed, at han strøg sin vei fra alt, lod sauerne og gjeterne skjøtte sig selv, og blev borte hele natten.

Forældrene glemte ikke første gang, dette hændte. Bjeldesauen var kommen hjem af sig selv, og flokken efter i den skjønneste orden, men — ingen gjæter. «Det lader til, at sauen har bedre forstand end gutten,» sagde faderen til moderen, med det samme han gik ud paa dørhellen for at speide efter ham oppe i lien. Men der kom ingen Claude.

De ventede flere timer — endnu ingen gut. End om han kunde været falden ned i en fjeldkløft, mens han stod der og glaamte paa himmelen istedetfor at se sig for paa jorden? En hjerteangst greb forældrene; venner og naboer blev trommede sammen, og de til at lede paa kryds og tvers. Halve natten gik — endnu var ingen Claude funden.

Da kommer han efter solopgang noksaa fornøiet ruslende nedover bjerget og smiler og nikker til alle, han møder. Og da hans forældre omfavnede ham med graad og spurgte, hvor han havde været henne, svarede han bare: «jeg fik lyst til at se, om det var vakkrere, naar solen gik op, end da den gik ned.»

Forældrene rystede paa hovedet og tænkte: «Gud hjælpe mig for dig gut?» Og straffeprækenen, som de siden pligtskyldigst holdt for ham, gled af som vand paa gaasen.

De begyndte ogsaa at lægge merke til en anden egenhed ved gutten, og som ogsaa bragte dem til at mistvivle paa hans prestetalent. Og det var, at han gav sig til at aftegne alt, han saa. Han lagde sig uden videre i den sandede vei, naar det var tørt der, og ridsede af i mulden husene og vognene omkring. Hans pensel var en skarp sten eller et glasskaar. Ja, han nøiedes ikke længer med at holde foredrag for sauerne og gjeterne, han vilde ogsaa tegne dem, og var forarget, hver gang de ikke vilde ligge stille.

Saa kom der en berømt maler til byen. Han skulde skaffe

kirken en ny altertavle, som en velynder af en rig mand havde skjænket. Maleren sad i kirken med sit stafeli. Og Claude var ikke fra ham, saa ofte han kunde afse et minut. Maleren blev opmærksom paa og indlod sig med den kvikke gut. Han opdagede snart hans talent for tegning.

Da han senere streifede om mellem Auvergnebjergene for at tage studier, udbad han sig af forældrene at faa Claude til veiviser, da denne kjendte hver sten og hver sti i omegnen. Og den, som var glad, var Claude. Og maleren udpegede for ham skjønhederne i linjerne, i farvemodsætningerne, i lysspillet mellem kløfterne, i den fine, halvt gjennemsigtige taage over bjergtoppene.

Claude drak med begjærlighed al denne viden. Og det gik pludselig op for ham: «Jeg vil ogsaa blive maler.»

Før den berømte kunstner forlod St. Etienne, havde han opnaaet, at Claude skulde faa følge med ham for at uddannes til maler. Han havde lagt ud for forældrene om, hvilken synd de gjorde, hvis de modsatte sig guttens kald. Nu kunde han blive en berømt mand, der skulde sprede baade deres og byens navn viden om. Og han, maleren, skulde hjælpe ham frem, saa omkostningerne ved skolen ikke skulde blive uoverkommelige selv for en tarvelig bergmandsfamilie.

Saa drog da Claude med lysende øine og glad som en kviddrende fugl afsted med maleren, mens forældrene stod i den aabne dør og græd og viftede omkap.

II.

Om Claudes skoleaar er ikke stort at fortælle. Maleren holdt sit løfte til ham, og guttens iver og flid viste, at han ikke havde taget feil af hans begavelse. Stundom kunde Claude midt i de store byer overfaldes af en længsel efter forældrene og hjemmet, efter fjeldene omkring den hyggelige landsby, hvor alle folk kjendte hverandre, efter den friske bjergluft og farverne og tinderne; efter sine sauer og gjeter og hele det ubundne naturliv, og han sad tungsindig over sin palet. Men saa skjændte maleren paa ham, eller han gjorde godmodigt nar af ham. Og Claude sukkede, rystede tungsindet af sig og greb atter med lidenskab sin pensel.

Og nu var Claude voksen og uafhængig mand. Hans glæde,

da han solgte sit første maleri og hans endnu større stolthed, da han vandt prisen paa en udstilling, lar sig ikke beskrive. Nu var han heller ikke bunden til akademiets mure. Han kunde streife om, tage studier hvorsomhelst og ernære sig ved salg af sine malerier, der begyndte at blive eftersøgte, siden han kunde reklamere med sin vundne medalje.

Hans første udflugt var da til hjemmet. Men nu var det ikke sin velynders malerkasse og stafeli, han bar omkring paa alle de kjendte udsigter, nu var det sin egen.

Men underligt nok — alt hjemme, udenfor den stolte natur, var blevet saa smaatt og ligesom saa altfor gjennemsigtigt og troskyldigt. Han længtede ud til større forhold. Saa drog han da videre med mappen fuld av prægtige skitser og forgrundsstudier. Han vilde se sig om i verden. Han besøgte Italien — Venedig, Florens, Rom og Neapel — sluttede bekjendtskab med kunstnerne der og deltog med dem i deres frie og lovløse liv mellem vin og kvinder. Men saa kunde der komme stunder, hvori det gamle tungsing kom over ham. Hans samvittighet begyndte at gjøre ham bebreidelser, tale om, at dettte flaggrende, skjønhedsdyrkende liv, hvor pligten og selvbeherskelsen ingen ting havde at sige, i grunden var uværdigt for et menneske, der var sig sin guddommelige herkomst bevidst. Naar disse stunder kom over ham, taalte han ikke at se pensler og palet. Han laaste sit atelier og streifede hele dagen om fra kirke til kirke, gik barfot med i fasteprocessionerne til Koliseum og gav rigeligt almisser til de fattige og krøblingerne, som trængtes udenfor kirkedørene. Da mindedes han altertavlerne fra kapellet i St. Etienne. Han huskede, med hvilken grublandet andagt han havde stirret paa de blodige martyrscener og paa Jesu blege, udtærede skikkelse, som han hang der paa korset. Havde de lidt alle disse, for at han letsindig skulde føite om og nyde livets tomme glæder uden tanke paa de mange, der sukkede og stønnede under livets byrder? Han huskede paa munken og hans tordentaler, han som havde lagt hænderne paa ham og udkaaret ham til sin arvtager.

Men saa kunde pludselig disse stemninger glide over som et rensende tordenveir. Kunstnertrangen og kunstnerglæden greb ham atter. Atelierets dør fløi paa vidt gab, og han hilste sine billeder og sine skitser velkomne som en kjær ven, der havde været bortreist, men atter var hjemkommen.

Claude var vendt tilbage til Sydfrankrige. Som han opholdt sig i Dordogne, saa han en dag et par gademusikanter, en ældre

mand, der spillede violin, og en ung pige — rimeligvis hans datter — der spillede luth. Datteren var henrivende vakker, slank, spænstig, med kruset sort haar rundt et veirvidt og sundt ansigt, hvor to brune øine skinnede frem som to ildkugler. Claude gik hen og talte til dem. De var Italienere. Den unge pige hed Agosta Lipardo. Hun havde et yndigt smil, og hver gang hun smilte, viste hun frem to rader skinnende, hvide tænder.

Faderen klagede over, hvor lidet der var at tjene ved sligt omflakkende liv, og hvor besværligt det var. Claude gav ham en franc og lovede at høre sig for, om der ikke skulde være plads for ham paa et eller andet forlystelsesetablissement, da han spillede en god violin, og datteren havde en yndig, bløddstemme.

Dette var det første bekjendtskab; det blev ikke det sidste. Claude holdt sit løfte. Han fik virkelig Lipardo og hans datter ansatte ved et anstændigt forlystelsessted, og de gjorde megen lykke. Den unge Agosta blev snart omringet av kurtiserende herrer; men hun modstod alle deres tilnærmelser; thi hun havde fra den første stund af lagt elsken paa Claude. Hun betragtede ham som deres beskytter, ven og velgjører.

Og Claude var formeget af ungt menneske og kunstner til at holde sig hende fra livet. Han tog imod hendes varme kys, han følte behag ved at sætte den unge, livsfriske pige paa sit fang og kjende hendes bløde arme om sin hals. Han sendte hende ofte gaver af blomster og frugt. Og hun kom med sin luth op paa hans atelier, sad model for ham, spillede, sang og dansede, mens han malte og pludrede med hende.

Men den unge piges kjærlighed blev mer og mer lidenskabelig, og Claude blev ræd. Det kunde jo aldrig falde ham ind at ægte hende, en gadesangerske, nu han havde naaet et berømt navn. Det var bedst at bryde forbindelsen i tide og reise. Han syntes synd i hende, og han kunde heller ikke nægte, at det vilde falde ham svært at undvære hende, hendes musik og selskab. Men nu eller aldrig maattte bruddet ske, skulde ikke løsrivelsen blive umulig.

Der blev graad og jammer paa Agosta, da hun hørte, at Claude skulde reise. Hun vilde reise med, hun truede med at gjøre ende paa sig, hun sprang op i raseri og skyllede Claude over med bebreidelser. Men saa faldt hun atter sammen, som en klat vaad jord, og blev liggende som besvimet.

Og Claude reiste. Han søgte Bretagne, da han havde gjort utkast til et stort marinebillede. Han vilde se havet i storm

bryde sig mod klipperne paa stranden, og det kunde han ikke bedre faa end ved Bretagnes steile kyster.

Ikke langt fra Brest laa der et herligt, gammelt herresæde, som nu tilhørte fyrsten Estephe af Navarra. Han havde en eneste arving, sin sekstenaarige datter Claire. Hun var bekjendt for sin begavelse og skjønhed, men ogsaa for sit vilde, lunefulde og ustyrlige sind. Hendes mor var død, da hun endnu var barn, og hun var sin fars afgud. Fra slottet var der bygget vældige terrasser ned imod havet. Paa den nederste, der hvilte paa selve klippen, hvor havet brød paa i al sin vildhet, saa at skummet ofte slog op over den, havde Claude uden videre opslaaet sit staffeli.

Slottets eier, der luftede sig paa sin veranda efter morgensøvnen og nød udsigten over havet gjennem sin kikkert, blev pludselig opmærksom paa den uforskammede gjæst, som, uden at have spurgt om lov, havde trængt ind paa hans territorium. Han sendte øieblikkelig en af sine tjenere ned for at sige, at ingen fremmede havde adgang til slottets terrasser.

Claude blev rød i hovedet. Det var første gang, han var bleven bortvist som en anden tyv. «Jeg tænkte, at himmelen og havet iallefald skulde være alles eiendom,» svarede han bidsk og lavede sig til at pakke sine sager sammen.

Da kom en ung pige springende gjennem haven. «Armand! Armand!» raabte hun til tjeneren, der var paa vei op til slottet igjen, «hvad vilde du den fremmede herre?»

Tjeneren fortalte. Claire stampede med foden og ilte lige mod Claude. «Undskyld min herre,» sagde hun halvt forvirret, «men denne dumme tjener har misforstaaet min fars ordre. Kunstnere er ikke almindelige mennesker. Brug De kun vor terrasse, saalænge De ønsker, men paa en betingelse» — og her smilte Claire skjelmsk — «jeg vil sidde og se paa, naar De maler.»

Dette møde blev skjebnesvangert for disse to. En ung kunstner, vakker som en dag, munter og vittig, som har reist meget og har meget at fortælle, blir altid farlig at møde for en ung pige i den alder, da kjærligheden begynder sit lokkespil i hendes sjæl. Og hvilken ung mand lar sig ikke bedaare af en ung sekstenaarig skjønhed, uskyldig, frisk, med et barns ligefremhed og en vaagnende sjæls umættelighed efter at spørge, lunefuld og legende som en sommerfugl mellem blomsterne.

Claires besøg paa terrassen blev hyppigere og hyppigere, og Claude følte sig tilsidst ikke i sit es, før den kvidrende fugl havde

slaaet sig ned hos ham. Han lod for en stund sin marine seile sin egen sjø og var nu ivrig beskjæftiget med at male Claire. Men det blev en vanskelig opgave; thi hendes ansigt skiftede ideligt udtryk, eftersom et nyt indfald eller et nyt spørsmaal greb hende. Og Claude mærkede til sin glæde, at hun ikke alene havde kunstlængsel, men ogsaa kunstforstaaelse. Hun kunde komme med mange træffende bemærkninger, der røbede god forstand og snar opfattelse. Hun var utrættelig efter at faa besked om de berømte malerier i Roms og Venedigs samlinger, h u n havde kun været i Paris. Aa, hvor gjerne skulde hun ikke komme ud og reise!

Saa en god dag kom hun rolig gaaende hen til sin far og sagde: «far, jeg vil gifte mig med maleren paa terrassen.»

«Ja saa — du vil det, vennen min,» sagde faderen ironisk og saa neppe op fra sin bog.

«Ja, men det er mit ramme alvor.»

«Vil du ikke lige godt springe i havet med det samme?»

Claire løb hen, rykkede bogen fra sin far og satte sig paa hans fang. «Hør nu far, nu skal du være alvorlig, ellers faar du stryk.» Og hun kneb sin far i øret. Faderen lo og krystede hende ind til sig. Da vidste Claire, at hun halvt havde spillet vundet. Kjælen som en kattekilling lagde hun sig ind til ham og hviskede: «du far, Claude er saa deilig og saa begavet og saa berømt» — — —

«Og saa uforskammet og saa paatrængende og saa taktløs. Jeg mener, du er gal, barn. Ved du da ikke, hvem d u er, og hvem h a n er?»

«Jo, det er netop det, jeg ved. H a n er den herligste mand i verden, og j e g er en sød, ung pige, som er forelsket i ham.»

«Du er fyrstinde af huset Navarra, og han er en uselig bondegut. Det afgjør sagen,» sagde faderen alvorligt.

«Tror du, jeg bryr mig om rang og titler da? tror du, jeg vil have nogen af de ekle fyrene, som vanker her stundom? — en de la Tremouille eller de Ray eller hvad de hedder allesammen.»

«Om ikke d u bryr dig om rang og titler, saa bryr v e r d e n sig om dem, og j e g bryr mig om dem. Du, som kan faa hvilkensomhelst prins i Europa, bare du strækker haanden ud, du skulde nedlade dig til en bergmandssøn fra Auvergne? — det er latterligt. Jeg begriber ikke, hvorfra du kan have slige romantiske griller. Har du læst Rousseau, barn?»

«Er der ikke noget, som hedder kjærlighed da, far?»

«Jo, der er noget, som hedder kjærlighed, og der er noget andet, som hedder ægteskab. De to ting har sjelden noget med hverandre at gjøre.»

«Saa? elskede du ikke mor da?»

«Det spørsmaal hører ikke herhen. De to ting kan stundom gaa sammen, naar samme stand og nogenlunde lige formuer søger hverandre. Men udenfor sin stand bør man aldrig søge ægteskabsforbindelser, det hevner sig. Den forskjellige opdragelse, tænkemaade, de forskjellige vaner — ikke at tale om det forskjellige raastof — vil altid, sent eller tidlig, gjøre sig gjeldende. Og da kommer striden. Og om denne Claude nu kan have overtrukket sin natur med en fernis fra den store verden, saa vil dog bonden sent eller tidligt dukke op og forarge dig og støde dig fra sig.»

«Jeg tror ikke, at adelsmændene kommer til verden med sporer paa fødderne og bønderne med sadle paa ryggen,» svarede Claire trodsigt.

«Det har du lært af Voltaire, barn; men jeg er ikke enig med ham heri. Jeg tror, man meget snart ser mærket efter sadlen.»

«Men naar nu jeg siger, at jeg vil ha' Claude?»

«Saa svarer jeg, at jeg ikke vil ha' ham.»

Claire blev blussende rød i ansigtet, rev sig løs med et ryk og forlod værelset.

Faderen sad tilbage i mørke tanker. Han rystede paa hovedet og sukkede. Han kjendte sin datter altfor vel til ikke at vide, at hun aldrig vilde give op, medmindre hun blev overbevist om sin daarskab.

III.

Claire drev virkelig ogsaa sin vilje igjennem. Det nyttede lidet, at Claude blev udvist og forsvandt. Claire bar sig, som skulde hun være gaaet fra forstanden. Hun hulkede, hun jamrede, hun vred hænder, hun rasede, hun vilde begaa selvmord, saa faderen maatte have vagt om hende baade nat og dag. Saa faldt hun i en haard sygdom, hvor hun laa og fantaserede om Claude, om bortførelser, om at hun vilde rømme til ham. Lægen frygtede for hendes forstand, hvis ikke faderen gav efter; thi dette viste sig at være mere end et forbigaaende lune.

Da det blev sagt hende, at Claude skulde blive kaldt tilbage,

gik der et saligt smil over hendes ansigt. Saa brast hun ud i en forløsende hulken. Hun slyngede armene om sin fars hals og havde nær kvalt ham med sine kys. Efter dette blev hun ganske stille og kom sig hurtigt.

I familiens gamle slotskapel blev maleren Claude Vaudray og fyrstinde Claire af Navarra viede af en katolsk biskop. Det var i aaret 1784.

De første maaneders salighed var ikke til at beskrive. Dels til fods og dels til hest gjennemstreifede de Bretagnes bjergkløfter og stenørkener, overstrøede med urgamle mindesmærker. Altid var de sammen, altid straalede der lykke om dem.

Saa reiste de ud i den vide verden. Med en umaadelig formue, nøglen til at kunne tilfredsstille al deres sjæls skjønhedstrang og lyst til komfort, reiste de fra by til by, fra land til land. Claude besøgte atter stederne for sit glade kunstnerliv og foralte Claire om alle sine oplevelser. Og hun lo. Kun undgik han klogelig Dordogne og at nævne Agosta Lipardos navn. De tilbragte flere aar udenlands.

Men nu indtraf en besynderlig ting. Den pludselig vundne rigdom havde gjort Claude lad. Han arbeidede ikke med den lyst og energi som tilforn. Anstrengelsen for livsopholdet havde før anspændt alle hans evner. Han maatte holde sig paa den fremragende plads, han havde erobret, for ikke at synke i konkurrensen med nye opdukkende talenter. Han maatte altid søge nye emner, gjøre nye studier. Nu behøvede han ikke dette mere. Han kunde reise, dovne sig, nyde livet uden at arbeide en time for det. Hans malen blev mere et tidsfordriv end en livsopgave, og han lagde ikke længer den intense flid paa udførelsen som før. Der kom noget forjasket og udvisket over hans malerier, og han mærkede snart, at de ikke lod sig sælge saa let som før. Han var kommen at gjentage sig selv.

I begyndelsen ærgrede han sig; men saa slog han sig til ro med at skylde paa tidens vekslende moder. Nu var jo intet godt nok, uten det var i Watteaus smag, kurtiserende adelsmænd og vellystige kvinder, der koket bevægede sig i haver, hvor pirrevækkende marmorgrupper tittede frem mellem løvet. Nu sværmede man jo for en Charles Vanloo, der ikke undsaa sig for at male bibelske kvinder som halvnøgne kurtisaner og lystne koblersker. Nu skulde en maler kunne radere og stikke i kobber, lave tapetmønstre og modellere nipsdukker for damernes boudoirer, tegne vaser og forsiringer paa ure, saa som denne Fran-

cois Boucher, som man kaldte den «kokette graties maler», han som fremstillede endogtil den hellige Jesu moder som en letfærdig Venusskikkelse. Fy, hvor væmmeligt! Nei, han holdt sig rigtignok for god til at konkurrere med slige. Og saa følte desuden tidens velstaaende borgere det som sin pligt at understøtte fattige opadstræbende talenter ved at kjøbe deres malerier, selv om de var noksaa tarvelige. Saa havde de jo gjort med ham i hans trange kunstnertid. Nu behøvede han det ikke mere. Det vidste det store, kjøbende publikum, og derfor overlod de nu til museerne at indkjøbe hans store og kostbare lærreder. Men dette ikke at være i rapport med det store publikum virkede slappende baade paa Claudes kunstnerbegeistring og paa hans energi.

Og saa kom endnu en ting til. Som gift ind i en af landets første adelsætter maatte Claude repræsentere. Det unge par havde sluttet at reise og havde slaaet sig ned i Paris. Der havde Claire kjøbt et palads ved Champs Elysées. De maatte holde sine mottagelser for Paris' fine verden. Og deres fester maatte staa i forhold til deres rigdom og navn. Det var de fornemste adelsfamilier og geistlige, som samledes der. I begyndelsen interesserede og smigrede dette bergmandssønnen fra Auvergne. Saa begyndte det at trætte og kjede ham. Det undgik heller ikke hans opmærksomhed, at den fine verdens hyldest samlede sig mest om hans hustru. H a n var bare en simpel jolle, som den stolte lystseiler — desværre — havde slæbt med sig i kjølvandet. Han blev høflig behandlet — naturligvis — men dog i grunden nedladende. Han maatte jo blive taalt for sin hustrus skyld.

Men Claire bvægede sig som en fisk i vandet i de lysende sale og paa de bonede gulve, omgiven af luksus og aandrighed.

Claude begyndte at længes efter reiselivets uro. Det var dog at foretrække for dette dovne, tomme, opslidende liv i festtummel. Han syntes halvt, han havde mistet Claire. Hun havde delt sig ud paa saa mange, syntes han. Paa reiserne havde han eiet hende helt.

Og han elskede hende jo saa inderligt og beundrede hende paa samme tid — hendes spillende liv, hendes lethed i at føre sig, hendes livlige konversation og paa samme tid hendes imponerende værdighed, der røbede adelsdamen, som altid holdt sine tilbedere tre skridt fra livet, skjønt hun drog dem til sig med en magnetisk fortryllelse. Han misundte hende denne værdighed.

Var det noget, som var i blodet baaret? Han selv eiede ikke denne medfødte sikkerhed. Han maatte altid være paa vagt mod sig selv for aldrig at glemme, at han nu maatte være den fine mand. Men hun svævede naturlig let og yndig gjennem festsalene, uddelte smil og komplimenter og vandt alles hjerter.

Efter en i fest gjennemvaaget nat, fandt Claire en dag sin mand siddende taus og mørk ved vinduet og stirre udover gaden, hvor folkemassen mylrede. Hun gled sagte hen, lagde sin kind ind til hans og hviskede kjælent: «hvad tænker min søde mand paa?»

Claude saa op halvt vemodigt og svarede: «aa — ingenting — jeg er træt.»

«Træt af ingenting at ha' at bestille?»

«Ja netop, det trætter mest. Jeg begynder at længes.»

«Længes? — til hvad?»

«Aa, til barndomshjemmet, til fjeldene, til solopgangene, til noget, som kan fylde mit liv.»

«Men saa kan du jo reise. Der er intet, som hindrer dig. Du har jo din frihed.»

Claude sad som hensunken en stund. «Claire!» udbrød han saa — «jeg skal betro dig noget. Der er en tanke — et menneske — der har besat mig. Jeg grubler ikke over andet dag og nat.»

«Det var da et forfærdeligt menneske,» sagde Claire skjemtende og fingrede ham i hans haar. «Hvem er saa han? Ja, for det er vel ikke mig?»

«Det er en munk, jeg engang saa i min fødeby. Han vandrede om i gaderne og predikede bod. Han talte om de riges letsindighed og de fattiges lidelse. Han lagde tilsidst sine hænder paa mig og udkaarede mig til sin efterfølger.»

Claire satte sig paa hans fang og slog armene om hans hals. Hun smilte. «Og nu tænker min mand paa at gaa barfod og være gadepredikant?»

Claudes ansigt var lige alvorligt. «Le ikke Claire, for mig er dette knusende alvor. Jeg slipper ikke fri for dette menneske og hans ord. Jeg føler mig som en, der har svigtet min pligt, der har bortkastet sit ansvar. Jeg har sløset min tid bort i egen nydelse, til unyttige ting — hvad nytte har der vel været i mit lærredssmøreri? Og mens laa mine lidende brødre og søstre og bad om et stykke brød og en lædskedrik; men jeg lukkede øinene, jeg saa dem ikke, gjorde intet for dem.»

«Har du intet gjort for dem, siger du?»

«Slængt en ussel almisse til dem kanske, uden hjerte, som et ben til en hund.»

«Og du kalder din herlige kunst for lærredssmøreri?»

«Ja, hvad er den andet? kan du sige mig, hvad nytte har den gjort?»

«Og det spørger den om, som selv sad paa terrassen i Bretagne og udlagde for mig begeistret om det skjønnes betydning for verden.»

«Ord, ord — kun tomme ord.»

Claire strøg ham over haaret, mens hun talte: «husker du, at denne kunstforagter den gang sagde: Kunsten er som de deiligste roser. De er til for at glæde øiet, de spreder sin duft for at fryde sanserne. De skjønne parker, hvor menigmand frit kan vandre om, finde hvile og aande frisk luft, de er Guds gave til de smaa, en gave, som de kan nyde, uden at det koster noget. Statuerne, som pranger, og springvandene, som pladsker paa torve og pladse, de opdrager folk i skjønhedssans og skjønhedstrang, uden at de selv aner det. De mildner deres følelser, de dæmper deres raahed, de fostrer aandelige interesser. Dette er det herlige ved kunstens mission — den kunst, som jeg og har faaet, Claire. Jeg er med at meisle den tunge lerklump, som vi kalder masserne, til skjønnere og skjønnere billedstøtter. Se saaledes talte den gang vismanden paa Bretagnes terrasse. Og jeg kyssede ham, og vi smeltede sammen i den fælles glæde.»

«Og dog, hvor megen hul ordrammel indeslutter ikke disse ord,» sukkede Claude bittert. «Er de da blevne opdragne til mildere følelser, disse forsultne, blege kvinder, som sniger sig rundt i baggaardene med hostende bør paa armen, eller disse blusemænd, hvis øine spyr had og hevn over undertrykkerne? Aa nei, nei, at byde en statue eller et maleri til en, som sulter og fryser — det er at byde stene for brød. Giv verden først nok af mad og klær, saa kan du siden byde dem at glæde sig i vore parker. Naar ingen længer har det ondt, naar folk forstaar, hvad offer kjærligheden kræver af dem, da kan man tømre kunstens haller. Skjønhedens verden hører det tusindaarige rige til. Nu lever vi i arbeidets og lidelsens.»

Claire saa paa sin mand med dyb medlidenhed. «Og hvad agter du at gjøre?» spurgte hun stille.

«Jeg ved ikke. Kun det ved jeg, at jeg ikke længer kan være maler og lediggjænger og dansemester.»

Claire svarede intet. Hun lagde sagte sin kind mod hans og klappede ham. Saa forlod hun værelset med taarer i øinene.

IV.

Det var den 4de mai 1789. I sin prægtige vogn med to ædle heste forspændte havde Claude Vaudray og hans hustru rullet ud til Versailles. Claire havde overtalt Claude til dettte. Hun troede, det kunde sprede de tunge skyer paa hans pande. Thi man mødtes her til et spændende historisk øieblik. Stænderne var nemlig indkaldte, og deres virksomhed skulde indvies ved en høitidelig gudstjeneste i kirken St. Louis. At faa rum i kirken var der ikke tale om; men at se paa den høitidelige procession fra sin vogn var ingen forment. Utallige folkeskarer havde stimlet til fra Paris, somme af nysgjerrighed, somme af forbittrelse, for det gjærede og sydede alt i hovedstaden som i en boblende kjedel. Og folk havde nok grund til at forarges; thi selv her i denne procession af landets kaarne den samme udstilling af klasseforskjel og klassehad.

Først kom hele h o f f e t i sine spraglede, juveloversaaede maskeradedragter; saa a d e l e n i fjæderhatte og sort dragt, foret med guldbrokade og prydet med kniplinger; saa det h ø i e r e p r e s t e s k a b i sit glimrende embedsskrud. Efter dem den l a v e r e g e i s t l i g h e d i simple kapper og bredskyggede hatte, og saa endelig t r e d i e s t a n d e n ogsaa i sort dragt, men uden alle prydelser, ikke engang fjædre paa deres hatte. De var jo alle paa den anden side kløften, der skilte den dannede verden fra pøbelen. De skulde ogsaa — saa lød budet — føres ind i rigssalen gjennem en smal sidedør, mens adelen og geistligheden skulde træde ind gjennem en af salens hovedindgange.

Paa begge sider af denne procession trængtes da folkemasserne, og det surrede som i en bikube af mumlende stemmer. Da adelens og geistlighedens representanter skred forbi, modtoges de af en truende taushed. Men neppe nok viste trediestandens representanter sig, før mængden brød ud i vilde jubelraab. Det viste sig noksom, hvor folkets hjerte var, og til hvem det satte sit haab.

Men mellem de endnu livskraftige skikkelser af massen van-

drede der flokker af blege, fillede, udsultede mennesker. De slæbte sig frem med stave, de humpede afsted paa krykker, de hostede og svedede. Det var mest bønder, der hørte det kongelige slot til, dem, der laa paa markerne og grov op rødder for ikke at sulte ihjel, mens musikken fra de lysende sale paa slottet skar i deres øren, og de kunde skimte par for par af silkeklædte og juveloverstrøede damer og herrer svinge sig i dansen.

Et par af disse vandrende forbud paa revolutionen havde nærmet sig Claude Vaudrays vogn. De saa op og haanlo. «Se der sidder ogsaa nogle af storbukkene,» sagde den ene, «dem, som fanden mæsker for at faa sig en godbit i helvede.»

«Hys, ti stille André, de kunde høre os og sætte gendarmerne paa os,» sagde konen og tog manden i armen.

«Jeg bryr mig fa'n om, enten de hører eller ikke hører,» svarte manden sint. «De kan vel ikke gjøre helvedet hedere for os, end det alt er. Betalte d u skat, du velnærede bug der,» raabte han mod Claude, «saa slap skattekræverne at rive ned den ene væggen af huset mit for at skaffe penge, saa som de gjorde igaar.»

Claude kastede en louisdor til manden, men han tog og kylte den bent i ansigtet paa Claude. «Havde du kastet hodet paa dig og alle de andre storbukkene i fanget mit, saa skulde jeg sagt tak; men der kan vel komme den dag, da de ogsaa skal springe. Og da skal j e g kanske sidde i vogn og se paa. Haa — haa—»

Her drog konen videre afsted med ham. «De maa undskylde ham herre, han er beruset,» hviskede hun til Claude, i det samme de strøg forbi.

Claude var bleven ganske bleg. «Kjør hjem!» sagde han til kudsken. Paa hjemveien talte han ikke et ord.

Claire havde forsøgt at tale til ham flere gange; men han svarte mut og som fra en anden verden. Saa taug ogsaa hun. Hun angrede alt, at hun havde overtalt ham til turen.

Claude var kommen hjem til sit palads i Champs Elysées. Han vandrede op og ned i de elegante sale mellem malerierne, gobelinerne og billedstøtterne i stærkt sindsoprør. Claire fulgte ham ængsteligt med øinene. Saa sagde hun omsider: «er du syg, kjære Claude?»

«Ja, jeg er syg, hjertesyg, sjælesyg. Der skulde mindre til end dette for at omvende selv den ubodfærdigste.»

«Du mener de raa pøbelknægte der i Versailles?»

«Pøbelknægte? — kald dem ikke saa, Claire. Det var ankla-

gelsens engle, som reiste sig mod os. De taler sandhed. Vi ta'r frugterne af deres slid og ødsler dem bort i pragt og stas.»

«Ja, jeg vil jo ikke ræsonnere med dig om dette netop nu; thi du er ophidset. Men en ting maa du dog tage med i betragtning, synes det mig, og det er, at disse raa, simple mennesker ikke har samme fordringer til livet som vi, ikke vilde trives i vore omgivelser. Vor rigdom vilde blive dem en byrde, en forbandelse, for de vilde ikke forstaa at benytte den.»

«Men vi forstaar det? — ha — ha — æde, drikke, lave aandrigheder, spille og danse — en værdig benyttelse af livet. — Ved du, at de elendige slaver derude er dine brødre og søstre, Claire?» Og Claude stoppede op foran hende og saa hende med luende blik ind i ansigtet.

«Nei, Claude, jeg ved ikke det,» svarede Claire ganske roligt. «Jeg betragter ikke folkets masse som hele, rigtige mennesker. Maaske kan de med tiden blive det, men endnu er der for meget dyr i dem.»

«Dyr?» Og Claude standsede atter op for hende. «Ved du da ikke, at jeg hører til disse dyr? at jeg er bergmandssønnen fra St. Etienne?»

Claire vovede at tage Claudes ansigt mellem sine hænder og kysse ham. «Jeg ved bare, at du er min kjære mand, der er flyttet over i et andet selskab,» sagde hun ømt.

«Et selskab, hvor jeg ikke hører hjemme ja, et selskab, hvor jeg blev optagen paa naade. Jeg har skammeligt sveget min slægt, det har jeg. Jeg har trampet paa dens traditioner. Men idag føler jeg stærkere end ellers, at jeg hører dem til, hører det sunde, arbeidende folk til. Jeg vil bryde overtvert med det forgyldte løgnerliv, jeg vil leve for de smaa og foragtede.»

«Og hvad agter du saa at gjøre? spørger jeg dig atter.»

«Jeg vil sælge alt, jeg har, og dele pengene ud. Jeg vil kaste penslerne og det andet unyttige dagdriveri og sone for mine forbrydelser mod folket ved helt at leve for dem.»

«Og mig? hvad gjør du saa med mig?»

«Du skal bli med mig, Claire. Hvor ganske anderledes stor opgave maa ikke det være for dig at besøge de syge og mætte de hungrige end at gaa her ørkesløs og lade dig opvarte af smidskende og letfærdige kavallerer.»

Claire saa paa ham med alvorlige øine. «Aldrig, Claude — aldrig, siger jeg dig. Nu taler du i sindsoprør. Dit gode hjerte

løber af med dig. Sov nu paa dette først; man bør aldrig handle i ophidselse.»

«Og du tror, dette er noget fra idag? Fortalte jeg dig ikke om synet af munken, der piner mig som en samvitttighedssag. Jeg har ligget vaagen nat efter nat og lyttet til alle disse ubevidste lyd i min sjæl. Og alle de fillede mennesker fra gaden har skreget til mig med knyttet næve, som manden der i Versailles: du har ikke ret at leve, som du lever! vi sulter — — Og det har stukket som braadde i min sjæl.»

«Og hvad vil du nu? Vil du, at jeg skal aabne vort paladses døre for sværmen og lade de fillede skarer husere herinde, slaa sønder billedstøtter og vælte sig med sin gadesøle paa vore divaner? Eller skal jeg omgjøre vore sale til et hospital og selv vandre som en barmhjertig søster mellem stinkende sygesenge, vaske ekle saar og indaande forpestet luft fra kroppe og klær, som aldrig blir vaskede? Jeg siger dig, Claude, jeg orker det ikke, jeg vil det ikke.»

«Og om du nu følte det som et G u d s bud til dig? kunde du saa heller ikke gjøre det?»

«Det bud kommer aldrig; thi den Gud kjender jeg ikke. Min Gud fordrer ikke det umulige, det som ligger over vor evne. Han fordrer ikke, at jeg skal tage hver stinkende vagabond ind i mit hus, fordi du kalder ham bror eller søster. Han forlanger ikke, at jeg skal leve i et element, hvor jeg ikke hører hjemme. Fisken forlanger vandet og fuglen luften for at kunne leve, ikke omvendt.»

«Og hvad element fordrer saa du?» spurgte Claude lidt bittert.

«Jeg fordrer skjønhed og harmoni. I den er jeg opdragen, i den mødtes vi, Claude. Den skjønhedsverden, du idag forbittres over og foragter, vil du om en tid længes efter; thi den er din verden som kunstner. Din skjønhedssans vil ikke i længden trives mellem sygesenge og ansigter, fortrukne af smerte, raahed og last. Du vil gaa træt. Og da vil du finde mig her. Thi du skal huske, at din rigdom er m i n, og jeg vil værge for den som engelens for edens have.» Claire standsede lidt, saa fortsatte hun roligere: «du er et underligt menneske, Claude. Det er som to naturer strides i dig, den ene er kunstneren, den anden er fanatikeren og bodspredikanten. Du kastes som en bold mellem disse, og de træder op som hinandens uforsonlige fiender. Jeg respekterer din stærke følelse, dit varme hjerte; jeg kan bare

ikke være med paa den voldsomme maade, hvorpaa du vil vise den. Men tjen du d i n Gud paa den maade, du synes bedst, saa vil jeg tjene min.»

Claude svarede ikke, han sukkede bare dybt.

«Husker du engang før, da vi var sammen i Rom, hændte noget lignende,» fortsatte Claire. «Da vilde du ogsaa have mig til at gaa med i bodsprocessionen, men jeg nægtede. Stormen gled ogsaa den gang over, og du blev atter dig selv; thi kunstneren i dig er stærkest, tro du mig.»

«Du minder mig om, at Gud flere ganger har sendt mig bud, men at jeg kun kummerligt har adlydt hans vilje. Lad det denne gang bli anderledes. Der hang i kirken i vor landsby et billede af frelseren paa korset. Det er, som det ser paa mig nu i sin stille taalmodighed, og spørger: vil ikke du ogsaa lide for at være med og frelse verden.»

Claude greb sin hat og ilede ud. Claire saa langt efter ham. Han ilede ad forstæderne til, der hvor nøden var størst. Saa sad hun længe i dybe tanker. «Skal jeg miste ham paa dette?» hviskede hun stille. Og hun brast i graad.

V.

Claude kastede sig med bjergboerens fanatiske energi ind i sin nye gjerning. Han blev en barmhjertig samaritan. Fra tidlig morgen til sene kveld færdedes han ude i forstæderne mellem de forkomne. Elendigheden var stor i Paris. En almen hungersnød stod for døren. Det gjærede og sydede i den lavere befolkning som i en heksegryde. Efterretningerne fra Versailles lød truende. I 5 uger havde man holdt paa at strides, om fuldmagterne skulde undersøges og bedømmes af hver stand for sig eller i fællesskab. Adelen og geistligheden skilte sig ud og forhandlede i særskilte lokaler. Trediestanden vilde ikke vige og konstituerede sig efter abbed Sieyes forslag som den lovgivende nationale forsamling. Man stængte salen for dem; men de drog til boldhuset og fortsatte. Med kraft opretholdt de sin værdighed og sine fordringer. Det begyndte at knage i det gamle statsskibs sammenføininger, flere af geistligheden og adelen blev overløbere. Kongen viste sig vaklende, og den 17de juni feirede trediestanden den triumf, at de to andre stænder frivilligt sluttede sig til den som én fælles reformerende nationalforsamling.

Rygterne fôr som lyn til Paris, menneskemasser mylrede i ga-

derne, syngende og skrigende folketalere optraadte i Palais Royals haver, og de talte om menneskerettigheder, om frihed, lighed og broderskab.

Claude var ogsaa optraadt som folketaler. Fra trapperne og paa broerne talte han. Men altid lød hans ord formanende og advarende mod al voldsomhed. Det var forsagelsens og taalmodighedens evangelium, han predikede. «Hvad gjør det, om vi lider og sulter og har det ondt n u, naar vi ved, at det gaar mod en lysere fremtid?» raabte han. «Lidelsen er slibestenen, hvorpaa den almægtige Gud sliber os, for at vi skal blive fastere i viljen og ydmygere i trængselen. Vi maa lide for fædrenes synder. Sæt eder ikke mod det onde med vold. Hvad gavner det vel, om vi brænder og plyndrer og ødelægger? Vi blir bare onde af det. Lad os vise, at vi er Guds redskaber, at vi taalmodigt kan bie nu under saatiden. Det gjelder for os alle at komme op for dommen med ublodige hænder. Da faar vi livsens krone.»

Mængden hujede og skreg: «hold kjæft! vi har faaet nok af prestepræk. Giv os mad og klær og slaa ned storbukkene. Hvad er det for en ugle dette?»

«Kjender I ham ikke? det er den gale presten fra St. Etienne. Lad ham være i fred, han er saa god, som dagen er lang. Han gi'r ud alt, han har, til de fattige.»

«Ja, Gud velsigne baade din mund og din sjæl, fader Claude. I skulde bare vide, hvad han har gjort der i vor gade,» raabte en kjerring. «Han har kommet med kurve fulde af mad til os, og han har gaaet ind i vore huse, simple som de er, og siddet hos de syge og snakkket godt for dem. Nei ham skal I la' være i fred.»

Claude var som reven med i en hvirvel. Jo større nøden og ophidselsen blev, jo mere øgedes hans iver. Han havde ladet indrette i kjelderen, hvor tjenerskabet boede, et værelse til sig med en simpel seng, et malet bord og nogle træstole. Han vilde ikke vælte sig i luksus, saalænge de, han arbeidede mellem, leved i slige tarvelige vilkaar. Han spiste for det meste ude. Stundom kom han slet ikke hjem om nætterne. Han sad hos en syg og vaagede.

Claire saa han sjelden. Det blev ham formelig modbydeligt atter at træde ind i sine egne elegante saloner med al den kunstneriske luksus og se hende bevæge sig der i pragtfulde toiletter. Han holdt sig ogsaa tilbage fra hende for ikke at genere hende

med den kvalme lugt, som uundgaaeligt hang fast ved hans haar og klær fra de sjofle, ildelugtende hul, hvor han færdedes. Som en retfærdighed mod hende, havde han ogsaa indrømmet hende fuld raadighed over deres fælles eiendomme, dog saaledes, at han ugentlig modtog en vis sum, som han kunde bruge frit til sine ulykkelige venner.

Saa kom den 12te juli. Claude mærkede straks, at der var noget usædvanligt paafærde. Folk løb forvirret og i ophidselse om paa gaden og raabte til hverandre med hidsige gebærder. Claude spurgte, og fik vide at Necker, den store Necker, som kunde frelst statens finanser ud af den truende bankerot, var landsforvist. Da han kom forbi Palais Royals haver, stod en ung mand der med flammende aasyn og kaldte det franske folk til vaaben. Man kaldte ham Camille Desmoulin, og sagde at han var advokat.

Folket jublede og skreg, man kom slæbende med Neckers og hertugen af Orleans buster og bar dem i procession rundt i gaderne, vaabenboderne plyndredes, toldhusene blev stukne i brand, den franske garde brød sig ud af sine kaserner og gik over til folket. Paris var i fyr og flamme. Tropperne, der laa paa Marsmarken, blev kommanderede til angreb, men nægtede at skyde paa folket. Revolutionen var begyndt.

Den 14de juli kastede en flok sig over Invalidehotellet og bortførte 30 000 geværer, en mængde sabler og 20 kanoner. Og nu lød skriget: «til Bastillen!»

Det var, som folk voksede frem af gaderne, sværmen øgedes, ved hver sidegade mødte en ny strøm, mænd, kvinder, unge gutter. Bevæbnede med hakker, geværer og klubber væltede menneskefossen mod den gamle skumle borg. Prester var med og hidsede.

Man fyrede af sine geværer til ingen nytte. Da lykkedes det nogle forvovne mænd at gjennemhugge kjæderne, der holdt den første vindebro opheiset. Med et jubelraab ramlede den ned, og folket trængte ind paa den ydre borggaard. Men her mødtes de af en morderisk ild. Rasende trængte de paa, men mod de tykke mure kunde ingen geværer nytte. Da lød raabet: «garden kommer! afveien for garden!» Og der kom kanonerne. Snart rystede de vældige mure under kuglernes drøn. Bastillens kommandant, de Launay, havde blot til besætning 82 invalider og 36 Schweizere. Og nu nægtede invaliderne at gjøre tjeneste. De Launay maatte aabne underhandlinger, og kl. 5 om eftermid-

dagen raslede den indre vindebro ned. Besætningen var lovet fri afmarch; men pøbelen var ikke at styre. Med de Launays blodige hoved sat paa en spydstake drog den gjennem gaderne.

VI.

Ganske bleg kom Claude hjem. Han forlangte at tale med sin hustru. Hun gik ned til ham i hans tarvelige rum. Han sad ved sit bord med hovedet hvilende paa armene. Han hørte ikke, at døren gik, saa hensunken var han i sine grublerier. Claire gik stille hen til ham og lagde haanden paa hans haar.

«Er du træt nu, vennen min,» sagde hun mildt, «har du faaet nok af dem?»

Claude saa op. «Det er forfærdeligt, Claire. Folkemassen syder som havet ved Bretagnes kyster; det nytter ikke at forsøge paa at stanse dem. Det er som at sætte sin haand mod en foss. Jeg har seet dem vandre rundt med et afhugget menneskehode paa et spyd. Nu kaster de op barrikader i gaderne.»

«Var det ikke det, jeg sagde dig? de er mere dyr end mennesker.»

«Men hvem har gjort dem til det? er det ikke jer, I store? Aa for et ansvar den franske adel har! Ved du, at adelen i Bretagne har nægtet at lade sig representere i nationalforsamlingen, fordi den ikke vilde bemænge sig med trediestanden. Aa sligt overmod! raaber ikke dette frem en hevnens dag?»

«Frygter du noget særligt?»

«Ja, jeg frygter for dette vort hus, jeg frygter for dig. Snart vil de begynde at plyndre rigmændenes paladser. Endnu staar mit navn som en vagt om huset her, for de kjender mig, de elsker mig, om de end kalder mig gal. Men vov dig ikke ud med din hest og vogn i disse dage, Claire, jeg ber dig inderlig om det.»

«Og vilde du sørge, om jeg kom til noget?»

Claude saa ømt paa sin hustru, han fik taarer i øinene. «Claire, ved du da ikke, jeg elsker dig trods alt,» sagde han. Og han tog hende ind til sig og kyssede hende.

Og revolutionen sydede i Paris. Det værste pak løb sammen for at fiske i de rørte vande. Hertugen af Liancourt havde vovet sig ind i kongens soveværelse for at aflægge rapport om Bastillens storm. Kongen blev forfærdet og raabte: «dette er jo oprør!» Og hertugen svarede: «nei sire, det er revolution!»

Kongens mod og trods var knækket. Han indfandt sig med sine to brødre i nationalforsamlingen. Necker blev kaldt tilbage, en stor deputation blev afsendt til Paris. Den unge Lafayette, der var kommen igjen fra den amerikanske frihedskamp, blev udnævnt til befalingsmand over nationalgarden, og den trefarvede kokarde blev dens tegn. Deputationen meldte, at kongen ønskede at forliges med sit folk, og den 17de juli fæstede han selv nationalkokarden paa sin hat foran raadhuset, efterat have modtaget stadens nøgler.

Men nu vendte folkets raseri sig mod dem, der havde været kongens raadgivere til at trodse folkets vilje, og de fornemme adelige flygtede over hals og hode fra Frankrige. Enkelte, som vovede at blive, myrdedes af pøbelen.

Og oprørsluen gik som en løbeild over hele landet. Den gamle samfundsbygning var sprængt i ruiner. Man famlede nu efter den nye, som skulde tilfredsstille folkets behov. Men mens gjæringen stod paa, skaffede folkehadet sig udløb. Paladser blev plyndrede, slotte brændte, og bevæbnede med ljaaer og økser og pigstave fôr skarer af bønder omkring og ødelagde alt, hvad der mindede om deres gamle trældom. De brændte godserne og myrdede dets beboere.

Claude var kommen en dag hjem til sit enslige rum, da en af tjenerne mødte ham og meldte, at hans hustru ønskede at se ham oppe hos sig, straks han kom. Claude vaskede sig først og byttede klær. Saa steg han op trappen.

Han fandt sin hustru graatende i et af sine værelser, og en ung mand, støvet som efter en lang reise tilhest, siddende i salonen. Han reiste sig, da Claude kom, og hilste.

Claire glemte alt ceremoniel, da hun saa sin mand. Hun kastede sig i hans arme og hulkede. Hun var ikke istand til at sige noget.

Den unge mand var bleven staaende. Han sagde: «jeg har desværre været nødt til at bringe Deres hustru og min barndomsven et sørgebudskap. Hendes fa'rs slot i Bretagne er bleven plyndret og brændt. Hendes fa'r undkom med megen møie paa en rask hest. Han vil sende bud, straks han er kommen i sikkerhet. Han agtede sig til Italien. Jeg lovede at reise til Paris og finde hans datter. Mit navn er marquien af Argenteuil. Og nu vil jeg faa lov at trække mig tilbage en stund til det værelse, som Deres hustru var saa venlig at anvise mig. Jeg haaber, De und-

skylder, at jeg bragte budskabet uden først at ha' gjort mit toilet. Jeg har redet nat og dag, saa jeg føler mig noget træt.»

Claire rev sig løs af Claudes arme, og henvendte sig til sin nye gjest. «Tak min ven, fordi du kom,» sagde hun og rakte marquien haanden. «Og undskyld, at jeg ikke presenterte. Det er min mand, maleren Claude Vaudray. Saa sees vi til middagen, marquis.» Claire ringede, og en tjener kom. «Følg hr. marquien til hans værelse og bring ham, hvad han ønsker.» Tjeneren bukkede, og han og marquien forsvandt.

Da Claire var bleven alene, begyndte atter hendes krampeagtige hulken, og hun kastede sig ind til Claude. «Vær taalmodig mod mig — det kom saa pludselig dette. Og er det ikke forfærdeligt, Claude — mit barndoms hjem — mit deilige slot.»

«Det er forfærdeligt. Og dog faar vi opleve værre ting end disse. Naar tigeren først er sluppen ud af buret, hviler den ikke, før den har mættet sig med blod. Og de uskyldige hvirvles ned med de skyldige i denne malstrøm.»

«Men nu forsvarer du dem vel ikke længer? Ser du da ikke min fars blege, angstfulde ansigt, der han jager bort i natten? Ser du ikke, luerne slaa op og fortære kunstskattene, der er samlede sammen af mange slægtled i aarhundreder? Er det ikke, som om alt skjønt og helligt brænder? Claude, Claude, bort herfra! Jeg vil iallefald ikke være her længer. Jeg vil reise til min fa'r, og du maa blive med, Claude.»

«Kan ikke, Claire. Naar stormklokkerne ringer sammen, flygter man ikke. Her er min plads, og her maa jeg blive. Nu trænges jeg mere end ellers.»

«Men fylder da ikke dette, som nu sker, dig med raseri? Jeg føler, jeg kan næsten ikke styre mig, naar jeg tænker paa, at pøbelen, den stinkende, bandende, drukne hop skal uhindret faa lov til at trampe paa aarhundreders hellige arv, knuse billedstøtter, som var det pukstén, de haandterte, flænge malerier, som var det skidne lærredsklude, rive statens tøiler i sin haand og fabrikere love, mens de ligger drukne omkring vinfadene, de har plyndret.»

«Kjære Claire, du siger, du neppe kan styre dig; men kan du da forlange, at de skal gjøre det, som har været mishandlede i aarhundreder? Det er folket, som ta'r hevn, de maa rase. Efter uveiret kommer saa solskin og fred, Claire.»

«Efter uveiret kommer pøbelherredømme, anarki, lovløshed,

ødelæggelse af aarhundreders arbeide.» Og det gnistrede formelig af Claires øine.

Claude var lige rolig. Han saa saa vemodig bedrøvet ud. «Lad os være taalmodig, Claire. Lad os huske, at de dog er mennesker disse forvildede.»

«Og jeg? er ikke ogsaa jeg et menneske? Og har du ikke pligter mod mig, din hustru? Skal man absolut være fillet og forkommen og nedsunken i laster for at vinde din kjærlighed nu for tiden?»

«Og svigter jeg da min pligt mod dig?»

«Om du gjør, Claude! ser du da ikke, at du gaar om som blind herhjemme? ser du ikke, at jeg gaar her ensom og forladt og bare længes efter dig? Du ser jo bare pøbelsværmen. Du har flygtet bort fra mine arme som fra mine værelser. Du har med vold begravet dig i uskjønheden, i simpelheden for at være lig dine nye kammerater fra gaden. Tror du da, jeg mere end andre elskende kvinder er skabt til at være nonne?»

«En mands pligt er det at fuldbyrde sit arbeide i livet, enten det behager ham eller ei.»

«Din pligt er at være min elsker — ved du det? Dertil kaarede du mig, i denne gjensidige kjærlighed smeltede vi sammen.»

«Jeg har aldrig vidst, at kjærligheden var noget maal i sig selv. For mig har den altid været et middel. Den kjærlighed, du gav mig, den skjønhed, du spredte over min kunst, den glæde, du derigjennem gjød over hele min tilværelse, gav mig kraft til mit arbeide. Før var dette kald kunsten, nu er det blevet arbeidet for de lidende.»

«Men for mig er din kjærlighed aandedrættet. Uden dine kys og kjærtegn, uden at din sjæl gaar op i min, som den før gjorde, lever jeg ikke. Nu glider du tommevis fra mig, Claude, mærker du da ikke selv dette?»

«Saa flyt dig over i mit arbeide, og vi skal atter blive ét som før. Du har en stor sjæl, Claire, du kan, om du bare vil. Aa kom, kom, lad os bli en af Paris' gode engle i disse forfærdelsens tider. At gjøre sin menneskepligt er større end at svælge i luksus.»

Claire rystede mismodigt paa hovedet. «Vi lader til ikke at kunne forstaa hverandre længer. Og jeg siger dig atter: jeg gaar aldrig med dig paa det krav, før du kan tænde begeistring hos mig for rendestenen, likesom du engang tændte den for kunsten. Vi staar nu og raaber til hverandre fra hver sin side af

en elv. Men har ikke jeg ligesaa godt som du ret til at raabe: kom over til mig! Det var dog du, som forlod din plads hos mig i skjønhedens rige og gik over broen, der fører til hæslighedens land.»

«Jeg troede, det var en hustrus pligt at følge sin mand,» svarede Claude haardt og begyndte at skridte op og ned af gulvet.

«Hvad siger du! min pligt at følge blindt efter din bjelde? Du blir vel ikke brutal — det vilde være saa uligt dig. Men det vil jeg sige dig engang for alle, Claude: jeg la'r mig aldrig tvinge, jeg har aldrig ladet mig tvinge. Jeg lod mig ikke tvinge til at give afkald paa dig, den gang min far satte himmel og jord i bevægelse for at det skulde ske. Og jeg la'r mig heller ikke tvinge her. Jeg er en fri skabning ligesom du. Saa heller skilles.»

«Hvad siger du?» raabte Claude forfærdet.

«Ja, som det nu gaar, vil det ikke kunne gaa i længden. Jeg blir kold og fremmed for dig. Holder dette paa, vil jeg heller reise.»

«Og hvorhen?»

«Til min fa'r, til Italien. Det blir ydmygende at skulle bekjende for ham: du fik ret, fa'r. Hvad skulde jeg oppe i den kreds, der har et andet syn, anden trang, anden naturbund end vi?»

Claude havde sat sig paa en sofa. Han havde sænket sit hoved, som om han grublede paa noget. «Dine ord nu, minder mig om et gammelt minde, en gammel synd, som jeg ikke har omtalt for dig før,» sagde han langsomt. «Jeg mødte engang en kvinde af folket, som du kalder dem. Hun hed Agosta Lipardo. Og hun elskede mig. Jeg gav hende ikke noget løfte eller noget tilbud; men jeg tog imod hendes kjærtegn, og jeg er bange for, at skilsmissen brød hendes hjerte. Kanske dette nu blir hendes hevn.» Claude sad hensunken i tanker en stund. Saa løftede han øinene mod Claire og sagde stille: «og du reiser alene?»

«Marquien af Argenteuil er min ven, han vil være min beskytter og ledsage mig.»

«Og han vil kanske blive noget mere med tiden?» lagde Claude til med et bittert smil.

«Spøg ikke med det, Claude. Kjærligheden er en hellig flamme; men ogsaa den trænger næring. Og den kan slukkes, naar der øses tilstrækkelig vand over den. Jeg er endnu ung, og livslysten er ikke død i mig. Og desuden — saa har du jo Agosta,»

lagde hun langsomt til. Dermed forlod Claire værelset. Og Claude sad igjen som en slagen mand.

VII.

Det var den 14de juli 1790 om aftenen. Claude kom hjem ganske bleg af bevægelse. Hans øine tindrede. Han stormede op til sin hustru, krystede hende til sig og græd.

«Hvad er det? hvad er det, Claude? du gjør mig ganske ræd?»

«Aa, jeg har seet fremtiden, Claire! aa, at du ikke var med og delte synet med mig. Et sligt øiebilk oplever man ikke i et aarhundrede.»

«Men saa fortæl dog, hvad er hændt?»

«Revolutionen er slut. Fred og forsoning overalt. Kongen har omfavnet folket.»

«Til takk for, at de skrigende og hylende pøbelkvinder forrige oktober trængte ind i Versailles slot? hvad? at de myrdede livdrabanterne, brød ind i dronningens rum og fornærmede hende, saa hun halvnøgen maatte flygte til kongens værelser?»

«Du skulde seet Marsmarken, Claire,» fortsatte Claude uden at ændse sin hustrus bittre ord. «Den vide slette ryddet og jevnet. Da man ikke kunde bli færdige til den bestemte tid, rykkede hele Paris i marken som arbeidere. Du skulde bare seet det biskopper, generaler, soldater, munke og nonner, arbeidere og fine damer, matroser og gadetøse, alle sammen og om hverandre med hakke og spade. Saa kom festen. Paa fædrelandets alter brændtes baal af røgelse og vellugtende træ. Talleyrand, biskoppen af Autun, indviede fanerne, 400 hvidklædte prester fulgte ham. Fanerne blaffrede, og folket raabte i henrykkelse. Kongen, som folkets øverste embedsmand, uden uniform og stas, sad paa platformen, dronningen hos ham med deres lille søn. Kongen aflagde ed paa forfatningen, fire hundred tusen sad omkring paa græsbænkene, der var høinede, den ene rad over den anden. Og da dronningen viste sig, baaren af stundens storhed, og rakte sønne op imod folket, da bruste der en jubel, som aldrig syntes at skulle tage ende. Folk græd, de lo, de omfavnede og kyssede hverandre.»

«Og du var vel med iblandt dem?» afbrød Claire.

«Aa, Claire, spild ikke denne stunds lykke for mig. Jeg har seet broderkjærligheden virkeliggjort om bare i et glimt. Det gi'r haab om fremtiden, ikke sandt? Du skulde vandre nu i ga-

derne. Hele Paris er flyttet ud paa fortaugene. Familier spiser til aftens der og besøger hverandre. Man har baaret de gamle og syge ud under aaben himmel, og der uddeles mad og vin til dem paa statens bekostning. Standsforskjellen er afskaffet, vi er kun mennesker, brødre og søstre, som elsker og hjelper hverandre.»

«Og imorgen kommer saa Marat og Danton og Robespierre og udøver sin broderkjærlighed med faldøksen. Du er naiv, Claude, at du kan bygge paa et øiebliks opbrusning. Kjender du da ikke Pariserne? idag stille, imorgen et oprørt hav.»

Claudes ansigt formørkedes. «Du mangler tro, Claire. Jeg gaar ud til folket igjen.» Og han greb sin hat og ilede ud.

Claire fik desværre ret. Revolutionens bølger skummede vildere og vildere i Paris. Men Claude var styrket til sin samaritangjerning af, hvad han havde seet. Massen lo ham ud og haanede ham, naar han talte til dem om broderkjærlighed og mindede om dagen paa Marsmarken. Men hvad gjorde saa det? Folket vilde komme engang, det vidste han nu.

Claire saa han sjelden. Det var, som det blev koldere og koldere mellem dem efter den sidste samtale. Hvert ord, de yttrede, æggede mere, end det dæmpede. Han fandt hende udvendig, letsindig, overfladisk, og hun kaldte ham kold og herskesyg. Hans strenge krav oprørte hende. Hans ageren herre hidsede hende. Dag for dag følte hun sig forsømt af ham aandeligt som legemligt. «Claude har nu forelsket sig i tolderne og skjøgerne i Paris,» sagde hun bittert.

Saa skrev hun en dag dette korte brev til sin landflygtige fa'r, da hun havde faaet vide hans adresse: «Du havde ret, fader. Leoparden slipper aldrig sine pletter. Claude er nu bleven fuldkommen sansculot og nægter at være andet. Vi forstaar ikke længer hverandre, og jeg reiser til dig og fra den pøbelbesatte, pestbefængte by. Jeg haaber, du modtager mig. Vor fælles ven, marquien af Argenteuil, ledsager mig, saa du kan være tryg for mig.

Din, dig altid elskende datter
Claire.»

Paa sit bord i kjelderetagen af sit hus fandt da Claude en dag, han kom hjem efter en anstrengt vaagenat, et brev, hvori Claire koldt og ligetil meldte ham sin afreise, og hvorledes hun forretningsmæssigt havde ordnet hans pengeanliggender for fremtiden.

Han kunde maanedligt hæve en vis sum i en bank. Huset i Champs Elysées med alt sit bohave skulde staa uangrebet indtil videre. Det skulde staa til hans tjeneste til privat brug; men at drage syge og fattige derind var strengelig forbudt.

Claude stod som slaaet af lynet. At hun kunde true med at reise fra ham i stundens ophidselse, se det stemte godt med hendes stærke, fribaarne natur. Men virkelig at opfylde trudselen, det havde han ikke tænkt sig muligt. En lovlig ægteviet hustru rømme uden videre fra sin mand — nei, det var utænkeligt, det var jo et brudd mod guddommelig og menneskelig lov. Skulde da alle baand løses og brydes i disse revolutionens tider?

Og endnu haardere blev slaget, da Claude fik underretning om, at der var indledet forhandlinger med den pavelige stol om løsning af det ægteskabelige baand, og dette var indvilget.

Han havde altsaa tabt hende for evigt, skilt — skilt. Skammen hopet paa sorgen.

Claude kastede sig ned over sin tarvelige seng og hulkede krampagtigt. Inderst inde elskede han hende jo saa inderligt. Men Claire havde vel ret. Han havde brudt sig ind i en kreds, hvor han ikke hørte hjemme. Standsfordomme, opdragelse, tankesæt, alt skilte. Og hun havde ikke kunnet plante sig om i en anden jordbund, ligesom han havde gjort det. Og hun var vant til at befale, ikke at adlyde.

Nu var altsaa denne gyldne drøm forbi. Og kanske dette i grunden var sundest. Nu kunde han med hele sit væsen dukke sig ned i sit nye arbeide uden at fristes til noget sidesprang. Valgets kval var tagen fra ham. Nu kunde han helt være samaritanen.

Claude laaste sin dør igjen, leiede sig et tarveligt rum i et af forstæderne ved Seinen, lod sit simple bohave flytte derhen og overlod til en leiet portner, en af deres forrige tjenere, at tage vare paa huset i Champs Elysées.

Og saa fortsatte han sin offergjerning mellem Paris' forkomne. Han overvandt sin modbydelighed for den stank, som dampede fra disse rønner, fyldte med syge og fattige, der her pakkede sig sammen. Han sad ved deres senge, gav dem mad og lægemidler, streifede bitterheden fra deres sind og talte dem til fred. Sansculotterne lo af «gale presten», men elskede ham alligevel. Og selv de raaeste strøg af sin hue for borger Claude, naar de mødte ham paa gaden.

Saa var det en dag, han blev hentet til en døende, som laa hjelpeløs og var om at sulte ihjel. Claude fulgte budet og kom ind i et halvraaddent træskur nede ved flodbredden. Det dampede muggent fra de fugtige vægge og stinkede af uvaskede klær og filler. Der var en kone derinde og nogle blege, magre børn. Paa en sæk, fyldt med ammelt hø, laa en forholdsvis ung kvinde. Hun var udtæret og laa med lukkede øine. Næsebenet stak saa høit frem over den strammede hud. Læberne var blaablege og fast sammenpressede, men hun aandede endnu.

«Vi halede hende op fra elven igaar. Hun tænkte vist paa at drukne sig, stakkar. Der er vist ikke meget liv i hende,» fortalte konen.

Claude gav hende penge til at kjøbe melk og mad. Mens han ventede paa dette, satte han sig paa krakken ved sengekanten og saa paa kvinden. Der stak tilfældigvis en snip frem af hendes linned, og der stod skrevet med mærkeblæk: Agosta Lipardo.

Gud i himlen! det var hende. Men hvor forandret. Det fyldige, skjønne legeme var forvandlet til et skelet, kinderne var indfaldne. Det sorte haar var det eneste, som havde beholdt sin farve, men det var nu uden glans. Det laa som en lurvet vase om hendes hoved. Og øinene — de deilige funklende, brune øine, de laa lukkede.

Claude stirrede paa den syge. Var dette en Guds tilskikkelse, at han skulde mødes med hende i denne stund? Var dette sendt ham, for at han skulde faa leilighed til at aftvætte brøden mod hende fra gamle dage?

Konen var kommen tilbage. Claude fik varmet noget melk i en blikkop, slog deri nogle teskeer kognak, som han havde i sin lommeflaske, og fik heldt lidt af drikken mellem Agostas læber. Tid til anden gjentog han eksperimentet. Saa aabnede den syge pludselig nogle store, dunkelbrune øine, saa sig forvildet om, men lukkede dem atter.

«Hun vil komme sig, hun vil leve,» sagde Claude til konen. «Jeg skal sidde hos hende i nat, saa kan De sove. Men hent først lidt brød og smør og melk til børnene, at de kan æde sig godt mætte.»

«De er de fattiges engel, fader Claude,» sagde konen rørt, neiede og kyssede Claude paa haanden.

Claude sad trofast og vaagede ved Agostas straaleie hele natten. Han havde hentet nogle varme, rene tepper til hende. Hver time gav han hende en skefuld melk og lidt vin, og følte paa

hendes puls, hvorledes livsaanderne efterhaanden vendte tilbage. Hvor mange minder stormede ikke rundt ham denne vaagenat.

Da morgenen kom, sagde han til konen: «Vil De sidde hos hende en time eller to, skal jeg snart skille Dem af med hende. Jeg skal faa flyttet hende til et andet værelse, hvor hun kan faa det sundere. Nu gaar jeg for at faa alt stelt i orden. Jeg har kjendt denne kvinde i bedre tider.»

I løbet af dagen blev saa Agosta i en sygevogn langsomt transporteret hen til Claudes værelse, hvor han fandt en ren, god seng færdig til at tage mod hende. Ved den anden væg ligeoverfor stod da Claudes seng. Han havde nu selv overtaget omsorgen for hende.

VIII.

Claude var utrættelig i sin omhu for Agosta. Naar han var nødt til at være borte for at skaffe sig selv og hende mad, leiede han en kone til at sidde hos hende. Hun var endnu ikke fuldstændig vaagnet af sine feberfantasier.

Da satte hun sig en dag opreist i sengen og saa sig rundt med roligt, men forundret blik. Hun saa paa sengen, paa gardinerne, paa billedet af den korsfæstede paa væggen, paa manden, som sad hos hende paa stolen. «Hvor er jeg? druknede jeg ikke? lever jeg? hvem er du?»

«En ven, som vil dig vel. Læg dig nu bare stille tilbage i sengen.» Og Claude trykkede hende sagte tilbage. Agosta vendte sig, blev liggende at stirre paa ham og mønstrede ham fra hoved til fod. Saa reiste hun sig med et frydeskrig, aabnede armene og raabte: «Claude! Claude! er du kommen igjen?»

Claude tyssede paa hende. «Ja, ja, jeg er Claude, vær nu bare rolig, ellers blir du syg igjen. Nu skal jeg være hos dig, til du blir frisk.»

«Ikke længer? ikke bestandig? saa blir jeg aldrig frisk.»

«Jo, jo, bestandig — saa — vær nu fornuftig. Lægen paabyder fuld stilhed.»

Agosta lagde hovedet tilrette paa puden, vendt mod ham. Hun saa paa ham med et saligt smil. «Og du er Claude? og du er hos mig? og du vil være her bestandig — er det sandt dette? er det ikke bare en drøm?»

Disse uger, som oprandt nu, var de lykkeligste, Agosta havde levet. Hun nød mathedens hvile, nu da den var parret med tryghed uden næringssorg og med Claudes kjærlige pleie om sig bestandig. Hun kunde ikke se sig mæt paa hans ansigt, hun laa med øinne vendt mod ham, hver gang han var inde. Og det samme salige smil spillede om munden.

Da hun kom sig saavidt, at hun uden besvær kunde tale, fortalte hun ham, at det havde været umuligt for hende at blive i Dordogne, efter at han var reist. Hun havde atter med sin fader begivet sig paa vandring, og de havde ernæret sig som før med at synge og spille paa gaderne. De havde været i mange byer og spurgt efter Claude, men altid forgjæves. Saa blev faderen syg og maatte lægge sig ind paa et sygehus, og der døde han. Agosta havde da, som en anden vildfugl, tumlet sig i Paris, omringet af mange fristelser, og hun havde oplevet mange eventyr. Men mindet om Claude havde altid hindret hende fra at indlade sig i kjæresterier, som hun fik tilbud om af baade høie og lave. Da hun saa i en sygdom havde mistet sin stemme, havde pantsat alt hun havde, havde sultet og forgjæves søgt at ernære sig redeligt, da var det, fortvilelsen havde grebet hende, og hun havde kastet sig i Seinen som andre ulykkelige for der at faa ende paa livet.

Claude blev dybt rystet af Agostas fortælling. Og hendes troskab mod hans minde, rørte ham dybt. Hun havde vist sig renere end han i dette forhold, og han skyldte hende opreisning. Han var jo selv en folkets søn, og han havde jo viet sin hele fremtid til arbeidet for folkets lave lag. Hvem kunde bedre hjelpe ham i dette arbeide end Agosta, som selv havde været dyppet i den dybeste elendighed?

Desuden havde han jo alt paa en maade bundet hende til sig ved sin opførsel. Han havde, en enlig mand som han nu var, ladet hende flytte til sit værelse, og ladet hende blive der, selv efter at hun var kommen til kræfter igjen. Hvis han nu ikke lovformeligt bandt hende til sig, udsatte han hendes rygte for mistanke og bagtalelse. Ved den gode pleie og den kraftige mad under rekonvalescensen og ved hjertets stadige glæde havde Agosta efterhaanden gjenvundet sit huld og sin skjønhed. Hendes brune øine straalede, hendes sorte haar fik sin gamle glans, hendes læber sin rødme. Og hvor skulde han gjøre af hende? Han kunde jo ikke slippe hendes hjerte en gang til?

Saa tog Claude beslutningen. Hans offergjerning burde være fuldkommen, og ingen tilbagegang mulig. Havde ikke Claire afskaaret alle broer, som førte til hende?

Saaledes gik det til, at en lurvet pater i et av af de smaa, usle logihuse ved Seinen en dag viede maleren Claude Vaudray til Agosta Lipardo. Han blev boende med hende i de tarvelige værelser, han havde leiet til sig selv, og hvor han havde pleiet Agosta. Der var han midt imellem sine fattige.

Claude blev imidlertid skuffet. Han følte sig ikke lykkelig. Agosta duede lidet til den gjerning, han havde udseet hende til, og som skulde bundet dem inderligt sammen: den at være en av Paris' gode engle.

Hun havde selv kunnet sulte og lide sammen med sine fattige kammerater; men at bære trøst til dem, at tale dem til rette, naar hadet og bitterheden tog dem, det havde hun hverken kundskab eller sjælefinhed nok til. Nu var hun jo bleven den forrige berømte kunstner Claude Vaudrays lovlige ægtehustru; det maatte jo løfte hende høit over den anden pøbel. Og dette lod ikke Agosta ved leilighed undlate at melde dem.

Det pinte ogsaa Claude — han, som nu var stolt af sine luvslidte klær — at se, hvor smaaligt Agosta elskede at pynte sig med farvede baand og uægte kramstas, som hun havde stjaalet tilside af sine sparepenge. Saa stødtes kunstneren i ham ogsaa tilbage af den mangel paa orden og properhed, som hun viste baade ved sine toiletter, og naar hun serverede deres frokost og aftensmad — middag tog de sammen ude. Det kunde være simpelt og fattigt nok, men det skulde være rensligt — det kunde dog ikke være for meget at fordre, mente Claude. Agosta kunde ikke forstaa ham. Hendes kjælne musik og bløde sang, der før havde henrykket ham, var jo tabt for bestandig. Det som var igjen, var et skjønt legeme, som elskede ham med sanselig glød. Hun længtede ikke som han at dyppe sig ned i elendigheden for at lindre. Hun vilde helst, om hun kunde raadet, flygtet bort fra den og ageret fornem dame.

Saa var det en dag, at Claire uforvarende kom over Agosta i trætte med en naboerske. Og de hidsige, raa ord, som da faldt fra hendes mund og blev besvarede med samme mynt, vakte hans modbydelighed. Han vendte sig braadt om paa hælen, sukkede og gik sin vei.

Uden at han egentlig vidste af det selv, stansede han ved sit gamle palads i Champs Elysées, der stod som forladt og sørgende

med nedrullede gardiner. Han ringede paa, og portneren lukkede op. Denne blev staaende, glad overrasket, og stirrede paa sin gamle herre. Claude bad om nøglerne til værelserne og fik dem udleverede. Da portneren høflig vilde ledsage ham, betydede Claude ham, at han ønskede at være alene. Saa vandrede han gjennem værelse efter værelse og dvælede længe i hvert af dem. Han saa paa malerierne, de fleste fra hans egen haand — hvilke minder! Han huskede, da han tog studierne til dem, mens hun sad ved hans side og gjorde kloge, fintforstandige bemærkninger. Hvor sød var hun ikke, og hvor stolt og skjøn. Claire! Claire! at du kunde nænne at forlade mig!

Og han saa paa statuetterne og bysterne — de fleste samlede af dem begge i Italien. Hvilke ædle linjer! hvilke fine former! — Og han saa paa gobelinerne og lysekronerne og de forgyldte speile. Den brusende musik fra balsalen lød i hans øre, og han hørte latteren og de aandfulde vittigheter fra denne straalende forsamling, hvor hans hustru havde hersket med et slag af sin vifte som dronning i denne skjønhedens rige.

Claude stod som fortryllet. Han kunde næsten ikke rive sig løs. Men da han kom til Claires egen private boudoir, hvor de havde nydt saa mangen fortrolig stund sammen, da brast det for ham. Han kastede sig over divanen og brast i ustanselig hulken. Saa tog han sig pludselig sammen og rev sig op som med et ryk. Hans øine faldt paa et af speilene. Hvad var det for et syn? — en lurvet, fedtet arbeider med græmmelse i sit ansigt — hvad skulde han gjøre der?

Claude vendte sig og gik langsomt ned af trappen. «Vil nogen komme efter mig, han fornægte sig selv og tage sit kors op og følge mig,» mumlede han. «Hvo som vil frelse sit liv, skal miste det; men hvo, som mister sit liv for min skyld, skal finde det.» Han gav nøglerne tilbage igjen til portneren. «Er der intet, jeg kan gjøre for herren?» spurgte denne og saa vemodigt paa Claudes forkomne skikkelse. «Intet,» svarede Claude alvorligt. Saa vendte han sig endnu en gang op mod trappen, sukkede og forlod huset uden at se tilbage.

IX.

Claude Vaudray havde gjort sit valg, og denne gang gled han ikke tilbage. Skuffelsen med Agosta fik han bære med taal-

modighed. Hun kunde jo ikke lægge en alen til sin vækst, og han havde jo saa meget at sone mod hende. Men han mindedes ofte Claires ord om graderne mellem menneskene, og at man gjorde ilde ved at oprykke et menneske fra sin stand, naar ikke denne vækst var naturlig. Havde han alligevel handlet uret mod Agosta?

Men kunde Claude end ikke formaa at løfte sine fattige venner til et ædlere livssyn og finere forstaaelse, saa kunde han lindre de enkeltes vilkaar. Og dertil faldt han nu tilbage. Han viede hele sin dag til sansculotterne. Han saa daglig, hvor de skeiede ud. Raseriet, oprørsdjævelen, blodtørsten havde grebet dem, og strømmen var ikke at stanse. Revolutionstalerne paa broerne og trappestenene hidsede, skuddene fra barrikaderne, hylene, kvindernes skrig smittede. De vidste ıkke længer, hvad de gjorde. Rive ned, stikke i brand, plyndre de riges paladser, det var blevet deres maal og tilfredsstillelse. Guillotinen var reist og gjorde sit blodige verk. Kvinder sad med sine strømper rundt henrettelsens maskine og strikkede, glædende sig, naar blodet fra de knækkede aristokrathalse skvættede paa dem, og hoderne rullede som en pakkeball i kurven. Det var den tirrede tiger, som maatte rase ud.

Claude saa det altsammen, men han var magtesløs. Hvad han kunde gjøre var at være tilstede hos de syge og saarede som deres vaagne samvittighed. Han satte ofte sit liv i fare. Han gav bort mere, end han burde; thi han gav, saa han selv sultede og led ondt.

Saa udbrød der i 1794 en hungerstyfus. Den greb ogsaa Claude, og al lægens anstrengelse og al Agostas trofaste pleie kunde ikke stanse den. Efter en maaneds sygdom døde han. Han talte en hel del i sine feberfantasier; men hvad det var, blev alene Agosta indviet i. Dog havde han samling nok til at faa ordnet, at den sum, som han maanedlig kunde hæve paa en bank, skulde herefter tilfalde Agosta.

X.

I det samme aar og kun nogle maaneder efter Claudes død kom Claire hjem fra Italien. Men det var en stille, sørgeklædt kvinde, der kun under et fremmed navn turde vove sig til hoved-

staden, som nu kjørte op til paladset i Champs Elysées. Hendes fader var død, flere af hendes venner jagede af revolutionen fra sine eiendomme. Festernes og smilets og de letfærdige aandrigheders tid var forbi. Man levede i forødelsens tider, og det gjenfødte lykkeligere rige havde endnu ikke løftet sig av kaos.

Claire undrede sig paa, at huset endnu stod uantastet. Mon det var sandt, at Claudes navn havde staaet som en skjærmende engel paa vagt for det? Claude — hendes hjerte hamrede af angst og længsel efter at høre fra ham. Hun havde jo ikke havt et eneste ord fra ham i alle de mange aar. Men det var jo saa, hun havde villet, hun havde jo selv skaaret baandet over mellem dem. Hun steg av vognen, og med bankende hjerte drog hun i portklokken. Portneren aabnede, men fór uvilkaarlig tilbage. Saa slog han op begge dørene og bukkede sig dybt.

«Jeg ser, du kjender mig, André,» sagde Claire, og traadte uden videre ind i den lille portstue. «Hvorledes har min mand — jeg mener hr. Vaudray — det?»

Portneren rystede paa hovedet og slog øinene ned. «Aa herregud! ved da ikke den naadige frue det? Herren døde jo for et par maaneder siden.»

«Død — siger du — død.» Claire sank ned paa en stol. Hun var bleven ligbleg og pressede haanden mod hjertet. Tjeneren sprang efter et glas koldt vand.

«Takk, det behøves ikke — jeg er bedre nu. — Saa Claude er død,» hviskede hun ligesom til sig selv. «Hvor døde han? herhjemme?» lagde hun til høit.

«Aa nei da — herren havde jo saa mange snurrige ideer, véd fruen. Han døde saamen i fattigkvarteret, der hvor han boede. Herhjemme var han kun en eneste gang i alle de aar.»

«Var han her én gang, siger du. Hvad gjorde han da?»

«Ingenting. Han bad om nøglerne til alle værelser, og saa spadserede han op og ned i dem.»

«Sagde han intet? vilde han intet?»

«Nei ingenting.»

«Var han her længe?»

«I flere timer. Og da han gik, saa jeg, at herren havde grædt.»

«Grædt, siger du? er du vis paa det, André?»

«Ja, jeg er vis, frue. Han var endnu vaad paa kinden, og øinene var røde.»

«Han har grædt. Gud velsigne dine taarer, Claude, da har du

længtet efter mig — efter gamle dage. Men hvem var hos ham, da han døde?»

«Det var hans — ja om forladelse, men fruen ved vel, at herren var gift de sidste aar?»

«Gift, siger du? med hvem?»

Claire kunde neppe betvinge sit bankende hjerte.

«Jo, det havde sig slig,» fortsatte André, «at herren drog en kvinde op av elven, og saa blev hun liggende der hos ham, til hun kom sig igjen. Og saa syntes herren vel, han ikke kunde gjøre andet da for ærens skyld. For herren var jo altid saa honnet og vilde altid være retfærdig mod smaafolk.»

Claires ansigt formørkedes. «Hvad hed hun?»

«Hun hed Agosta Lipardo, og herren havde nok kjendt hende før.»

«Agosta! skjønte jeg det ikke nok. Véd du, hvor hun bor, André?»

«Jo da, frue.»

«Du skal engang følge mig derhen — ikke nu — engang, naar jeg forlanger det. Nu kan du lade aabne vinduerne og rulle gardinerne op. Skaf luft og lys. Og bed din hustru gjøre istand mit sovekammer. Jeg er træt. — Det er sandt — hvor var det, sagde du, at hr. Vaudray græd?»

«Ja, jeg skulde jo ikke vide det, for herren havde forbudt mig at følge ham. Men jeg, som var ængstelig for herren, holdt øie med ham alligevel, og saa hørte jeg, at det var i fruens boudoir, han sad, da han græd. Aa han græd saa saart, saa saart.»

Claire var nær ved at overvældes; men hun tog sig sammen. «Før mig derind, saalænge til soveværelset blir istand,» befalede hun tjeneren. Og André lukkede op. Og Claire blev alene og kunde give sine stormende følelser luft.

XI.

Da Claire havde hvilet sig nogle dage, og hendes sind var kommet nogenlunde til ro, besluttede hun at se Agosta og af hendes mund høre om Claudes sidste timer. Hun lod portneren følge sig og bie paa sig udenfor. Hun havde klædt sig i en tarvelig, sort kjole uden smykker, og hun havde slør for ansigtet. Da hun betraadte de trange, smudsige gader i forstaden, hvor en og anden mand paa krykker humpede om, og fillede, udsvinede

børn legte i rendestenen, mens raa kvinder lo og hvinede, vendte Claires hjerte sig alt i modbydelighed.

«Saa dette var dine omgivelser, dine kammerater, du min stolte, skjønne Claude,» tænkte hun med sig selv.

«Forstaa det, som forstaa kan.»

Tjeneren pegte paa et hus, og Claire vinkede ham af. Med bankende hjerte hjerte traadte hun ind i gangen. Der slog hende atter imøde den kvalmende lugt af madrester og røg og mugg og indestængt luft, som hun kjendte fra gaden, og som er uadskillelig forbunden med de fattigste huse, hvor man ikke har tid til fornøden renslighed. Hun følte atter lyst til at vende. Men saa tog hun mod til sig og bankede raskt paa døren tilhøire.

En lidt hæs, skarp stemme raabte: «kom ind!» Og Claire saa for sig en endnu ung og vakker kvinde, men som frastødte hende ved sin mangel paa properhed. Sengen var endnu ikke opredt, og værelset ikke udluftet. Der hang løse klædningsstykker paa stolene. Selv var kvindens haar ikke kjæmmet. En løs, ikke altfor ren morgenklædning var slængt om hende, og hun kom Claire imøde, tyggende paa et smørogbrød. Hun var øiensynlig ifærd med en sen frokost ude i kjøkkenet. Hun stirrede paa den uventede gjest, der trods sin tarvelige dragt røbede den fornemme dame.

«Fruen gaar vist feil. Sydamen bor ikke her,» sagde Agosta forundret.

Claire havde taget skikkelsen ind i et eneste øieblik. Hun gøs.

«Jeg søger Agosta Lipardo — bor hun ikke her?»

Agosta blev endnu mere forundret. «Det var mit navn i gamle dage,» sagde hun, «nu hedder jeg Agosta Vaudray. Jeg er gift med den berømte maler Claude Vaudray, han som blev prest for de fattige, og gav bort alt, han havde. Hele Paris kjender ham.»

Claire fik lyst til at slaa denne uappetitlige fremtoning paa munden, hun som vovede at braske med Claudes kunstnernavn. Men hun beherskede sig med stor viljeanstrengelse. «Mit navn er mademoiselle Claire. Jeg har været Claude Vaudrays bedste ven, den gang han endnu var kunstner,» sagde hun roligt. «Nu har jeg i flere aar været i Italien. Ved hjemkomsten hørte jeg, han var død, og da jeg interesserer mig levende for ham, ønskede jeg meget at faa høre nærmere om hans sidste aar og død. Og det maa jeg jo bedst kunne opnaa gjennem Dem, som stod ham saa nær. Jeg haaber derfor, De undskylder min paatrængenhed.»

Agosta blev rent fyr og flamme. «Aa havde jeg bare vidst

dette i forveien. Her er saa uryddigt og ustelt. Borgerinde Claire maa rigtig undskylde» — vovede ikke denne skidne madame at titulere hende borgerinde? «Giv bare tid et øieblik, saa skal jeg straks være til tjeneste.» Dermed snappede Agosta en nattrøie og et skjørt fra stolen, viskede sædet af med kjoleærmet, benyttede leiligheden til — høist nødvendig — at slaa op et vindu, drog ud en komodeskuffe, hentede flere gjenstande ud af den og forsvandt saa i kjøkkenet.

Claire undersøgte forsigtig sædet; men bestemte sig tilsidst at nedlade sig der. Hun benyttede tiden til at se sig om. «Og her har du altsaa boet, min elskede, selvopofrende mand — hvor tarveligt, hvor frysende uhyggeligt! Og med denne kvinde! — Hvor du maa ha' lidt! hvor du maa ha' lidt!» Hun saa sig rundt paa de umalede, nøgne vægge. To senge og nogle træstole, en komode og et vaskestel — det var hele bohavet. Jo, og saa billedet af den korsfæstede over den ene seng. Det maatte have været hans. Claire saa vemodigt paa billedet. Det var jo det samme, som han havde havt opslaaet paa væggen i portnerstuen, da han boede der, og som han nu havde flyttet med sig. «Det billede var din fordærvelse og dog — ogsaa din storhed,» hviskede hun, mens en taare kom frem i hendes øine. Hun saa sig stjaalent omkring, om hun endnu var alene, strakte sig saa paa taa og kyssede billedet. «Til tilgivelse, Claude, og forsoning.»

Lidt efter traadte Agosta ind igjen fra kjøkkenet, efter at have gjort sit toilette. Hun havde øiensynligt klædt sig i sin søndagsstas. Hun bar en tætslutende, grøn kjole og i halsen en ildrød silkesløife, der skreg med sin farvemodsætning. I haaret, der nu var opsat i bukler, havde hun ogsaa havt anledning til at sno et gult silkebaand. I barmen bar hun en naal med rødt glas, der skulde efterligne en rubin. Og dog saa Claire, at hun, trods sin barnagtige udmaiing, var vakker. Hendes figur var pragtfuld, hendes øine straalende, og hendes haar glinsende sort. Hun gjorde en bøining for Claire, der skulde betyde fornem, og sagde saa: «De maa undskylde, borgerinde, at jeg har ladet Dem vente — nu er jeg til tjeneste.»

«Det var altsaa her, Claude Vaudray døde,» sagde Claire og fæstede øinene paa sengen, hvorover den korsfæstedes billede hang.

«Her var det — just i denne seng,» og Agosta fik taarer i øinene. «De kan tro, han var god, bedre menneske fandtes ikke paa jorden.»

«Jeg ved det. Led han meget, før han døde?»

«Jeg kan ikke tro det, for han snakkede over sig næsten hele tiden, og da føler man vel ikke ondt? Jeg sad her hos ham baade dag og nat og hørte alt, han sagde.»

«Og hvad talte han om?»

«Ja, det var saa mangfoldigt. Snart snakkede han om sine fattige og saa om en munk, og saa var han ude paa reiser. Og saa talte han om én, som han kaldte Claire. Det var kanske Dem det, siden De har kjendt ham og har reist med ham, og De hedder jo ogsaa Claire?»

«Hvad sagde han da om hende?» spurgte Claire og tvang sit bankende hjerte.

«Aa det var saa mange forvirrede ting, at jeg husker det ikke altsammen. Men en nat, da talte han saaledes, som man taler et digt eller en prediken. Og det var saa rart og saa vakkert, syntes jeg, at jeg skrev det ned siden, da han sov. Jeg bed mærke i det, saa jeg husker det ganske ordret.» Agosta reiste sig, rodede i komodeskuffen og fandt frem et sirligt sammenlagt papir, som hun aabnede.

«Ja, jeg skrev ogsaa op andre stykker; men dette her, syntes jeg var et af de peneste. Jeg tænkte, han kunde have moro af at læse det, naar han kom sig igjen.» Og Agosta snufsede og læste: «Er du her, Claire? er det du, som sidder der paa terrassen? se hvor havet skummer og bruser, du! ser du glansen i den grønne, gjennemsigtige bølge? Aa den, som kunde fæste den paa lærredet! men det naar vi aldrig. Og de fine, drivende skumperler, der tilslut damper bort som en røg. Og se der kommer fiskersmakkerne hjem med de barkede seil. De søger havn, de er rædde for storm. Og se farven, Claire, der hvor himmelen favner jorden! Nei, det er for guddommeligt deiligt. Og dette vil vi fuskere gjøre efter? — gjøre efter naturen? Det er næsten formasteligt. Malerklatter blir vi, dumme malerklatter. Det høieste naar vi ikke, det høieste hører himmelen til.»

Der randt stille taarer ned ad Claires kinder. «Talte han ofte saaledes?» spurgte hun. «Han var nemlig virkelig i Bretagne en gang paa besøg hos min fa'r. Han tog studier til et stort sjøbillede.»

«Ja, han snakkede ofte om Bretagne. Og saa var han i Rom og i Venedig, der hvor jeg ogsaa har været. Og saa var han hjemme og gjætede faar i St. Etienne — ja, det var alt om hverandre, hulter til bulter. Det var ikke godt at finde rede i

det. Men engang talte han noget, som jeg ogsaa syntes var saa vakkert. Og det skrev jeg ogsaa ned.»

«Og hvad var det?» spurgte Claire spændt.

«Ja, vent nu bare lidt, saa finder jeg det nok.» Og Agosta bladede i sine papirer. «Se her er det.» Og Agosta læste: «Jeg længes min elskede» — —

«Sagde han min elskede?» afbrød Claire hende.

«Ja, det sagde han, og det gjorde mig saa godt; thi ellers brugte han aldrig det navn paa mig, han sagde ellers bare Agosta. — Jeg længes min elskede — jeg længes efter skjønhed. Jeg længes efter at vandre mellem roser og billedstøtter og i de susende skove. Men det er fristelser, fristelser — søde fristelser. Ved det nok — bliv ikke bange. Her i elendigheden har vi ikke lov. Husk paa munken med reb om livet — han gik med bare sandaler paa de glødende brostene. Mennesker sulter og fryser og lider. Vi maa først mætte og klæde dem, saa kan vi være glade og male og synge og danse.»

Claire var nær ved at briste i graad, men hun betvang sig. Thi inderst inde sprang der som et kildevæld af fryd op i hende: «han har alligevel elsket mig — elsket bare mig. Han har lagt sig til hvile hos mig i døden.»

«Og saa sagde han,» fortsatte Agosta, «saa sagde han: tror du ikke, min elskede, at vi skal mødes i paradiset? der er ingen slange og ingen hede og sult og sygdom. Og ingen sansculotter. Der er alle rensede gjennem ildprøven. — Hvad mente han med dette, borgerinde? tror De, han mente skjærsilden? ja, for vi maa vel alle gjennem den?»

«Jeg tror ikke paa skjærsilden,» svarede Claire tørt.

«Ja, men presterne» —

«Jeg tror ikke paa presterne.»

Agosta saa paa hende halvt med forfærdelse. Hun hørte nok til Robespierres flok, hun. Aa ja, i vore dage vidste man jo ikke, hvad man skulde tro. Man vendte og dreiede paa alting, selv paa religonen. Da hun havde overvundet sin forbauselse, begyndte hun atter: «En ting sagde han, som jeg syntes var underlig, og som jeg ikke ret forstod. Det var en nat, han syntes ligesom ophidset. Da raabte han: du havde ret, min elskede, de er dyr, og de blir aldrig mennesker i dette liv. De bander, de drikker, de myrder. Jeg taler til dem, og de bare haaner og ler. Lad dem ryge i afgrunden! — — Men saa blev

han straks efter ligesom mildere og sagde: Vandrede ikke Jesus over jorden paa glødende stene og stak sig tilblods paa tornene? Hvi klager du saa? gjør din pligt og raab. O, du mit franske, mishandlede folk! lær taalmodighed! vend det andet kind til og slaa ikke igjen. Forsøg ikke at blive god ved at være ond. Byg den nye tid af retfærdighed og tilgivelse og fred.» — Ja, saaledes laa han ofte om nætterne og predikede, kan De tro.

«Holdt han alle disse aar paa med at arbeide for sansculotterne?» spurgte Claire.

«Ja, nat og dag havde jeg nær sagt. Jeg sagde ofte til ham: Claude, du dræber dig med dette. Skulde du ikke reise paa landet en stund og hvile? Men han svarede altid: jeg faar hvile, naar jeg dør, nu har jeg ikke tid til at hvile.»

Det bævede om Claires mund. «Omtrent det samme har han engang svaret mig,» sagde hun. Jeg spurgte ham: «Hvad udretter du med alt dit stræv; det blir dog som en draabe i havet.» Og han svarede: «Det udretter jeg, at jeg dog har været en draabe, dog har lædsket én sjæl.»

«Ja, han var saa god, saa god!» udbrød Agosta rørt.

«For god til disse mennesker,» sagde Claire. «Hvorledes lønnede de ham disse sansculotter?»

«De, som sultede, var glade for at faa mad, kan De vide, og de, som frøs, var glade ved at faa klær. Men ellers saa lo de jo bare, naar han prækede for dem, og troede han var gal. Men de gjorde ham aldrig noget ondt.»

«Nei, det manglede bare,» udbrød Claire.

«De skjemtede ofte med ham og raabte: «Nu fa'r Claude, har De omvendt aristokrater i nat? Kom nu og hjelp os med at bygge barrikader.»

«Saa de var ikke gode med ham?»

«Jeg sagde ofte: du skulde ikke kaste dine ord bort paa dem, Claude. Du ser jo, de bare blir mere uforskammede og fordringsfulde. Men saa svarede han: masserne har nu faaet øie paa sin ret. Det er altid et fremskridt. Naar de saa ikke godvillig faar den, saa ta'r de den. Du ved, jeg ynder ikke vold, men jeg forstaar den. — Men at de elskede ham, trods det at de haanede ham, ja det fik man da se ved hans begravelse.»

«Var den saa storartet?»

«Kisten var simpel nok, det skal Gud vide. Jeg ønskede, jeg kunde have givet ham lakeret kiste med sølvstjerner og ligvogn

med fjædre. Men saa havde han givet bort alle pengene sine som sædvanligt, saa jeg intet havde at koste stas med. Men han fik nok bedre stas, end jeg kunde ha' givet ham.»

«Hvorledes det?» afbrød Claire.

«Jo, da det spurgtes, at den gale presten af St. Etienne var død — de kaldte ham saa, ved De — ja, da stimlede de om huset alle, som kunde krybe og gaa. Og de tog og bar kisten hele veien og byttedes til. Og de havde plukket blomster paa markerne og ved veikanterne og dryssede over kisten, saa den blev ganske fuld. Og kjerringerne fulgte graatende, og ungerne holdt dem tudende i stakken, og der var slig jammer og bøn og velsignelser, at det var svære ting. Og hele fillehæren var paafærde, dem paa krykker og staver ogsaa. Og de humpede med helt til kirkegaarden.»

«Var der nogen, som talte?»

«Ja, borger Victor rev af sig jacobinerluen og lagde den paa kisten og sagde, at den skulde han have med sig i graven, for han var en ægte jacobiner med det, at han elskede smaafolket og hadede tyrannerne. Og folket der paa gravbakken svingede huerne og raabte: leve republikken! død over tyrannerne!»

«Var det alt?»

«Nei, saa kom en prest frem, og han talte om, at man kunde hædre den afdødes minde bedre ved at vælge til sin tekst: «Salige er de barmhjertige; thi dem skal vederfares barmhjertighed; salige er fredsstifterne; thi de skal kaldes Guds børn.» Og saa talte han saa vakkert, at mange græd. Ja, en saadan begravelse har man ikke seet i mands minde paa disse kanter.»

Agosta var bleven rent henreven af sin egen beskrivelse. Nu græd hun ved tanken.

«Og hvor ligger han begravet?» spurgte Claire.

«Det er paa fattigkirkegaarden. Vi havde jo ikke raad til andet.»

«Har De noget imod, at han flyttes til «Père de Lachaise», og at der reises et monument over ham?»

Agosta saa uforstaaende paa hende.

«Jeg skal bekoste det hele,» sagde Claire som svar paa hendes forundring. «Og denne gang skal de store følge og hylde ham.»

«Og skal han føres i ligvognen med fjædrene?»

«Den smukkeste som findes.»

Agosta kyssede Claires haand, og denne drog sig ikke tilbage. Den modbydelighed, hun havde begyndt med at føle for hende,

hadde nu veget for en slags medlidenhet. Stakkars liden! hun havde dog fyldt sin pligt, saa godt hun kunde. Det var jo Claire, som havde sveget sin plads ved Claudes side.

Oprevet af mange slags følelser og minder kjørte Claire tilbage til sit rige hus i Champs Elysées og lukkede sig der inde.

XII.

Resten af Claires historie kan gjengives i faa ord. Hun solgte sit deilige hus i Champs Elysées med alle dets kunstskatte og testamenterede alt, hun forresten eiede,—til barmhjertighetsanstalter, som skulde lindre folkets nød. Selv indskrev hun sig som barmhjertig søster ved et af hospitalerne i Paris. Dog havde hun betinget sig ikke at være bunden af hospitalets strenge ordensregler, men at have sin fuldkomne frihed og kun udføre sin sygepleiergjerning, eftersom hun selv ønskede det. Desuden betingede hun sig at faa overladt et stort værelse med adgang til frisk luft og udsigt til have samt at faa udstyre dette værelse, som hun selv ønskede. Derhen flyttede hun da sine kjæreste møbler og alt det, som mindede om hendes fa'r og om Claude. Hans malerier, hans skitser fra Bretagne, hans byste, divanen, hvor han saa ofte havde hvilet med hovedet lænet mod hendes bryst — alt var der. Og skjønne silkegardiner og draperier, blomster og planter forvandlede det lyse, luftige værelse til en liden skjønhedsverden. For skjønhed maatte Claire have omkring sig, om hun levede noksaa tilbagetrukkent.

En af de første ting, hun tog sig af, var at sørge for, at Agosta blev gift med en agtværdig haandverker. Den maanedlige sum, som Claude havde hævet, fik hun beholde som medgift. Dette giftermaal røbede kanske en svaghed hos hende. Men hun kunde ikke bære, at Agosta vedblivende skulde smykke sig med Claude Vaudrays navn. Og for Agosta var jo forsørgelsen det væsentligste. Hun var ikke skabt til stedsevarende enkestand.

Som Claire havde lovet, blev ogsaa Claudes kiste optagen fra fattigkirkegaarden og flyttet til Père de Lachaise med alle hædersbevisninger. Da Claudes utrættelige opofrende gjerning for de smaa i Paris blev bekjendt, talte republikkens første talere over ham. Og en smuk mindesten blev reist paa hans grav.

Fra den dag viede Claire sig til helt at fortsætte Claudes gjerning paa sin stille maade. Hun opsøgte ikke de stinkende hul

i fattigkvartererne — det orkede hun simpelthen ikke — men hun bar blomster til de syge paa hospitalerne, læste for dem og opmuntrede dem, bragte dem imellem vin og frugt. Blev hun træt, trak hun sig lange stunder tilbage til sit afgjemte tilflugtssted, værelset med den sille have og med de dyre erindringer.

Hun oplevede flere af revolutionens rædselsperioder. Hun gyste og sluttede sig endnu mere ind i sit skal. Hun tænkte med glæde paa, at Claude, om han havde levet, vilde have protesteret mod dette som mod andre voldsgjerninger.

Søster Claire døde i 1798. Kjærlige hænder omgav hende paa hendes sidste sygeleie; men ingen af hendes egne. De var enten døde eller splittede til alle verdens kanter. Hendes siste ord gjaldt Claude. Hun havde begjæret at bli lagt ved hans side paa kirkegaarden. Men blandt hendes papirer fandtes følgende optegnelser, daterede fra forskjellige steder og fra forskjellige tider i hendes bevægede liv. Af disse optegnelser hidsætter vi følgende:

Rom.

Hvilken forunderlig ting dog kjærligheden er! Der forlod jeg Claude saa oprørt, som et menneske vel kan være. Hans fanatiske stivsind, hvormed der ikke kunde ræsonneres, hans afgjørende domme, hans hidsige anklager baade mod mig og mit samfund satte alle mine onde lidenskaber i gang. Der var de dage, da jeg ikke alene følte harme men modbydelighed for ham. Han dukket sig ligesom med vilje ned i simpelhed. Det var, som han paa trods vilde saare mig og gjøre mig ondt.

Jeg aandede først let, da det muntre hovslag af min hest slog i brostenene, og jeg ved min vens side fløi over de vide sletter, bort — bort fra dette forbandede Paris, der var blevet et røverrede, en blodpøl istedetfor en skjønhedens by. Det var friheden, som vinkede mig imøde, naar vi nærmede os vort længsels maal, Italien med sin kunst, sin finhed, sin aandsdannelse, der endnu ikke er trampet af sansculotter.

Hvor bitterlig skuffet jeg er bleven. Italien er den samme, den svulmende natur den samme, kunsten den samme — men menneskene er ikke de samme. Min fa'r er en nedbrudt mand. Han, der med sin spænstige, elegante skikkelse vandrede munter og glad mellem parkerne og over terrasserne paa sit herlige slot i Bretagne, han som i vore selskaber udstrøede sine sarkasmer og aandrigheder, saa herrerne lo, og damerne kokette slog efter

ham med viften, han sidder nu bleggul, ligesom lamslaaet af rædslerne, han har oplevet, der i en armstol paa et leiet hotel og udgyder sin sjæls bitterhed over sine omgivelser. De af vore gamle venner, som har reddet sig herned, har omtrent tabt alt. Deres klæder er luvslidte, de kommer til fa'r for at laane penge, de er som blodigler, der for betaling er ansat til at suge det bittre blod af ham. Han taler om Frankrige som et fortabt land uden fremtid. Pøbelen myrder og udsletter alt levedygtigt. Mod Claude er han rasende. Og det var han, som tvang mig til at ansøge om lovlig skilsmisse. Jeg skulde bryde hver mulighed for gjenforening med det lave pøbellag. Og jeg selv tænkte mig jo ikke nogen gjenforening mulig. Jeg var saaret for dybt, jeg havde rendt min pande blodig mod muren, jeg følte mig overseet og ligesom udvist baade af ham og hans samfund. Harme mod ham fyldte min sjæl.

Og saa griber jeg mig nu i hemmelig at tænke paa ham, at længes efter ham. Hvor besynderlig er ikke kjærligheden! Kan den da ikke udryddes? har den med de fineste rodtrevler snoet sig om ens hjerte, saa det blir døden at rive den ud?

Jeg troede, jeg nu helt var færdig med ham. Min livsglæde greb ud efter de gamle fornøielser, og det blev som disharmoniske, skurrende toner altsammen. De unge mænds konversation og lette spøg kunde for en stund muntre mig, deres komplimenter smigre mig, men saa — naar jeg kom hjem, — aa hvilken ensomhed og hjertetomhed — ja, jeg kan ikke beskrive det. Jeg følte trang til at hulke. Og da steg der op for mit minde en vemodig skikkelse i arbeiderdragt med kruset sort haar og øine saa tunge som et havdyb. Og han ser paa mig og spørger stille: Claire, vil ikke du ogsaa være mellem Paris' gode engle?

Kan jeg da aldrig bli færdig med ham, nu da alle baand er skaarne over mellem os? Aa Claude, Claude, hvorfor kunde du ikke vedblive at være saaledes, som jeg mødte dig paa Bretagnes terrasse? Er det da ubønhørligt skrevet i nødvendighetens lov, at mennesker ikke faar lov at være lykklige sammen et helt liv, at begivenheder, forholde vil sprænge dem fra hinanden uden naade? D u maa være dig selv og vokse din egen udviklings vækst; j e g maa være mig selv og vokse min udviklings vækst — og saa sprænges vi fra hinanden paa det. Det er ubarmhjertigt, men saa er livets lov. Og som du var, da vi skiltes, kan vi ikke leve sammen. Vi bare fortærer hinanden.

Forvandlingens lov! forbandet være du. Du er som revolutionen i Paris, du brænder, røver, tramper, plyndrer vort hjertes dyreste kunstskatte og bare ler deraf.

Skal Claude altid vedblive at være sansculot, og jeg altid vedblive at være fyrstinden av Navarra? Det vil sige, skal vi altid vedblive at raabe til hinanden fra hver sin side af elven og aldrig forstaa hinanden? Dette grubler jeg paa nu. Kanske kunde der skeet et omslag i hans sind, hvis jeg bare havde havt taalmodighed til at vente længe nok. Slige omslag har jeg jo oplevet før. Og dog — denne gang var det som grundelementerne i hans sjæl var oprørte fra bunden. Og omgivelserne pustede til fanatismens lue. Han lider af sin forsagelse — aa jeg er vis paa, han lider — men forsagelsen, selvpinslen er nu bleven til religion, og da nytter intet modlæg. Han faar løbe banen ud og saa — —

Længes du da virkelig efter ham, Claire af Navarra? Forbyder ikke din stolthed dig at tilstaa dette, selv som et hemmeligt suk? Du har jo selv sørget for, at nogen gjenforening er umulig. Du har bygget skilsmissen op imellem os som en uoverstigelig mur.

Skilsmissen, ja — den var jo ogsaa et offer til samfundsidéen. Menneskene skal spaltes i lag, som de indiske kaster, mur rundt mur. Og dette kaldes ogsaa religion. Og den synd, jeg begik ved at binde mig mod slægtens vilje til bergmandssønnen af St. Etienne, den skal sones ved at lægge løsepenge paa kirkens alter og saa bringe min kjærlighed som offerdyr.

Og den blev fuldbragt denne skilsmisse kun ved særskilt pavelig naade gjennem mange fyrstelige indflydelser.

Havde en ringe kvinde opnaaet denne skilsmisse, om hun havde søgt om den? Nei, hun var ikke en fyrstinde af Navarra. Hvilken uretfærdighed! hvilken religion! Dog lad mig være skilt eller ikke skilt — jeg tilhører alligevel ham, den forbyttede, den forheksede og venter bare paa, at dyrehammen skal falde af.

Jeg tænker saa ofte paa Claudes ord om menneskene. «Husk paa, at de dog er m e n n e s k e r,» sa' han saa tidt, naar han stod ansigt til ansigt med de værste menneskedyr. Jeg kunde bare se dyret, han saa tillige mennesket. Hvem havde ret? Kan der

i disse raa, fordrukne, uvidende, rasende dyr fra barrikaderne gjemme sig menneskelige gnister paa bunden? Er de ogsaa bare blevne forbyttede, forheksede og venter paa at faa dyrehammen af? Jeg grubler meget paa dette her i min ensomhed. Jeg tænker paa Claudes ord om arbeidet som en pligt for alle. Jeg ser paa min fa'r, paa alle dem, der vanker i vort hus. De har alle nydt verdens goder i overmaal. De har ladet andre arbeide for sig og selv redet, festet, samlet kunstverker, nydt tiden i sit bibliotek — bare nydt, aldrig slidt. Og nu — nu hænger de som blege gjengangere af fordums herlighed rundt billarderne og kaféerne og skal agere de fornemme og er dog inderlig fornøiede, naar en borgermand spenderer paa dem et glas vin, mens denne føler sig ophøiet ved, at hr. greven eller hertugen har nedladt sig til at sætte sig ved hans bord og drikke af hans vin.

Selv vil de ikke arbeide disse fornemme herrer. De vil leve af at være fornemme; de vil laane og tigge og sulte heller end at tjene brødet. Gaar det haardt paa, kan de nedlade sig til nodeskrivning eller arkskrivning, som de hemmelig sælger. At have tjent sin middagsmad ved arbeide gjelder for dem som en skam.

Er deres skjebne nu en retfærdig gjengjeldelse, fordi de har høstet uden at saa? Har de andre, de trællende, ret til ogsaa at fordre at nyde en stund? —

Bort med disse tanker! Jeg begynder jo at blive demokrat. Er det Claudes straffeprækener, som smitter her i ensomheden?

Og jeg selv — og fa'r — hvad ret har vi havt til at leve i herlighed og glæde for arvede rigdomme, hvorfor vi ikke har arbeidet et minut?

Jeg véd ikke, jeg vil ikke gruble over det. Jeg ved bare, at j e g ikke vil taale at være fattig og trælkvinde. Jeg takker for, at jeg har mit rigelige udkomme baade for min egen og fa'rs skyld. Nu er han istand til at dele med sine dovne, landflygtige ulykkesbrødre. Dele — kanske livets lykke bestaar i at dele med dem, som ikke har?

Fa'r er død. Han døde med bitterhed over sin skjebne, med foragt for det frembrydende nivellerende samfund. Men nu orker jeg ikke længer at være her. At færdes mellem disse luvslidte emigranter, der bare klager og haaner, orker jeg ikke mere. Jeg vil hjem — hjem til Paris. Rygtet melder om gadekampe og hen-

rettelser. Alligevel maa jeg hjem — jeg maa se ham igjen, endnu engang tale med ham og saa faar det være forbi. Ikke et ord har jeg faaet udspeidet om ham i alle disse aar.

Paris.

Claude er død! Det var, som pusten skulde tages fra mig, da jeg fik budet. Og gift — gift med hende, folkets barn, som han engang forlod — det var endnu værre. Jeg er som en, der er bedøvet af et pludselig fald.

Død! — og dog, var ikke dette det bedste? Hvorledes skulde jeg kunne mødt ham? hvad skulde jeg sagt til ham? Jeg var jo skilt, lovmæssig skilt — og han — bunden til en anden. Jeg kunde jo ikke kastet mig i hans arme og sige: «jeg angrer, tilgiv mig!» thi det var ikke sandt. Jeg angrer ikke, men tilgivet har jeg, om der var noget at tilgive. Og at oprippe de gamle, hidsende samtaler orkede jeg ikke, vilde jeg ikke.

Claude er død! Nu, da det første slag er over, sænker der sig som en lydløs fred over mit brusende, oprevne sind. De sidste reisedages forfærdelige spænding er slappet. Det har lettet saa at græde ud her i mit eget kjære rum, her hvor vi havde saa mangen god stund sammen, da endnu intet var kommet imellem. Nu hungrer jeg bare efter at vide, hvorledes han er død. Jeg maa ydmyge mig til at opsøge hende.

Det er overstaaet. Og jeg er lykkelig, lykkelig over al beskrivelse. Claude har elsket mig, længtet efter mig trods alt. Han har søgt hen som i en havn til de sale, han sagde han afskyede, han har indsuget skjønhedsindtrykkene og minderne fra vort forrige samliv, han har grædt efter mig der i vort kjære, stille rum. Stakkels min ensomme Claude! Og jeg var der ikke, og du vilde ikke modtaget mig, om jeg havde været der. Du saa kunstneren i dig endnu som en fristelse.

Men feberen sprængte alle dine teorier. Og i fantasierne der paa dit sygeleie, der eiede du mig fuldt. Du kaldte mig din elskede — hun den anden eiede ikke en krog af din sjæl. Du vandrede med mig paa slottets terrasser, og vi reiste sammen i udlandet og jublede og nød livets lykke. Du saa dit valgte arbeide som en haabløs pinsel for dig selv, og dog gjorde du det, trofast ind i døden, pidsket af din ømme samvittighed, du

min hele, selvforsagende mand. Ja, for jeg kalder dig min mand, du er min mand, du skal være det i al evighed.

Aa hvor jeg er lykkelig — han har elsket mig, sirenen, som han skjød fra sig som en lokkesang. Nu skal jeg vie hele mit liv til dit minde, du min stolte Claude, til dit arbeide, saaledes som jeg orker det. Men sansculot blir jeg aldrig. Og det var heller ikke du, skjønt du mente det. Din sjæl var for fin til det.

Nu har jeg indrettet mig i mit nye tilflugtssted. Her er stille og godt. En stær fløiter i poplen i haven, solstraaler titter ind til alle mine mindeskatte. Søstrene er høflige og hjertelige. De er glade ved den støtte, deres arbeide har faaet gjennem mig, og jeg er glad ved at faa dele deres arbeide. Jeg har alt prøvet velsignelsen af det. De syge har været saa opmuntrende ved mine besøg, saa taknemmelige ved lidt frugt, jeg bragte dem. De fortæller mig ting om nød og lidelse, som bri;nger mit hjerte til at skrumpe sammen og taarer til mine øine — ting, som jeg før med vilje har holdt borte fra mig som mig uvedkommende. Nu vilde jeg kunnet høre paa dig, Claude, og forstaa dig. Den gang vilde du tvinge mig, tvinge mig med brutal magt — det var det gale. Nu vælger jeg selv, vælger frivilligt at gaa haand i haand med dig i din samaritangjerning, saaledes som jeg kan det.

Mine gamle guder er faldne. Livsnydelserne i fest og dans og elskovsleg har ingen tillokkelser for mig mere. Minderne derom er blandede med bitter galde. Jeg forlangte, at du skulde gaa didhen, til skjønhedens verden, som jeg kaldte det. Jeg saa ikke den gang, at den skjønhed var ormstukken og kjøbt med andre menneskers sved og nød. Nu er det mig, som kommer til dig og beder om tilgivelse. Nu synes jeg, det er mere skjønt at have glædet og lettet et menneskehjerte end at svinge sig i balsalen til musikens klang. Mon det blir sandt, som Claude sagde, at menneskene ikke har lov at hengive sig til sorgløs livsglæde, før sulten og fattigdommen er bragt ud af verden? Jeg ved ikke, for jeg har ikke før seet paa og tænkt paa menneskene som nu. Du min Claude har lært mig den store menneskekjærlighed, det store menneskeansvar. Vi gaar en ny tid imøde. Kasteforskjellen sprænges, menneskesamfundet vokser op paa ruinerne. Men overgangen er forfærdelig. Den nye tid fødes med blod og taarer og gjengjeldelse og uretfærdighed. Du min Claude styrtede dig kjækt i kampen, og den dræbte dig. Jeg orker det ikke. Jeg

trækker mig tilbage og udstrækker armene, saa langt jeg rækker det, til menneskene, som har det ondt. Og du vil være med mig i min gjerning og velsigne den. Jeg vil og være mellem Paris' gode engle. Du forstaar det og rækker mig haanden. Og saa venter jeg taalmodigt, til dagen kommer, da der ogsaa blir løst op for mig, og vi kan mødes i glæde og skjønhed større end den paa Bretagnes terrasse. Godnat Claude!

Et fyrtaarns roman.

I.

Gamle, aflagte skippere eller de, som rheumatismen eller gigten har taget for svært, pleier ofte at søge hen til fyrtaarnene for der at ende sine dage. Thi sjøfolk er en underlig race. Om de hundrede gange har forbandet sjølivet og lovet sig selv aldrig mere at sætte sin fod i en skude, saa taaler de ikke at være landkrabber alligevel. Saa maa de ned til kysten for at se baade og skibsmaster, og suge tjærelugt og sjøluft. Saa har de ikke ro i sin syndige krop, men blir grætne og grinede og ved ikke, hvorledes de skal faa tiden slaaet ihjel, indtil de en god dag atter staar paa det forbandede skibsdæk med snadden i munden og ser med et velbehageligt smil kysten forsvinde mer og mer.

Havet er en underlig nabo. Det drager og suger, hvad enten det ligger blankt og smilende sommerdagen lang, eller det raser og brøler med skumhvide brændinger sprøitende langt indover stranden. Derfor kan den, som hele sit liv er vant til at vugges paa dets bølgende bryst, aldrig rigtig trives uden der. Han drages mod havet som et barn mod sin mo'r, om han end har faaet ørefigener og ris af hende saa mangen gang. Og de gamle, krogede sjøulker, som ikke kan mere, de lægger sig ud paa fyrtaarnene, som de syge lægger sig paa hospitalerne. Der kan de slippe slid og slæb, slippe hundevagten ude i snekav og storm, slippe at staa i mulm og mørke ved islagte ror og dog se og høre og lugte hav, hvor de vender sig. Og eftersom sjøen skifter i storm og stille, skifter ogsaa deres minder. Havet dukker op med deres egne historier, eftersom det selv forandrer aasyn og røst. Og mens de pudser lampeglasset paa fyrlampen, eller ser efter oljebeholdningen, mindes de de lykkelige dage, da de uge efter uge gled jevnt og stille fremover i passaten og lod folkene stoppe sine strømper og lappe sine bukser eller male skanseklædningen, mens de selv slentrede op og ned dækket i tøfler og saa paa

niserne og haierne, der boltrede sig om skuden. Eller de mindes, hvor ofte tanken gik til mutter og alle rollingerne derhjemme i reden, som undredes paa, hvor papa nu var henne.

Eller de husker de rædselsfulde nætter, da de drev halvt som vrag i Nordsjøen og med nød og neppe blev bergede i havn af en damper, som tog dem paa slæbetaug. Det grysser i dem ved mindet. De ser sig tilbage ind i den lune fyrtaarns-kahyt og takker sin Gud, at de nu kan sidde varmt og godt inden vægge, om havet brøler aldrig saa vildt udenfor.

Og ensomheden piner dem ikke. Der er altid noget smaatteri at sysle med, selv naar pligterne ved selve fyret er gjort. Der skal føres protokoller og sendes indberetninger; der skal sees efter, om vraggods er drevet i land paa skjæret, der skal hugges smaaved til kjøkkenet, redskaber skal gjøres istand, nye fiskenæt bindes, baaden skrabes eller males — kort sagt, der er altid noget, som kan optage en mands tid, selv om han ikke netop faar gjester fra land hver dag.

Og havet ligger imens og minder om gamle oplevelser eller digter nye historier, som den alene forstaar, der er fortrolig med hver dets brydning, hver dets lyd og kan tolke dets vekslende sprog.

II.

Skipper Andersen var en af dem, som var havnet paa et fyrtaarn, og det et af de allerværste. Det laa paa et skjær temmelig langt ude i havet. Skjæret var langt og fladt, og i stormveir slog bølgerne over det og sprøitede langt op over fyrtaarnets glatte vægge. Ja, det kunde hænde, at sjøskvætten dundrede mod selve fyrlampen som slag af en knytnæve, mens taarnet rystede i sine grundvolde og svaiede som i sjøgang. Da var det ikke hyggeligt at være der. Det føltes, som om hele taarnet skulde ramle ned for hvert nyt stød. Og saa dette brøl og brak rundt om! Det var som om alle helvedes magter var sluppet løs. Man lukkede uvilkaarlig øinene, skalv indvortes og følte sig uden barmhjertighed given de rasende naturmagter i vold.

Det havde hændt engang, mens Andersen var fyrvogter, at lampen var knust, fyret slukket, og sjøerne strømmede og slog indigjennem hullet, saa det silede ned igjennem gulv og vægge, og man maatte pøse vandet op af sin egen dagligstue. Men sligt hørte gudskelov til sjeldenhederne.

I dagligt lag laa holmen bar, og sjøerne slikkede bare med

en underlig klukkende lyd opefter fjærestenene. Men ikke et græsstraa groede paa holmen, ikke saameget, at man kunde holde en gjed engang. Andersen havde forsøgt at holde nogle høns i et rum i kjelderen og slippe dem ud paa skjæret, at de kunde lufte sig i magsveir. Men hønsene holdt sligt syndigt leven, naar det var storm, og taarnet svaiede, at folkene ikke fik sove om natten. Og da saa omsider sjøen en nat slog ind og druknede dem allesammen, saa var deres saga ude, og enhver tanke paa hønsegaard opgiven.

Alt hvad der hørte til familiens daglige underhold af mel, kaffe, sukker, poteter, kjød og grønsager maatte hentes fra land, hvad der gjorde opholdet meget besværligt. Thi det var ikke hver dag, havet var farende med baad og seil. Og det havde hændt, at baade mad- og vandforsyningen var sluppet op, saa de blev henvist til fisk dag ud og dag ind samt sjøfugl, der havde styret lige paa lyset, havde slaaet sig ihjel i farten og var fundet død liggende paa platformen udenfor fyrlampen, og som de nu maatte koge i sjøvand. Kvalme fik de; men saa slap de for at sulte ihjel. Og saa smagte maden desbedre, naar endelig ny og frisk forsyning baade med mel og vand kom til fyrtaarnsbryggen.

Andersen havde ikke været blandt de lykkelige, der havde lagt op saa meget, at han paa sin gamle alder kunde bygge sig et pent lidet hus i Lyngør eller en anden skipperrede og der leve ubekymret delt mellem at fiske og røge tobak i lag med gamle kammerater. Han havde kautioneret for venner, og, som det oftest gaar i slige tilfælde, maattet punge ud, naar disse gik konkurs. Desaarsag maatte han nu ty til fyrvogterposten for at berge livet, skjønt familien ikke var stor. Han takkede sin Gud, at han fik posten; thi der havde været over 20 ansøgere, skjønt pladsen var berygtet. Skuden blev lagt op sammen med skipperen; thi den begyndte at blive en ligkiste, der flød paa lasten. Og Andersen flyttede ud paa den øde holme langt fra alt selskab, henvist til at prate med maaser og alker og skarv og hilse paa torskene og anden fisk, der besøgte ham paa skjæret og bød sig frem til middag. Gudskelov, at han stod sig godt med sin familie. Thi konen var venlig og snil, om hun end ikke pratede altfor meget. Og datteren havde han hidtil bare havt glæde af. De andre børn var døde — den ene, en prægtig, rask gut, ved et ulykkestilfælde. Og saa havde han lagt dobbelt elsk paa denne datter, skjønt hun bar det hæslige navn: Thorine. Han

havde endog havt hende med sig et par aar, mens han fôr paa England, den gang hun var saa halvvoksen, saa hun havde seet sig om i flere engelske byer og lært sig sproget. Men saa skulde hun hjem for at bli konfirmeret og dele og lære husholdning hos sin flinke mor. Og saa fik faderen undvære den fornøielse at høre hende pluddre rundt om sig og muntre matroserne, naar hun fandt paa alle slags spilopper ombord. Naar hun stod der, rødmusset og sund, i sin sjømandspjekkert med en stor rundpullet skottehue paa hovedet og forgjæves søgte at holde de stridige haartjafser pent bagom ørene, — da smilte skipper Andersen fornøiet og saa sig glad i hende.

Andersens familie havde før boet i et pent lidet hus med have i en af de smaa kystbyer. Nu skulde de altsaa tilbringe resten af sit liv ude paa det nøgne skjær. Dette faldt tungest for Thorine. De to gamle var jo paa en maade færdige med livet. De havde havt sine eventyr og sine skuffelser, de længtede nu mest efter i ro og stilhed at faa gaa og pusle hver med sit. Men Thorine havde jo ikke begyndt sit egentlige liv endnu.

Hvad minder og oplevelser havde vel hun at tære paa? Smaabarnsleg og dukker og gadespilopper og nogle tarvelige baller — var det noget at lægge sig til hvile paa? Gjennem farterne med sin far havde hun faaet et indblik i en større verden, hun havde været baade i Liverpool og London. Og det mylrende liv der, pragtbygningerne, de store kirker, museer og parker, havde fyldt hendes fantasi.

Og nu sad hun som en stormslaaet sjøfugl paa et skjær og stirrede ud over havet, ud efter alle drømmene og længslerne, der steg op af ensomheden. Og romanerne gav næring til disse drømme og fyldte dem med mangefarvet indhold. Og romaner fik hun ud i bundtevis, hver gang baaden var i land efter ny proviantforsyning. Thi i den vesle kystby var der et leiebibliotek, som holdt det gaaende med røverromaner, detektivhistorier og kjærlighedseventyr. Disse sad hun da og nød i ledige stunder eller slugte paa de lange nattevagter, naar det var hendes tur at passe fyrlampen, skjønt læsning var strengt forbudt i reglementet. Og tanken fløi saa vide til de solbeskinnede lande, hvor elskende par gik og sukkede og hviskede bag løvet, eller til de kongelige sale, hvor damer, overdryssede med perler paa deres guldbrokades kjoler, svævede om mellem riddere i fløiel og silke, med vaiende fjædre paa den kokette baret.

Thorine var nu 18 aar. Og kjærlighedstrangen begyndte at

røre sig, skjønt hun ikke selv var sig det bevidst. Hun maatte ofte læse høit for far og mor af biblioteksbøgerne, naar familien om kvelden sad rundt lampen, mutter med sine briller og sit strikketøi, fatter med sit fiskegarn. Naar det da kom til en rigtig sentimental kjærlighedsscene, tog Andersen snadden af munden og sagde tørt: «spring over alt det der sludderet og kysseriet, Thorine; der skal mindre til for at skaffe en mand kvalme.»

Men disse stykker syntes Thorine netop var de deiligste. Og hun tog sin mon igjen, naar hun vel var kommen tilsengs; for da læste hun netop dette afsnit baade en og to gange og drømte om ædle elskere og sværmerier i maaneskin.

Stakkels Thorine! Det var ikke lange maaneskinsture, hun fik. Det var at lufte sig en gang imellem ved at hoppe langs stenene der paa skjæret frem og tilbage, frem og tilbage. Men maanen og sjøen var gode kammerater. Sjøen klukkede og skvulpede saa vidunderlig blødt og længselsfuldt opefter stenene og fortalte dem hemmeligheder. Og maanen strøede sølvblomster udover hele vandfladen og lyste op som til glædesfest. Det manglede bare, at alle havfruerne og havmændene skulde dukke op og begynde en taagedans der i maanesalen.

Thorine satte sig bent ned paa holmen, saa udover og lyttede. Det klang som den yndigste musik der i stilheden. Hun vidste ikke klart, hvad hun tænkte paa; men det var saa deiligt at sidde der og drømme. Der randt taarer ned ad hendes kinder — hun begreb ikke hvorfor. Thi hun var jo glad — var hun ikke? Det ene billede jog det andet, som hun sad der og stirrede udover. Det var romanerne, som gik igjen og blev levende. Snart var det riddere, som traadte dansen «med frugur og møy»; snart syntes hun at skimte masterne og seilene paa «den flyvende Hollænder» duve hemmelighedsfuldt frem i horisonten. Og altid var der en eller anden af skyggeskikkelserne, som speidede henimod holmen og undredes paa, om det var en maage eller en hvid svane eller et forladt menneskebarn, som sad der alene paa skjæret, overgydt af maanestraaler som af en glorie. Mon en havmand nogensinde vilde dukke op af bølgen, som han gjorde det for Agnete og lokke hende til sig i dybet?

Aa I underlige første sværmende elskovstanker hos en ung pige! Hvor er I rene og blyge og uvirkelige! Men I inddrikkes som sød vin, som berusende, perlende champagne. Hun selv sidder og galdrer og lokker dem hid, og hun nyder dem, og hun lider, for hun siger sig selv, at det kun er drømme. Og naar hun

strækker armene efter dem, favner hun kun tom luft. Og dog er det hendes største glæde saaledes at bedrage sig selv. Og maanen og sjøen hjelper hende. De spiller og synger og lyser alle hendes drømme ind i festsalens herlighed.

Thorine sad og drømte om ham, som skulde komme, og saa kom han, men som en stormfugl med vaade vinger.

III.

Det var en høstdag i oktober. Det havde været herligt stille veir i nogle dage, og der var kommen en baad fra byen med tre gamle kammerater af Andersen. De vilde ha' sig et slag kort og opfriske gamle historier. De havde flaskefor med i baaden, da de ikke kunde stole paa Andersens beholdning. Og de havde havt nogle herlige dage herude paa skjæret, havde fisket, leet, seilet og spillet kort til langt paa nat. Nu skulde de tænke paa at komme sig hjem igjen. Men som de kom ud for at speide veirtegnene, saa de, at der havde samlet sig nogle betænkelige svarte skybanker i horisonten.

Andersen tog snadden af munden og rystede paa hovedet. «Ved I hvad, gutter,» sagde han, «var I som jeg, saa vilde jeg ikke vaage mig ud nu. Jeg kjender ulla, og det der» — han pegte mod skybankerne — «det betyr en forrygende storm inden et par timer. I vil ikke kunne naa land, før mørket og stormen er efter eder. Bliv ligesaagodt her i nat ogsaa, saa kan I hjelpe mig med at surre alting fast her.»

Skipperne dreiede sig og snuste og kløede sig i hovedet. Men de maatte give broder Andersen ret; det var nu ikke værdt at sætte livet paa spil, naar man havde kone og børn i land. Saa gav de sig til at hjelpe Andersen.

Paa stedet, hvor sjøen tog haardest, var der bygget en bølgebryder, der gik ud fra selve fyrtaarnet som en sneplog. Under den var der et stort, tomt rum, og derunder fik nu mændene først slæbt sin egen baad med seil og aarer, saa fik de fyrtaarnets baad fortøiet nede i selve kjelderen.

Alt af løst, som kunde rulle og slaa sig i stykker, blev forsvarligt surret og bastet, og jernbommene blev sat for alle døre. Og da alt dette var istand, gik mændene som Noah ind i arken, laaste forsvarligt efter sig og gav sig Gud i vold.

Mørket var alt begyndt at falde paa, og det tog til at lyne og

tordne derude i horisonten. «Gud hjelpe den, som skal færdes paa sjøen i nat,» sagde Andersen. «Vi faar vist spørge mange forlis om nogle dage. Inat haaber jeg, lampen gjør sin pligt. Se paa skumhestene dernede.»

Skipperne saa, hvor sjøen svartnede og satte hvide kamme, der i flyvende fart kom farende indover. Snart durede den op om fyrtaarnet, og skvætten slog alt over skjæret.

«Det er bedst, at kvindfolket blir nede i stuen, saa faar du Hansen holde dem med selskab — du er den muntreste af os. Vil saa I to andre være med mig oppe ved fyrlampen, skal I ha' tak. Jeg kommer nok til at trænge hjælp, og søvn blir der vist ikke tale om for nogen af os.»

Saa blev gjort, og man sad der i ængstelig stilhed og lyttede. Det var som pratet dovnede bort af sig selv, man havde nok med at se paa hverandre og lytte. En gang imellem hørtes et dunder og brag, som om skyerne skulde revne; men man vidste ikke rigtig om det var torden eller slag af sjøerne mod taarnmuren. Men fyrtaarnet rystede som af skræk for hvert nyt slag, og kvinderne blev blege og skalv, skjønt de var vante til lidt af hvert. Alt de eiede af lamper var tændt for at jage mørkeskrækken bort. Kvinderne havde forsøgt at tage frem sit sytøi og strikketøi. Men spændingen var for stor; de maatte lægge det til side og bare stirre mod koøinene i stuen, hvor bølgerne hvislende slikkede opover. Det var som om vilde øine tittet ind til dem for at speide, naar de kunde faa dem i sin magt.

Da mændene gik ind og lukkede efter sig, var det endnu saa meget af dag, at de kunde se udover havet, hvor skumskavlerne kom farende. Men nu var alt svøbt i en svart skoddehimmel, hav og jord. Og ud af denne skodde kom der farende en pidskende regn, blandet med sne. Man kunde ikke se haand for sig derude, bare hørte den hvislende susen, der vilde suge alt, den fik fat paa, ind i sin hvirvel og knuse det, drukne det eller slynge det etsteds bort i luften.

Og stormen øgede og øgede. Bølgerne blev mere og mere lig rasende vilddyr, der fræste og glefsede opimod fyrtaarnet. Den ene steg ligesom paa skuldrene af den anden for at naa høit nok op, og der slog de allerede mod lampen med en haanende latter. Og bragene vokste. Man kunde tro der levertes et sjøslag ude paa havet. Det dundrede som kanonsalver, og der hørtes imellem som skarpe stød af skibe, der rendte paa hverandre.

De tre mænd oppe ved lampen sad ganske tause. Stundom

kunde en af dem sige, naar stødene kom som haardest: «dette er værre end i Nordsjøen for 6 aar siden.»

«En skulde tro, en slingrende paa et skibsdæk,» sagde den anden, naar taarnet svaiede som voldsomst. «Du er vel sikker paa, at det holder, Andersen?»

«Det har nu holdt indtil denne dag da,» svarede Andersen tørt og saa efter lampeskruerne.

Da aabnedes døren, og et hode stak ind. Det var Hansen. «Kvindfolket sender mig op for at høre, hvorledes det var med eder,» sagde han.

«Tak bare bra, end med eder?»

«Aa jo, vi driver paa med at tie stille,» svarede Hansen.

«Sig dem, at vi driver med det samme,» sagde Andersen.

Da hørtes en lyd, der skilte sig fra det andet brag. Det var som et virkeligt kanonskud. Andersen lyttede skarpt. Et skud til. «Var ikke det nødskud, gutter? Hørte I det? Er der en seiler udenfor her i nat, saa Gud hjelpe ham. Ikke Ulabrand engang tør vaage sig ud i sligt forrygende veir, hvor man ikke kan se.»

Da hvislede der noget gjennem mørket, og en lang lysstribe skar sig frem gjennem luften. «Det var en raket, der en til. Er de saa nær, er de fortabte, bare et mirakel kan redde dem. Gaa ned igjen til kvindfolket, Hansen, bed dem se vel efter skruerne til koøinene og saa læse bønnen for dem, som er i havsnød. Her er skib udenfor.»

Hansen tumlede sig med lampen nedover den steile vindeltrappe, som forbandt taarnets tre etager. Skjønt han var vant til lidt af hvert, gryssede det i ham ved at høre dunkene af sjøerne mod muren og føle, hvor taarnet skalv i sine grundvolde: «Jeg tror, jeg heller vilde være ude end her i dette hul, hvor man kan drukne som en rotte i en kjelder,» mumlede han med sig selv og holdt sig forsigtig i trappens haandtag.

Neppe var han kommet ned igjen til kvinderne, før der lød et bulder, som om hele taarnet revnede, — et fald, som om en tumlede ned over alle trapperne, og sjøen silede ned gjennem tag og vægge og lige ind i stuen.

«Herre Jesus!» raabte begge kvinderne og sprang op fra sine stole. Hansen ud med lygten i haand. Der laa en skikkelse ved foden af trappen. Hansen lyste. Det var en af de andre skipperne. «Lad mig bare ligge,» stønnede han, «og se til og hjelp de andre. Lampen er knust, fyret slukket, sjøerne staar ind

gjennem hullet. Sjøen tog baade lampen og mig og døren og rev os nedfor her; men jeg er da ikke slaaet kvæk ihjel.»

Kvinderne stimlede om den faldne mand og søgte at hjelpe ham ind i stuen. Han havde slaaet sig skrækkeligt, men intet ben var brukket paa ham.

Hansen løb op over trappen med lygten. Da brølte en tordenstemme deroppefra: «Hansen, spring ned i kjelderen efter seilet, vi maa se til at faa stoppet hullet her. Alting danser «reel» med os heroppe. Og bed kvindfolket hjelpe dig med at bære op bord og spiger, vi faar se at faa slaaet noget for døraabningen, ellers drukner vi. Paulsen slog sig vel ikke ihjel? — godt. Skynd dig nu. Gud sig forbarme for et veir!»

Nu blev der travlhed. Paulsen var lagt, drivvaad som han var, paa en seng, og der fik han ligge. Kvinderne ænsede nu hverken brag eller sjøer, de hjalp til og bar op den glatte, steile trappe, hvor det randt som en bæk, seil og bord og alt, hvad de kunde finde til dytning; thi nu gjaldt det livet. Deroppe i lampekammeret, hvor alene en staldlygt lyste, tumlede Andersen og hans kammerat, vaade som vandrotter, mens sjø paa sjø væltede ind gjennem det aabne hul. Det mangedobbelte tykke fyrglas var knust i filler som hamret paa med en storslægge, og alle lampens dele splintredes i smaastykker. Alt af rørligt gods var væltet overende og tildels knust.

Seilet blev nu stoppet i hullet og fastgjort, saa godt man kunde. Bord blev slaaede for døraabningen til trappen. Man kavede og strævede, vadende i vand hele natten. Men spændingen var saa stor, at man ikke følte trætheten. Først ud paa morgenen, da uveiret lagde sig saavidt, at sjøerne ikke længer naaede op til lampehullet, kunde man tænke paa lidt hvile.

«Nu faar du sættte kaffekjedlen paa, mutter,» sagde Andersen, «og saa faar vi takke Gud for, at vi er bergede. Skal vi takke nogen gang, maa det vel være i nat. Undres paa, hvad der er blit af dem paa skibet derude. Og saa faar du se efter i kommodeskufferne, om der findes et tørt plag at drage paa os.»

Mens saa kaffekjedlen surrede, og det endnu brølte og bragede derude, sad hele den lille menighed i sine drivvaade klær rundt Paulsens seng og sang en salme. Og Andersen læste høit af salmebogen takkebønnen for sjøfarende, som er frelste af nød.

IV.

Da dagen lyste frem, havde veiret lagt sig saavidt, at de turde vaage sig ud; men havet var endda i vildt oprør. Og hvad saa de? Hele holmen overstrøet med stubber af master og ræer og skanseklædning, som var kilede ind mellem stenene. Der laa et stykke af navnebrettet, og de kunde læse: Auro — —. Ventelig havde skibet hedt Aurora. Men intet spor af mennesker saa de. Alt var som skyllet væk og slugt, og det, som laa igjen, var slidt og knust i smaa stykker, som sønderbidt af rasende tænder.

«Lad os gaa ud paa platformen udenfor fyrlygten og se til at faa spigret nogle bord over hullet udenfra,» sagde Andersen. «Vi ved ikke, naar uhyret begynder at brøle igjen.»

De tre mænd begav sig op i taarnet og ud. Men der blev de staaende som rædselsslagne; thi der laa et menneske. Han var ligesom langet op af sjøerne og lagt indenfor jernrækverket. En af spilerne havde boret sig gjennem hans tykke islandske trøie, og det havde frelst ham fra at sønderslaaes af sjøerne, som vaskede mod muren. Han laa aldeles stiv og bleg som han var død. Øinene var lukkede, og det lange sorte haar laa som en tarevase om kinderne.

Uden at sige et ord fik mændene ham løftet op fra spilen, som havde spiddet ham, og lagt ham ned paa gulvet. Saa lyttede de efter hjerteslaget og hævede armene. De faldt ned igjen, lemmerne var altsaa ikke stivnede. «Der er vist lidt liv endnu,» sagde Andersen, «lad os bære ham forsigtig ned.»

Saa blev gjort. Da de halvt lod ham glide ned den steile trappe, hørte de som et svagt støn. Andersen stansede: «var det han, som sukkede? Gudskelov, saa kjender han smerte. Han maa vist ha' brukket et eller andet lem. Den, som havde ham vel i sengen. Lad os nu ta' det sidste stykke — forsigtigt.»

Der blev en opstandelse, da stuedøren blev sparket op, og de tre mænd kom dragende med en skikkelse, af hvem vandet randt i strømme. Paulsen maatte ud af sengen, hvor lemster han end var, og give plads for den halvt druknede. For ikke at volde ham altfor stor smerte, skar de klæderne og støvlerne af ham. Saa begyndte de, efter reglerne i almanakken for hvorledes man skulde behandle skinddøde druknede, at løfte og sænke

hans arme og gnide kroppen med varme klude. Efter at have holdt paa en time med disse oplivningsforsøg, syntes de at se brystet og struben bevæge sig, og der stod en sprøit af sjøvand ud gjennem hans mund. Saa slog han op to store, forundrede øine, men lukkede dem snart igjen. Bevidstheden begyndte langsomt at komme tilbage.

«Han maa vist ha' brukket laarbenet,» sagde Andersen og pegte paa, hvor opsvulmet kjødet var et stykke ovenfor det ene knæ. «Og her i brystet er er det heller ikke rigtigt. Bare vi hurtigt kunde faa fat paa doktoren; men sjøen blir ikke farende før tidligst i morgen. — Er der noget mere kaffe paa kjedlen mutter, vi maa se til at faa heldt noget kogende nedigjennem struben paa ham.»

Da mændene havde stelt med ham, saa godt de kunde, satte de Thorine til at vaage ved sengen, om han skulde røre paa sig. Selv gik de ud for at se til baadene. «Det manglede bare, at baadene vore skulde være knuste i filler, saa vi hverken kunde komme att eller fram,» sagde Andersen.

Men, nei, bølgebryderen havde gjort sin pligt. Under den laa gjesternes baad hel og tryg, bare skvættet fuld af vand forstaar sig. Og baaden i kjelderen manglede intet.

Inde havde mutter det travlt med at skaffe alt vandet, som havde silet ned igjennem tag og vægge, ud igjen, og faa tørret alle møblerne. Saa havde hun pumpet vand op af cisternen og sat paa en ny kjedel, saa mændene kunde faa sig en rygende toddy, naar de kom ind igjen. Og se, der kom de stampende og blev hilsede af en dampende mugge og en whiskyflaske.

«Se paa mutter du — jo hun forstaar det. Lag nu et godt glas gutter, og saa tak for god hjelp. Gud ved, hvordan vi skulde klaret det uden eder. Men det blev en sørgelig ende paa gjesteriet.» Og Andersen løftede sit glas og klinkede med kammeraterne.

Skippernes ansigt var bare solskin ved tanken paa overstanden fare og den forestaaende nydelse. De tog en rigtig lang sup. Men med engang spyttede alle fire: «tvi for pokker — hvad er dette for noget svineri?»

«Du skal se, at cisternen vor er rendt fuld af sjøvand — naa — saa skal vi ha' den moro at pumpe den lens og leve paa filtreret sjø, til vi kan faa en vandtønde fra land. Det er ikke altid bekvemt at bo paa et fyrtaarn. Bare ikke melbeholdningen er bleven til saltgrød. Vi faar ta' os en tør whisky, mener

jeg, for at skylle saltsmagen bort med. Aa — fire dramglas, mutter!»

Mens skipperne hele dagen var ude og speidede veirtegnene og hjalp mutter med at stelle alt i den gamle stand, sad Thorine inde hos den syge. Hun var endnu gjennemrystet af nattens skræk og havde følt som skulde hun synke sammen af træthed. Men nu var pludselig alle livsaanderne vaagnede igjen hos hende. Thi dette var jo at opleve en virkelig roman. Der kom en fremmed — en udlænding — Spanier eller Italiener kanske, for han var saa mørk — og blev langet halvdød ind til dem af havet selv. Hvem var han? hvad var meningen med dette? Romanerne begyndte at spinde fantasier inde i Thorines hoved. Hun sad som fortryllet og stirrede paa ham; men intet synderlig livstegn var endnu at merke. Han laa fremdeles med lukkede øine som i en døs og aandede svagt, saa der var da liv.

Hvor vakker han var som han laa der — det sorte haar indrammede et gulblegt, fintskaaret ansigt. Bare han nu vilde tale!

V.

Det blev, som Andersen havde spaaet. Først dagen efter blev sjøen farende. Og de tre skippere sad alt i sin baad, mens Andersen stod igjen paa skjæret og rakte haand til det sidste farvel. De havde saa mange ordrer at bære paa, at de havde maattet faa det opskrevet.

Først og fremst da telegrafere til fyrdirektøren og fyrskibet med beretning om ulykken, saa faa haandverkere ud for at sætte den midlertidige fyrlygte forsvarlig fast, saa doktor over hals og hode med medikamenter og kloroform, om fyren maatte opereres, saa fersk vand i en stor tønde, saa ny proviantforsyning istedetfor den udskjemte — aa der var de hundrede af ting.

Solen skinnede nu lystigt, bølgerne tog til at lægge sig, skjønt de endnu knurrede. En frisk bris blæste, og med et hurra satte baaden ud for fulde seil.

Samme dags aften var doktoren der. Han konstaterede brudd af laarbenet, men kunde ingen ting gjøre ved det, før hævelsen havde givet sig noget. I mangel af is fik de bytte hyppige omslag af friskt sjøvand.

To ribben var ogsaa knuste. Han maatte behandles med yderlig forsigtighed, og sygeleiet blev vist langvarigt. Men han maatte bli liggende, hvor han var. Der var ikke tale om at fragte ham paa hospitalet i denne tilstand. Han saa ud til at være ung og sterk, saa han stod det nok over.

De første ord, den halvdruknede sagde, var: «thank you!» Han var altsaa Engelskmand. Det var halvt en skuffelse for Thorine; thi Spanier havde været ligesom mere romantisk. Men saa kunde hun jo nu forstaa sproget og tale med ham, og det var jo altid en fordel. Det første, de fik vide, var, at han havde været styrmand ombord paa Aurora, som blev knust i splinter paa skjærene, og at han vist var den eneste reddede.

Det er altid en farlig ting for en ung, kjærlighedslængtende pige at være sygepleierske for en vakker ung mand. Der opstaar et taknemligheds- og fortrolighedsforhold, som let kan lede til mere. Da den syge kom sig saavidt, at han kunde begynde at tale lidt, havde han betroet Thorine, at han var en forældreløs gut, hedte Henry Holmes, havde hjemme i Grimsby, havde hele sit liv, fra smaagut af, maattet arbeide for føden og var nu naaet saavidt, at han var bleven første styrmand ombord paa Aurora. Men nu vilde han ikke paa sjøen mer. Nattens rædsel, da de forliste, havde sat skræk i ham. Han fortalte, at roret var knust, og de drev viljeløst om mellem grundene. Sjørok og snedrev gjorde det aldeles begsvart omkring dem. De skjød nødskud og sendte raketter forgjæves. De saa straalerne fra fyret som en svag lysstribe gjennem den tætte luft, saa slukkedes ogsaa det pludselig. Han huskede ikke andet, end at han ligesom blev suget ned i et gabende svælg og saa slaaet i svime. Kammeraterne viste han ingenting om, de var vel druknede allesammen. At der kunde være liv i ham, naar han i mange timer hadde ligget oppe ved taarnet og blit vasket over af sjøerne, var næsten et mirakel. Men saa maatte det vel være, fordi hans time endnu ikke var kommen, og fordi han var bestemt til noget andet.

Thorine smilte indvendig. Kanske bestemmelsen var, at de to skulde træffe hverandre. Bøgerne vidste at fortælle om mange slige dunkle hændelser.

Den syge blev liggende der paa fyrtaarnet hele høsten og vinteren. Og Thorine var den, som hyppigst maatte overtage pleien; for Andersen havde nok at stelle med, alene som han var, og mutter maatte holde huset i orden og lave maden. Saa

kom da disse to til at snakke et og andet sammen. Andersen syntes nok, det var et uventet kors at drages med dette at faa fyrtaarnet gjort til et slags hospital. Men det syntes ikke Thorine. Der var nu kommet et nyt element ind i hendes ensformige liv, og Henry Holmes traadte istedetfor romanerne. Ikke saa at forstaa, at hun ikke brød sig om dem længer. Tvertimod sad hun gjerne og læste høit for sin nye ven af nogle engelske bøger, hun havde laant fra sjømandshjemmet. Og saa sværmede de to sammen. Thi Henry lod ikke saa haant om elskov som hendes fa'r. Han kunde godt taale at høre, at de elskende baade kyssedes og favnedes, uden at det skulde springes over.

En gang, han laa med hendes haand i sin, sukkede han og sagde: «kan en tænke sig noget hyggeligere end at ha' et eget hjem og en kone siddende der, som steller om en, naar en er syg, og som længes efter, at en skal komme hjem, naar en er ude og farer?»

Thorine fik da mod til at spørge, om han aldrig havde elsket nogen.

«Nei — ikke saa'n for alvor. — En sjømand kan fjase med mange unge jenter, naar han er paa land, men aldrig slig paa alvor.»

«Men tænkte han ikke paa at faa sig et hjem da.»

«Det er lettere sagt end gjort det, jomfru Thorine. Til et hjem skal der saa mange ting. Der skal hus og der skal ved og der skal møbler og der skal mad. Det vokser ikke paa træer det. Og nu gaar vel hele hyren min til doktor og mediciner. Og alt af klær, jeg eier og har, ligger nu paa havsens bund.»

Aa, men var der en kvinde, som holdt rigtig af en, saa havde nok hun raad til at vente, mente Thorine.

«Det er let nok at sige saa, men det er leit at vente for længe ogsaa. Og hvem vil vel ha' en slig fattig stymper som jeg, der kanske blir krøbling ovenikjøbet?»

«Man gifter sig da ikke for penge,» mente Thorine.

«Sig ikke det saa vist jomfru, der er nok af dem, som gjør det, og det kan endda gaa bra.»

«Vilde d u gifte dig for penge?» spurgte Thorine.

«Hvem snakker om mig? Men en skal ikke forsværge nogen ting i denne verden. Der hænder saa mangt, man ikke tror. Der er vel en bestemmelse i det og.»

Saa blev der ikke snakket mere om den ting.

Først da det led mod vaaren, var Henry Holmes saa pas kar,

at han kunde begynde at rusle lidt ude og hjelpe til med et og andet. Til al lykke havde han stoppet seddelbogen med den opsparede hyre i bukselommen, og den fandtes hel og god, om den end var gjennemblødt.

Saa kunde han da faa sig et sæt nye klær og klare for sig til doktoren for alle dennes reiser derud. Han havde intet andet mén beholdt fra skræknatten, end at han haltede lidt paa den ene fod.

Og nu begyndte et herligt liv for Thorine hele vaaren udover. Lægen havde raadet Henry Holmes til at blive derude i sjøluften for sit brysts skyld, iallefald til ud paa sommeren. Og nu kunde han gjøre nytte for kost og ophold. Han var som en slags assistent for Andersen med fyrlampen, han hjalp mutter med at pumpe vand fra cisternen, skrælle poteter og skrape gulerødder, han seilede til byen efter proviant, naar beholdningen tog til at minke, og han skaffede fisk til bordet, saa meget de bare vilde.

Man kunde ofte ligge med en fiskestang udigjennem et af vinduerne i nederste etage og heise op smaafisken, saa den gik i gryden med det samme.

Men baadturene ude paa havet, naar det sagte vuggede i blanke dønninger, de var dog de herligste. Da sad Thorine og Henry Holmes paa hver sin side af baaden med sine snører ude ved grundene og drog op den ene sei efter den anden. Og da fortalte han hende om sin haarde barndom og om alt, han havde gaaet gjennem som sjømand, naar han ofte blev fiket op og tampet af raa skippere for forsømmelser, som andre havde gjort. Thorine syntes svært synd i ham og bad ham aldrig mere blive sjømand. Nei, han havde saa tænkt han og. Der var mange skibsverft borte i Grimsby. Paa et af dem kunde han nok faa arbeide som tømmermand, mente han. Han havde fusket lidt i det før ogsaa.

Og disse maaneskinskvelde, naar de gik og drev der paa holmen frem og tilbage eller sad paa skjæret og saa udover, og han sang engelske sjømandsviser for hende — ja, de var farlige. Da smøg der sig mangehaande længsler gjennem den unge piges bryst, og hun skulde gjerne kastet sig om halsen paa ham og kysset ham, var det ikke, fordi hun var kvinde. Og han var forsigtig og talte aldrig om kjærlighed til hende.

«Du faar holde skarpt udkik med Thorine, mutter,» sagde Andersen til sin værdige halvdel, «ellers er hun istand til at gaa hen og forelske sig i den fattige lusen. Og du ved for nogen

løsfugle slige sjøfolk er. Naar de er iland, grasserer de som gjedebukke.»

«Er det af selverfaring, du taler, Andersen?» spurgte mutter værdigt og rynkede munden.

«Skab dig nu bare ikke krakilsk, mutter, og vær snerpet. Paa mig har du vel ingenting at klage?»

«Aa du har vel havt dine ri'er paa land, du og.»

«Naa ja — en kan vel danse med en jente paa salene og gi' hende et kys ogsaa, uden at forgyldningen gaar af. Det hører til sjømandsbedriften det, mutter.»

«Aa ja, I mandfolk er eder lige til alle tider.»

«Ja, hvem skulde vi ellers være lige,» sa' Andersen muntert og tog mutter om livet.

«Skammer du dig ikke, Andersen? Har du ikke vænnet dig af med slige forlibte fakter endda?»

«Nei, ikke med dig, mutter.» Og Andersen var skamløs nok til endog at kysse hende.

Mutter tørrede sig hurtigt med forklædet, rystede paa hovedet og gik ud. «Ja, de mandfolk, de mandfolk!» mumlede hun.

En dag kom Thorine og sagde til sin fa'r: «Du fa'r, Henry Holmes har tilbudt sig at vaage med mig oppe ved lampen i nat, naar jeg har mit skifte. Kan han det?»

«Ja saa, han har tilbudt det, vennen min. Det var jo snilt af ham det. Jo, hils og sig tak, vi modtar tilbudet; men det er bedst, at mutter og han slaar sig sammen, saa kan jo vi to tage næste skifte, Thorine.»

Thorine blev rød, vendte sig og gik. Men Andersen aabnede kjøkkendøren og raabte ud til konen: «hold skarpt udkik, mutter! der er en seiler i farvandet, som vil praie Thorine.»

Fra den dag af vaagede baade Andersen og mutter over, at Thorine og «fyren», som de kaldte ham, fik være saa lidet som muligt sammen. Men hvem kan stænge for kjærligheden? Den kryber, som fanden i eventyret, gjennem et knappenaalsstik i en blyrude. Og de to mødtes mangen flygtig stund baade i kjelderen og paa trappen og i vedskjulet og skiftede øiekast og ord.

Og saa baadturene — de var de værste. Thi ret som det var, var baaden løst, og vips var de væk. Og da maatte kikkerten frem og holde øie med dem. En gang, de laa derude og svalkede og havde fjaset og leet, sagde Henry pludselig: «Ved De, hvad jeg længe har havt græsselig lyst til, jomfru?»

«Nei?»

«At faa et kys af Dem.»

Thorine blev rød. Hun svarte ikke. Saa fik hun taarer i øinene. «Mener De det alvorligt?» sagde hun stille, halvt hviskende.

«Om jeg mener det alvorligt? Ja, det kan De forlade Dem paa.»

«Holder De af mig da, saaledes at De vil gifte Dem med mig?»

«Det tør jeg nok ikke tænke paa, jeg, fattige stymperen, som ingenting har at leve af.»

«Men jeg er af dem, som kan vente,» sagde Thorine.

Mer blev ikke sagt just da. Men om kvelden, da det var blevet mørkt, mødtes de i gangen. «Nu skal De faa det, De bad om,» hviskede Thorine. Henry greb hende, knugede hende til sig og kyssede hende ikke én men mange gange. Thorine lukkede øinene, hun mistede rent pusten. Hun kjendte det, som skulde hun besvime. Hun rev sig løs og ilede ind paa sit kammer. Der lagde hun sig over sin seng og hulkede. Hvad havde hun gjort! Nu var hun solgt, det følte hun. Hun elskede Henry med en fremstormende bølges magt. Den vilde rive alt med, som stod i veien, pengehensyn, fordom, forældrenes modstand. Og dog angrede hun det ikke. Tvertimod følte hun en lykke, en salighed som aldrig tilforn. Hun følte sig sterk som en kjæmpe. Hun havde lyst at synge ud i vilden sky. Hun havde lyst at brydes. Men her gjaldt det at være forsigtig, for fa'r og mo'r maatte ingenting vide, før han en god dag kom i flunkende nye klæder og med en god stilling og bad forældrene om hendes haand og hjerte. Da skulde der vel bli en overraskelse. Og hun skulde vente.

Men det blev vanskeligt at holde sin glæde inde. Hun greb sig i at synge høit inde i stuen, saa moderen kom rendende ind fra kjøkkenet og spurgte, hvad som var paafærde. «Du er saa blank i øinene ikveld, Thorine,» sagde faderen, da de sad ved aftensbordet.

«Er jeg det? Det er vel, fordi det er sligt vakkert veir.»

«Vakkert veir? Det silregner jo.» Og i det samme drev rigtignok regnen mod ruden.

«Saa er det vel, fordi jeg drømte saa vakkert i nat.»

Faderen rystede paa hovedet. Disse blanke øine gjorde saa meget, at han havde en alvorlig samtale med hende, da de sad alene i taarnkammeret ved fyrlampen. Han advarede hende mod mandfolkenes falskhed og sjømændenes i særdeleshed. «Tro

mig, de er nogle løsfugle allesammen,» sagde han, «de ta'r sig en kjæreste i hver havn, de kommer til.»

«Gjorde du det da, fa'r?» spurgte bare Thorine stille.

Andersen saa forbauset paa hende. «Se der kommer tøsen Gud hjelpe mig med akkurat det samme som mo'ren. Jeg mener, I er gale. Jeg? Hvem snakker om mig?»

«Du var jo ogsaa sjømand.»

«Ja, og netop derfor har jeg seet nok af dem, naar man slipper dem løse i fremmede havne. Pas dig for dem, du barnet. De kan ha' mange søde ord og love vakkert; men naar de har faaet det, de vil, saa rømmer de, og du hører aldrig mere til dem.»

Thorine svarede ikke. Det passede nu ikke paa Henry da, det vidste hun.

VI.

Henry Holmes begyndte at kjede sig derude paa skjæret. Og saa blev han halvt ræd for Thorine. Fordi han havde kysset hende den gangen og oftere i smug ogsaa, saa gik jenten minsanten og indbildte sig, at de skulde blive mand og kone for al evighed. Herregud! man maatte da have lov at hygge sig med en jente og lege lidt kjæreste, om man ikke mente det saa græsselig høitideligt. Og hun var saa forbandet høitidelig denne fyrtaarnsjomfruen. Men saa var hun ogsaa saa varm og havde sligt fast, hvælvet bryst og slige sugende øine, at det i længden kunde bli farligt. Det var i grunden godt, at hendes far og mor passede paa som smede, at de ikke fik være for meget sammen. Og om han plukkede et og andet kys i mørkningen i forbifarten, saa var ikke det værre, end om han plukkede nogle blomster ved veikanten om sommeren.

Men nu fik han se og komme afsted og gjøre ende paa det hele, før det blev forsent. Han fik altid snakke hende lidt efter munden, saa meget at han slap ifra. Saa vilde alt siden jevne sig af sig selv. Hvorledes mon hans gamle veninde Alice i Grimsby havde det?

Og Henry Holmes stod færdig til afreise. Han havde faaet lægens attest som helbredet, og han havde faaet leiet sig ind som matros over til Grimsby med et skib, som laa og lastede i den lille by. Det var i begyndelsen af sommeren.

Thorines hjerte var bristefærdigt; men hun maatte kjæmpe

med graaden for ikke at røbe sig for far og mor. Hun havde alligevel faaet leilighed til at tale nogle ord med ham i enrum, skjønt han, underlig nok, formelig søgte at undgaa det. Han havde lovet at skrive til hende og sende brevene poste restante, saa skulde hun hente dem selv paa posthuset, naar hun seilede til byen. Og om to aar skulde han komme, selv om han endnu ikke kunde byde hende et hjem, komme for at hilse paa hende og se, hvorledes hun havde det. For h u n skulde vente trofast, det kunde han lide paa.

Thorine havde bedet om at faa være med i baaden, som seilede Henry til byen; men faderen havde sagt nei. Baade hun og mutter trængtes ved fyret. Saa stod hun da paa holmen og viftede, og han viftede tilbage. Men da baaden ikke kunde øines mere, sank hun sammen og brast i graad. Moderen stod længe og saa paa hende, Saa bøiede hun sig ned, klappede hende paa kinden og sagde stille: «stakkers Thorine! det skal nok bli godt altsammen.»

Thorine havde aldrig været saa glad i moderen som i den stund.

Og mørket og ensomheden sank over skjæret.

VII.

Aldrig havde Thorine drømt om, at livet kunde blive saa forandret, bare fordi en person var borte. Det var, som alting havde mistet sin sjæl. Der var ikke den glans i solstraalerne, der var ikke den skjønhed over havet, der var ikke den glæde i sjøfuglenes leg som før. Det daglige arbeide var blevet saa kjedsommeligt og tungt, det der gik saa let dengang, h a n var der. Hun havde ikke lyst til at synge længer. Romanerne brød hun sig ikke om; de var pludselig blevne saa kjedelige og matte. Hendes kjæreste tidsfordriv var, naar hun kunde liste sig til en liden fristund, at sidde der paa skjæret og se udover havfladen især i solnedgangen. Da skar hendes tanke som en hvidvinget maage over sjøen hen til landet der vest, hvor han nu færdedes og længtede til hende, landet der svømmede i guldglans og med varme , blodrøde skyer. Han havde jo lovet at skrive til hende, og saa vilde han jo engang komme om to aar. Det havde han jo ogsaa lovet. Men hvilken uendelig tid to aar dog vist var.

Der kom virkelig brev efter to maaneder, men det var adres-

seret til hendes far, og det var som en takkeskrivelse for al den gjestfrihed og pleie, han havde nydt der paa fyrtaarnet.

Det fortalte, at han virkelig havde faaet arbeide paa et af skibsverfterne i Grimsby og var vel med helsen, dog haltede han fremdeles paa sin ene fod. Saa stod der til slutning: «og saa maa De frembære min ærbødigste hilsen til Deres datter Thorine og takke hende for hendes venlighed mod mig, den, der altid skal blive for mig et uforglemmeligt minde . . .»

Var det alt? hvor fremmed og koldt det lød. Men brevet var jo ogsaa til hendes far, som ingenting vidste. Derfor var det jo klogt af ham netop at skrive paa denne maade. Tænk om far og mor skulde faa fingrene i deres søde hemmelighed. De vilde bare le og gjøre nar, og faderen vilde komme med sit foredrag om de løse sjømænd, som ta'r sig en kjæreste i hver havn, de kommer til.

Dette med at han skulde skrive til den lille by poste restante, var nu i grunden fælt uforsigtigt ordnet af hende. Thi hvor længe kunde det blive en hemmelighed, naar de regelmæssigt saa poststemplet fra Grimsby i en saadan liden filleby, som levede paa sladder, og hvor man stak næsen op i hverandres gryder hele dagen. Nei nu, da hun havde faaet vide hans adresse, maatte hun skrive og bede ham lade være at sende brev, med mindre han kunde faa smuglet det med en og anden kaptein, der skulde losse varer der i byen, og som kunde uformærket skaffe det i adressatens hænder med fyrtaarnbaaden.

Og Thorine skrev brevet til sin Henry saa varmt og barnslig rørende, som hun kunde. Og dog følte hun det selv saa koldt mod det væld af kjærlighed, der sprang frem som en ny livskilde i hende.

Hun bad ham formelig undskylde, at hun opfordrede ham til ikke at sende breve til hende offentligt i posten. Han skulde vide, hvor det kostede paa at gjøre dette. Men hun kunde ikke taale at se deres hemmelighed plettet af sladder og gjort til gjenstand for latter og knis af herrerne og damerne i byen og for sin fars spydige bemærkninger. De fik heller vente taalmodigt de to aftalte aar. Men da — da maatte han komme, selv om han skulde være lige fattig, som da han reiste. Thorine græd over dette brev, og hun bad over det, og hun var selv i byen med det for at kaste det i postkassen. Saa vidste ingen, fra hvem det skrev sig.

Og saa gik hun modigt sine to forsagelsesaar i møde. Hun

gjorde uden knur sin daglige pligt, men hun gik omkring bleg og taus, som om der var noget, der tærede paa hende. Moderen havde flere gange paa en forsigtig maade søgt at liste sig ind i hendes fortrolighed; men var bleven afvist med, at det var ingen ting som feilede hende.

Thorine havde haabet paa at faa et eller andet bud med skibskapteiner, som fór der; men det kom ikke.

Kanske var der ingen skuder fra Grimsby netop de aar, eller Henry havde ikke vidst om dem. Hun fik holde ud; thi var det nogen, hun kunde stole paa, saa var det jo paa ham. Han havde slige gode, trofaste øine.

Og Thorine levede paa sine drømme og minder. Hun gjentog i erindringen alle deres samtaler og deres baadture og hans muntre sjømandsviser, og hun smilte ved tanken.

Moderen havde meddelt sine bekymringer for faderen, men Andersen havde bare slaaet det hen. «Det gaar nok over, mutter,» sagde han. «En saadan forlibelse engang imellem det er som med tandverken. Det gjør ondt, saa længe det staar paa, men saa kommer tiden og rykker tanden ud, og saa er hele smerten over.» Imidlertid foreslog faderen, at Thorine skulde reise til byen en 14 dage for at adsprede sig lidt, saa skulde nok mutter og han «klare biffen» imens. Men Thorine afslog dette med, at hun havde det godt, som hun havde det. Byen med sin sladder og kommers — jo, det skulde være noget for hende!

Thorine holdt ud de to aar, men ingen Henry kom. Og ikke sendte han bud heller. Da blev hun angst. Han maatte være syg, kanske død. Eller han laa der i et eller andet logihus uden pleie, uden at have nogen at stelle for sig. Tanken aad sig som feber ind i Thorine. Hun fik ikke sove om nætterne, øinene blev stirrende og feberglødende, hun gik som i ørske. Forældrene blev rent bekymrede. De talte atter om en bytur, det eneste lægemiddel, de vidste.

Bytur? — ja, skulde hun vove det?

Hun havde faaet høre, at der laa et fartøi i havnen, som skulde gaa til Grimsby med bord og planker. Skulde hun følge med?

Saa svarte hun, at hun gjerne vilde til byen lidt. Hendes tøi blev pakket, og faderen selv seilede hende ind.

Men en uge efter kom der et brev ud til forældrene, hvori der stod: «kjære forældre! bliv ikke bange; men som jeg gik herinde og saa paa alle de seilfærdige skuderne, fik jeg slig lyst at være med en liden tur som i gamle dage med far. Og naar I faar

dette, er jeg reist. Bryd eder ikke om det og spørg ikke efter mig. Jeg sender en pige ud, som kan gjøre arbeidet i mit sted. Jeg tror, jeg skal komme hjem igjen ganske frisk. Og saa vær ikke vred paa mig da.

Eders
Thorine.

VIII.

Med bankende hjerte steg Thorine iland paa Grimsbys kai. Hun havde ikke tid til at se paa alle fiskesmakkerne, der trængtes ved bryggerne og ventede paa høivande for at gaa ud. Hun havde været i byen før engang med sin far, dengang hun fór med ham, saa hun var nogenlunde kjendt.

Skipperen havde været saa snild at lade hende faa beholde sin køi ombord, mens hun laa der, og lovet, at hun skulde faa følge med hjem, om hun det vilde. Hun havde sagt, at hun gik op i byen for at hilse paa nogle veninder fra sidst; men hun skyndte sig bare for at finde «King Edwards street» og det rette nummer, før det blev for mørkt; thi det var alt saa sent paa aaret, at det mørknede tidligt.

Hun fandt huset. Det var et tarveligt hus paa to etager. Bare han nu ikke var flyttet! Hun havde først tænkt at ringe paa og spørge, om det var her Henry Holmes boede; men saa svigtede modet hende. Hun vilde heller vente, til verftsklokken ringte af dagens arbeide, saa vilde hun vente paa ham der ved døren, naar han kom. Hun gik imens gade op og gade ned og vendte altid tilbage til hans husnummer. Hvor uendelig lang tid det tog, før arbeidet sluttede.

Endelig — der ringte klokken. Nu maatte han snart komme. Atter stormbankede hendes hjerte, som skulde det sprænges, og hun klemte uvilkaarlig hænderne om brystet. Der kom en mand gaaende med en verktøiskurv i haanden. Det maatte være han — veksten, reisningen, den haltende fod. Hun vilde til at stige frem imod ham, da han pludselig smat ind bagveien. Der blev tændt en lampe inde i stuen, gardinerne var ikke trukne for, saa hun saa alt tydeligt. En ung kvinde gik og syslede derinde. Hun vilde just drage gardinerne ned, da døren bag hende aabnedes, og Henry traadte ind smilende. Hun slap gardinsnoren, fløi ham

om halsen, kyssede ham og klappede ham paa kinden. «Er du der, gutten min,» hørte hun ham sige. «Er du træt nu? nu skal du straks faa te.»

Thorine saa og hørte ikke mere; thi hun var sunken om paa trappen. Hvad var dette? var det en drøm, et blændverk? Han kunde da ikke have bedraget hende, legt med hende, løiet for hende? Og dog var det ikke til at tage feil af. Den unge kvinde kunde ikke være hans søster; thi søstre modtog da ikke paa den maade. Hun maatte være hans hustru.

Hustru? — var sligt muligt? det var jo det, h u n skulde været. Det var jo den tanke, som havde baaret hende oppe alle disse aar. Hun vilde attter kaste et blik ind i stuen — da var gardinerne alt nede.

Hun satte sig atter ned paa trappen, fødderne vilde ikke bære hende.

Der kom en konstabel gaaende. Han stoppede op for hende. «Er frøkenen syg og trænger hjelp?» spurgte han.

«Jeg fik pludselig ondt, saa jeg maatte sætte mig lidt her; men nu er det over, og jeg skal straks gaa. Tak for Deres venlighed.»

Konstabelen fjernede sig, men dog ikke længer, end at han holdt øie med hende. Det surrede rundt i Thorines hoved. Hun kunde endnu ikke tro, hvad hun havde seet.

Men saa afløstes smerten af en rasende harme. Han havde bare holdt hende for nar, han havde fundet paa alle søde ord, mens han indvortes havde leet af dem. Han havde kysset hende og trykket hende til sig, saaledes som han kanske havde gjort med mange jenter før hende paa dansesalene og bordellerne — fy! Og til ham havde hun betroet sine ømmeste og blufærdigste tanker, det, som hun ikke vilde skriftet engang for far og mor. Han havde siddet og lokket det ud af hende med sine smeltende øine, for saa at kunne le des bedre, naar han var kommen i enrum. Nu kunde hun forstaa hans taushed. Han havde kanske været hemmelig forlovet alt den gang, da han sad hos hende paa skjæret og hykled kjærlighed for at more sig lidt og slaa tiden ihjel. Eller kanske dette kvindfolk her var en af disse — tøiter som havde nogle penge, og saa havde han giftet sig med pengene. Han havde jo selv sagt engang — nu mindedes hun det — at sligt gik an, og at det kunde gaa bra.

Skulde hun nu bryde ind til dem, pludselig rive døren op, som de sad der og kurrede ved deres aftensmaaltid, læse op for ham

hele hans synderegister, vise ham frem for hustruen som den feige, løgnagtige, hjerteløse skurk han var?

Nei, nei, det var endnu ikke nok.

Skyde ham ned som en hund burde hun — skyde ham ned der i hans egen dagligstue for hustruens øine. Han skulde da ikke have lov til at være glad og lykkelig som løn for et saa skamløst bedrageri?

Hun var jo bare en norsk jente. Hvad brød en Engelskmand sig om slige enfoldige norske jenter, der bed paa kroken som en dum ørret, bare det blinkede lidt i vandet. Hun skulde vise, de duede til andet. Han skulde saa sandt faa dø i synden.

Bleg og med surrende hjerne vaklede Thorine afsted. Hun smøg sig stille ombord og lagde sig. Men hun laa vaagen hele natten og æggede sine egne hevnplaner.

IX.

Det første Thorine gjorde den næste morgen var at kjøbe en revolver. Saa gik hun langt, langt udenfor byen, hvor ingen kunde se og høre hende, og øvede sig i at lade den og skyde. Hendes sind var haardt som staal. Ingen medlidenhed skulde faa lov at veikne hende. Man maatte engang lære disse fremmede sjøfolk, at de ikke ustraffet kunde lege med menneskehjerter, som var det terninger. Hvad der skulde bli af hende, tænkte hun ikke paa. Det fik gaa, som det gaa vil, bare hun fik mættet sin hevn.

Og saa stod hun der i mørkningen paa gadetrappen ligesom og ventede. Og der kom han.

Hun løftede alt revolveren, men saa slog det hende — nei, inde i stuen skulde det ske, lige for hustruens øine. Hun skulde træde uanmeldt ind og spørge, om han kjendte hende, og om han huskede alle sine løfter, og om han troede, at norske kvinder lod sig lege med og trampe paa. Og saa skulde hun skyde ham ned som en hund, før hans nedrige tunge kunde faa et ord frem.

Der gik han ind bagveien som igaar. Han var alene i stuen. Han tændte selv lampen. Da aabnedes sidedøren, og ind kom hustruen, men ikke alene. Hun holdt et halvt aars gammelt barn paa armen og rakte det smilende mod sin mand. Han tog det, vuggede det paa armen og saa oversalig ud. Han pludrede

med det, og den lille rakte de smaa fingre ud og nappede ham i hans skjæg.

Thorine stod derude i mørket med spændt revolver. Hun stirrede og stirrede, og der begyndte en taare at liste sig ned ad hendes kind. Hun sank ned paa trappen og hulkede. Revolveren laa i hendes fang.

Hvad hevn havde det vel været, om hun havde skudt ham? Den havde jo bare gaaet ud over hende, hustruen og det uskyldige barn. Og de havde da ingenting forbrudt. Konen vidste formodentlig intet om det hele. Hun saa i grunden saa sød og god ud. Og de saa begge ud til at være saa lykkelige. Hvad hevn var der saa for hende i at spilde denne lykke, at gjøre et fremmed menneske ulykkeligt, som intet havde gjort hende? og saa et uskyldigt barn?

Og hvad var det saa, Henry havde gjort, naar alt kom til alt? Han havde aldrig bedet hende om at bli hans hustru. Han havde bedet om et kys, det var sandt, men hun havde lagt mere i det end det var. Og hun var det, som havde trængt sin kjærlighed ind paa ham paa grund af denne misforstaaelse. Han havde heller været tilbageholden og sky, efter at han saa uformodet var kommen op i dette.

Det var hun, som havde farvet alt med sin kjærlighed, som havde seet alt i et rosenrødt skjær. Han havde heller ikke sagt, at han vilde komme igjen om to aar. Det var hun, som havde foreslaaet det og aftvunget ham løftet. Hun havde idethele lagt alle planerne, og han havde nødtvunget maattet sige ja for ikke at røbe sig, naar han nu engang var begyndt.

Thorine reiste sig fra trappen. Hun kastede igjen et blik ind i stuen, hvor gardinerne endnu ikke var slupne ned. Der sad de to lykkelige mennesker paa hver sin side af vuggen og saa paa sin lille skat. Aa, den som havde været i hendes sted! Den som havde havt et lidet væsen at vugge paa sin arm!

Hvad havde hun nu at leve for? intet — intet. Farvel Henry — troløse, gode, elskede Henry — farvel for evigt!

Thorine blev gjennemrystet af slig en krampegraad, at hun atter sank ned paa trappen. Det var som hun ikke orkede at slippe synet. Taarerne havde flydt bort med alt hendes had, med al hendes hevn. Saa samlede hun sig sammen — endnu et blik — det sidste. Og saa gik hun hulkende derfra med hænderne for ansigtet.

Hun drev paa skibskaierne og i gaderne, til der kom mere ro

over hende. Hun vaskede sine forgrædte øine med lommetørklædet, som hun havde dyppet i sjøen. Saa gik hun endelig ombord. Til kapteinen sagde hun om kvelden: «jeg er færdig her, jeg blir nok med hjemover.»

X.

Det er en deilig, maaneklar nat. Stjernerne tindrer paa den mørke nattehimmel. Det blæser en fin vestenbris, som fylder seilene. Havet drager roligt aande, overfladen bare kruses muntert, og smaabølgerne leger med maanestraalerne, som danser paa dem. Skonnerten glider sagte fremover, det skvulper og risler om forstavnen, der den skjærer sin fure. Sjelden at nordsjøen er saa blid.

Thorine sidder paa dækket, indhyllet i sin tykke kaabe. Kapteinen kommer henimod hende.

«Skal ikke frøkenen gaa tilkøis ikveld?»

«Her er for deiligt. Jeg vil sidde endnu en stund,» svarer hun.

«Ja — ja — forkjøl Dem nu bare ikke. Jeg gaar jeg. Godnat!»

«Godnat!»

«Imorgen tænker jeg, vi faar øie paa Norges kyst. Godnat.»

Thorine sidder igjen alene. Bare rormanden staar der som en støtte og svinger en og anden gang lidt paa roret. Nogle niser farer og leger rundt skibssiderne. Det er den eneste støi, man hører.

«Imorgen kanske øiner vi Norges kyst» — var det ikke saa, kapteinen havde sagt? Saa var der ikke langt igjen. Hun maatte ta' sin beslutning. Hun havde siddet disse dage og disse nætter, hvor hun ikke fik sove, og grublet over sin skjebne og sin fremtid. Hun følte, at med dette hjertesaar kunde hun ikke leve. Han havde knust hende. Hun vilde enten tæres hen eller miste sin forstand. Ligegodt da gjøre det af med det samme. Hvad skulde hun sige, naar hun kom hjem, og hun skulde gjøre regnskab for, hvor hun havde været? Hvad vilde byen sige? Hun havde rendt efter en bortløben kjæreste og blit ta't ved næsen. Nei, hvor de vilde le bag hendes ryg, gotte sig, lave historier og kalde hende en jaale. Men dertil var hun for god — dertil var hendes kjærlighed for god. Selv forældrene vilde ikke forstaa hende, om hun skriftede for dem. Hun hørte alt sin snusfornuftige fa'r sige: «bryd dig ikke om det, Thorine mi, der er nok

igjen. Det skorter ikke paa karer, som gjerne vil gifte sig. Dette gaar nok snart over. Lad romangrillerne fare du?»

Nei, sligt var ikke til at holde ud. Det var hendes livsblod, som randt i denne hendes første og sidste kjærlighed. Nu, da Henry havde skaaret aaren over, sivede livet langsomt ud, draabe for draabe. Og imens led hendes sjæl frygtelige kvaler.

Hun vidste, hun vilde ikke duge til noget arbeide efter denne dag. Hun havde mistet al livsenergi. Hun følte sig lammet baade paa sjæl og legeme. Ensomheden og ensformigheden ude paa fyrtaarnet fyldte hende med gru. Der vilde jo ogsaa hver eneste ting minde. Deroppe ved fyrlampen var det jo, han laa veirslagen, halvdød — ak om han havde været død den gangen. Nede paa holmen talte hver sten, i baaden havde de jo havt sine herligste stunder, og hver krog i stuen, paa trappen, i vedskjulet mindede om stjaalne kys og flygtige stevnemøder. Nei, der var ikke at holde ud at være.

Og hvor ellers? Hun duede ikke til nogen slags tjeneste.

End om hun og hendes kjærlighed stille sank ned i dybet, om hun lod bølgerne lukke sig over den. Da vilde den forblive uplettet, som en lukket bog. Bølgerne vilde ikke sladdre om, hvad de gjemte. Det var jo bare at lade sig glide ned ad skibsbaugen, ingen vilde se det, ingen vilde høre det. Rormanden vilde tro, at pladsket kom fra niserne, som tumlede sig om skibet. Og sin kaabe kunde hun lægge efter sig paa rælingen, saa vilde kapteinen tro, det var et ulykkestilfælde. Hun var sovnet bøiet over rælingen og var gledet ud. Det øiebliks angst og smerte var snart overstaaet. Havde ikke Henry fortalt, at han sank ligesom i et dyb, og saa vidste han om ingenting mere?

Thorine saa sig omkring. Alt var saa stille, saa stille. Maanen saa venligt ned paa hende, stjernerne lyste fred. Snart skulde der ogsaa komme fred over hendes forpinte, vingeskudte sjæl. Gud vilde tilgive hende, naar han saa hendes bevæggrunde. Hun vilde spare baade sine forældre og verden for at slæbe paa et unyttigt vrag. Hun var igrunden alt død, hendes kjærlighed havde dræbt hende. Den kunde taale forsagelse og taalmodig venten, men ikke nederlag.

Beslutningen havde kastet som nyt lys i hendes sjæl. Hun saa op mod stjernehimmelen, bad en stille bøn for fa'r og mo'r, for Henry og hans hjem. Der var ikke bitterhed i hendes hjerte længer, alt var tilgivelse, bare tilgivelse. Saa lagde hun kaaben fra sig over rælingen og lod sig glide ned af skibsbaugen. Hun

holdt endnu hænderne i skanseklædningen — det var endnu ikke forsent at raabe om hjelp og faa sig løftet ombord igjen. Da vendte hun ansigtet opad, lukkede øinene og slap taget.

Thorine sank i dybet. Men skibet gled videre fremover, som om intet var hændt. Og smaabølgerne legte om stavnen, og maanestraalerne kyssede dem, og stjernerne lyste fred som før.

Kjærlighedsdrømme.

I.

Han saa hende igjen paa et bal i studentersamfundet. Nei var dette virkelig den samme Ragna, som han havde gaaet paa skole med borte i Bergen og legt med og sværmet for. Hvor hun havde forandret sig — blevet en hel voksen dame. Men de samme tindrende blide øine havde hun. Og saa det svære gyldne haar, det som havde været hendes sorg som barn, da gutterne idelig var henne og vilde bruge det til hestetømmer, der det laa nedover ryggen i to lange, indbydende fletter. Nu laa det som en vældig krans rullet op i nakken.

Og saa hendes eiendommelige fuglelette gang! Hun var lidt tynd og knoklet endnu, ikke fuldt udvoksen, men hvor yndig i sin knoppende, jomfruelige blygsel. Hun var klædt i en enkel hvid kjole med et lysblaat belte om livet og med en hvid blomst i haaret.

Gunnar Hamre var solgt. Han kom fra det bal aldeles fortumlet og salig. Han havde fornyet bekjendtskabet, og hun havde husket ham. Han havde faaet vide, at hendes fa'r nu var sorenskriver i en bygd ikke langt fra Kristiania, og at hun blot var inde paa besøg. Han havde danset med hende, saa meget det bare gik an, og hun havde ikke blit fornærmet.

Nu sad han hjemme paa sin studenterhybel og kunde ikke faa sove bare for salighed. Nei, hvor dette var morsomt, og hvor hun var sød!

Han havde ogsaa faaet vide, at hun skulde i teatret kvelden efter. Og Gunnar spenderte billet paa sig selv, skjønt det var sidst i maaneden og paa knipen. Hun sad midt i parket, men saaledes til desværre, at han bare kunde se hende paa ryggen. Men det var ogsaa nok. Han saa paa den ryg mere end paa stykket, og haaret i nakken fik han jo ogsaa med paa kjøbet. Men ansigtet — ja, han vidste vel, hvordan det saa ud, og han

saa det for sig i tanken — men alligevel. Stundom vendte hun sig lidt for at tale med sin naboerske, og da fik han se et glimt af kinden og den yderste spids af næsen. Og det var altid en forandring fra den evindelige ryg. Stykket var i 5 akter. Det kunde gjerne været 5 til, hvis bare hun havde siddet der, selv om han ikke kom længer end til ryggen. Han skyndte sig ud, næsten før teppet var gledet ned for sidste akt, for at se hende stryge forbi sig og kanske faa sagt godaften. Men han var uheldig. Han fandt hende slet ikke. Hun maatte have kommet sig ud af en sidedør.

Ragna havde en bror, som var student sammen med Gunnar. Gunnar havde ikke likt ham videre. Han var for støiende og raa. Men nu begyndte han pludselig at interessere sig for ham, formelig at dyrke ham. De blev bedste venner, og Gunnar var ofte oppe hos ham paa hans værelse. Og altid følte han sig særlig tiltrukken af hans album. Og han lod sig villig presentere for en masse onkler og tanter for saa at stanse ved Ragna i forskjellige skikkelser og stillinger. Han udspurgte listeligt baade om det ene og det andet angaaende hende, og glædede sig over, at hans list var vellykket. Men broderen smilte indvortes. Han skjønte nok, hvad denne albuminteressen betød.

Og nu skulde kronen paa verket komme. Broderen spurgte, om Gunnar vilde følge med ham op i juleferien og ture jul hos dem. Faderen og moderen havde givet ham lov at tage en kammerat med, og Gunnar blev den lykkelige. Om han vilde! Var det ikke, som lykken tog ham ved haanden og førte ham ind i paradis?

Og han reiste. Han tog først et grundigt bad, iførte sig sin fineste stiveskjorte, saa vel efter, at der ingen flekker var paa hans tøi, og at hans støvler var ordentlig børstede. Saa strøg han med sin haandkuffert paa stationen.

Hvem kan beskrive, hvad han følte disse dage og uger. Han var i hendes nærhed bestandig, og hun blev yndigere og yndigere dag for dag. Naar hun stod der ved buffeten om morgenen og serverte gaffen, iført en gulprikket sirtses kjole med et hvidt blondetørklæde paa hovedet, kastet i en spids ned over nakken og holdt fast under hagen med et rødt silkebaand — da var hun ikke at faa øinene fra. Gunnar var bare bange for, at de andre skulde mærke, at han var aldeles væk. Han gjorde flere gange vold paa sig selv og lod, som han var ligegyldig, men det kostede paa.

Tænk at eie et eget hjem og se hende hver morgen staa frisk og deilig og yndig der ved kaffebordet og vide, at hun skulde være hos ham bestandig — nei det var for umulig saligt. Det var for deiligt til at blive sandt.

Og saa disse kjelketure og slædefarter og bygdeballer! At faa kjøre med hende og danse med hende og høre hende le og prate og skjemte med hende — aa det var ikke til at beskrive.

En ting var det, som kunde gjøre ham rasende. Der var en medicinsk student deroppe paa besøg, og han laa paa samme værelse som Ragnas bror og han selv. Om kvelden, naar de havde lagt sig og nød sin cigar paa sengen, faldt talen naturligvis paa kvinder. Og medicineren kunde da komme med de mest kyniske bemerkninger og med de væmmeligste historier fra anatomikammeret. Gunnar blev rasende og holdt hele foredrag for dem om det skjændige i at omtale kvinden saaledes. Men de bare lo og kaldte ham for teologen og barnebleien og andre smagfulde tilnavn. Aa, at de kunde vove at tale paa den maade i samme hus, hvor Ragna drog aande. Maatte ikke hendes uskyld og renhed lukke deres raadne mund med skam. For Gunnar var stedet helligt ved hendes nærværelse. Alle urene tanker, alle vellystige forestillinger maatte vige som taager for solen, naar hun bare nærmede sig. Hun gjorde rummet, hun færdedes i, til en kirke. Det var kjærlighedens røgelsesskyer, som maatte omhvirvle hende med tilbedelse — ikke den kjærlighed, som strakte ud griske hænder i raa brynde, men den kjærlighed, som stille knælede ned og bad Gud om at blive værdig til den lykke at faa være hende nær.

II.

Flere aar var gaaede hen, og Gunnar befandt sig endnu indenfor tryllekredsen. Hver jul var han oppe paa sorenskrivergaarden, og kom tilbage den ene gang mere forelsket end den anden. Han syntes at mærke, at han heller ikke var hende ganske ligegyldig. Hun saa altid venligt paa ham, og hun havde flere gange under dansen besvaret hans haandtryk ved at trykke sagte igjen. Men det kunde jo være ganske uskyldigt og tilfældigt. Man indbildte sig saa meget, naar man gik og var forelsket.

Det var bare en ting, som holdt Gunnar fra at erklære sig nu

straks, og det var en ting, der fyldte ham med hemmelig gru. Der var tæring i hans familie. To af hans søstre var døde som voksne af denne snigende sygdom. Vel syntes han, der ikke kunde være fare for ham, da han saa robust og rødmusset ud og aldrig havde været egentlig syg. Men det var saa underlig med det. Søstrene havde ogsaa været friske til en vis alder, saa brød den arvelige sygdom ud hos dem med pludselig styrke. Det var dog bedst, at han lod sig undersøge af en læge, før han bandt noget andet menneske til sig for bestandig. Men han havde opsat og opsat det, for han gruede i grunden for svaret. Nu kunde det ikke opsættes længer. Han var begyndt at hoste lidt i det sidste.

Saa gik han da med skjelvende hjerte til en specialist i brystsygdomme, fortalte ham aarsagen til besøget og bad ham undersøge hans lunger. Doktoren flyttede omhyggeligt stetoskopet fra bryst til ryg og lyttede længe og gjentange gange særlig paa et sted.

«Nu, hvad siger De?» spurgte Gunnar angst, da doktoren taug.

«Ja, det nytter jo ikke at skjule det. Deres ene lungespids er angreben.»

«Tror De, sygdommen vil brede sig fort, eller kan De stanse den?» spurgte Gunnar med tilkjæmpet ro.

«Derom tør jeg intet bestemt sige,» svarte doktoren. «Hvad der kan gjøre os ængstelige, er at det er en familiearv og ikke en tilfældig paadragen forkjølelse. Hvis De vil lyde mit raad, unge mand, saa skulde De nu straks til sommeren flytte op til et sanatorium for brystsyge, og der lægge Dem under ordentlig pleie, saa kunde vi kanske faa bugt med ondet i roden.»

Det ringede som med dødsklokker for Gunnars øren. Han sad ganske stille og saa ned i gulvet. Kun trækningerne om hans læber forraadte, hvor det kjæmpede inde i ham.

Doktoren saa det og søgte at opmuntre ham. «Nu maa De ikke straks tabe modet, hr. Hamre. De ser jo sterk ud, saa man har al grund til at tro, at De har tilstrækkelig modstandskraft. Og sygdommen er som sagt ganske i sin begyndelse. Men De skal være forsigtig.»

«Sig mig, doktor» — og Gunnar fik med møie ordene frem, «naar nu sagerne staar saaledes — ja saaledes, som De nu ser — vilde De da tilraade mig nogensinde at gifte mig?»

«Det er et samvittighedsspørgsmaal,» sagde doktoren. «Men da De spør saa ligefrem, vil jeg ogsaa give et oprigtigt svar.

Fra mit standpunkt seet og med mine anskuelser, vilde jeg ikke anse det tilraadeligt, at De indlod Dem i noget ægteskab. Jeg tror, der her i vort land har været drevet en hensynsløshed og en tankeløshed i denne sag, der grænser til forbrydelse. Ægtefolk, hvoraf den ene iallefald næsten har staaet paa gravens rand, har friskt væk sat børn ind i verden, der slæber paa disse sygdomsspirer gjennem en glædeløs barndom, og hvis livstraad afskjæres, før de endnu er voksne. Man har for litet ansvar for afkommet. Man tænker egoistisk kun paa at tilfredsstille sine egne følelser og lyster. Man tænker ikke paa følgerne.»

Gunnar sad og saa ned i gulvet. Da kom der en taare og randt ned efter kinden. Han bøiede sig dybere ned, at ikke doktoren skulde se det, og lod taaren dryppe paa gulvet. Saa tog han sig sammen, reiste sig og greb sin hue. «Jeg takker Dem for, at De har sagt mig sandheten,» sagde han, tog doktorens haand og gik.

Hvorledes han kom sig hjem paa sin hybel, vidste han ikke. Det suste for hans øren, og dagen var bleven saa graa. Han satte sig ned paa en stol og lagde hovedet paa bordpladen. Slig sad han urørlig i flere timer.

Alle hans livsdrømme ramlede pludselig sammen, tilværelsen var engang bleven saa tom og glædesløs, alt hans arbeide uden maal, uden haab. Thi hvad nyttede det at læse og stride for at faa embedseksamen, naar manden med ljaaen alt var der for at hugge ham ned ligesom søstrene.

Aa fa'r og mo'r, hvad har I gjort? Sætte en række børn ind i verden, fyldte dem med ærgjærrige drømme, for saa at bryde dem sønder og sammen i smerte ved den sygdomsarv, I har plantet i dem. Aner I ikke, hvilken sorg og hvilke kampe I har beredt dem? Aner I ikke, hvad den smerte vil sige at se alle sine lyse fremtidsdrømme lænkede ubønhørlig fast til haabløshedens, til dødens vogn?

Og dog, hvorfor anklage forældrene. Har ikke de nydt kjærlighedens og samlivets glæder? Skulde børnene misunde dem dette? Har ikke børnene havt en glad barndom, plukket nuets fornøielser som vaarblomster, legt og leet og støiet? Har ikke forældrenes omsorg og kjærlighed omgivet dem som et varmt teppe? har ikke børnene fyldt hjemmet med fryd og voldt forældrene glæde ved selv at være glade? Deres liv har da ikke været forgjæves.

Og deres ungdomsaar — alle deres gjærende længsler og drømme — den glade omgang med kammeraterne — de ivrige diskussioner i ungdomslagene, selskabeligheden, ballerne, sommerfuglelegen i kjærlighedens gryende vaar — havde ikke alt dette sin glæde og sit værd i sig selv, som ikke døden kunde tilintetgjøre?

Og selv om slaget skulde komme pludselig som her, og døden uanet dukke op og banke en paa skulderen med sit uhyggelige: «hold dig færdig!» saa var dog ikke disse aar alligevel levede forgjæves. Man havde dog været noget baade for sig selv og andre. Og vilde ikke slaget komme ligesaa forfærdeligt over forældrene som over en selv? Miste den ene efter den anden af sine vakkre, haabefulde børn og staa igjen gamle og afkvistede som et træ, hvem stormen har legt med.

Nei, nei, du gode far og du gode mor — ingen anklage mod eder. I har fyldt vort unge liv med omsorg og kjærlighed. Maatte vor barndom og ungdom have givet eder nogenlunde vederlag for al eders strid og møie for vor skyld.

Aa min Ragna — Ragna!

Gunnar brast ud i en voldsom graad, der aldrig vilde stanse. Da den omsider stilnede, reiste han sig, vaskede sit ansigt og pustede ud. Han var rolig, han havde fattet sin beslutning. Han vilde forsage sin unge kjærlighed.

Samme aften skrev han til sine forældre og fortalte mødet med doktoren.

III.

Af Gunnar Hamres optegnelser.

Jeg har efter doktorens raad tilbragt sommeren paa et sanatorium for brystsyge. Jeg kommer der ikke mere. Der var rædsomt. Hvad kan al den gode mad og al denne tyllen i sig af melk nytte, naar man daglig skal være omgiven af hostende og spyttende mennesker og se paa gulblege, indfaldne kinder og høre som det stadigt tilbagevendende samtaleemne sygdom og sygdom og atter sygdom. Jeg har altid følt en vis ekkelhed og væmmelse ved navnet: tæring og tuberkulose. Og nu er jeg selv bleven et af disse dødens fortrav.

Ser du virkelig ud som denne pergamentsgule mand, der sidder

derborte i armstolen med plaid svøbt over knæerne og hoster? eller som den gustne dame, der koldsveder og alt i et tørrer sig med sit lommetørklæde? Jeg mønstrer dagligt mit ansigt for speilet, men endnu ser jeg da noksaa rødmusset ud. Men det kommer vel! disse to skikkelser der er profetien om, hvad der venter mig. Rædsomt!

Jeg nævner mit navn og ler. Gunnar Hamre — det er jo et navn til at pukke graasten med. Det er jo den skjære ironi.

Jeg vanker om i skog og mark, saa meget jeg kan; men jeg blir snart træt. Og saa er det atter tilbage til dødspredikanterne.

Dette at være mærket: «medlem af sanatoriet for tæringssyge» — det er som at have faaet en slavedragt paa sig. Folk ser paa en og — gaar afveien.

Hos de gamle Hebræere maatte de spedalske bo for sig selv. Og naar de gik paa veien og saa nogen nærme sig, maatte de klappe med to træplader for ligesom at raabe høilydt: «her kommer en pestbefængt! sky ham!»

Jeg forundrer mig over, at ikke en saadan lov endnu er udstedt i Norge; thi folk synes at fordre den. Naar de taler med en tæringssyg, tager de tilbørlig afstand for ikke at smittes af aandedrættet. De kvier sig for at tage en i haanden. Man ser paa deres bekymrede miner, at de sidder urolige og ønsker bare at komme sig væk. Og naar de er komne i tilbørlig afstand, puster de ud og siger med sig selv: «jeg haaber da, jeg ikke er smittet.»

Jeg har kjendt familier, som ikke har kunnet faa den fornødne pleie til sine syge, fordi der var tæring i huset. Af forsigtighedshensyn har lægerne saa længe skræmt folk op, at smittefrygten har jaget kjærligheden ud af livet paa dem. Og saa har barmhjertigheden bygget disse forvisningssteder, som kaldes tuberkulosesanatorier, hvor man kan jage de mistænkte op. Saa blir man da kvit dem mellem sunde mennesker saalænge.

Mine ærede medborgere! jeg lover, jeg skal ikke genere eder. Jeg forstaar eder. Jeg vilde ogsaa gjerne som I flygte for min egen persons nærhed; men jeg kan ikke. Jeg haaber I undskylder. Jeg skal holde mig saavidt muligt til de hostendes og spyttendes kollegium.

Men paa sanatoriet vil jeg ikke flere sommere. Jeg vil leie mig en stue ikke langt fra byen og leve der med mine bøger og den tause, store, kjærlige natur. Den ta'r imod mig, der behøver jeg ikke at klappe med træplader, naar jeg kommer.

Under de store træer kan jeg hvile og drømme og streife skuffelsen og bitterheten af min sjæl.

Og der kommer Ragna til mig, naar jeg ikke kan komme til hende. Thi paa sorenskrivergaarden kommer jeg ikke mer, selv om de bad mig.

Men nu inviterer de mig ikke længer; jeg har jo tæring, det kunde smitte. Jeg er som udstrøgen af de levendes tal, skjønt jeg vist endnu har mange aar at leve i.

Fa'r og mo'r har bedet mig komme hjem, de er saa gode og kjærlige og bedrøvede. Men jeg vil ikke. Jeg kom bare at længes. Herinde er h u n dog ikke saa langt borte, og bare det at vide, at hun aander i min nærhed, berofiger og gi'r mine drømme større virkelighed. Saa kan jeg en og anden gang smette til byen, naar jeg hører, hun er paa besøg. Hendes bror har lovet at varsku mig pr. brevkort. Og saa kan jeg faa et glimt af hende — bare paa frastand.

Jeg tør ikke tale til hende mere, hun kunde jo være bange for smitte.

Men jeg kan ubemærket følge hende, naar hun gaar ud. Jeg skal nok passe paa og paradere op og ned paa fortauget der ved hendes logi, paa den tid, hun kan ventes at gaa ud — kanske faa se hende en og anden gang i teatret ligesom sidst. Saa blir jeg lykkelig igjen for lange tider.

Hvor underligt! Jeg ved jo, at det aldrig kan bli noget, at jeg aldrig skal eie hende. Og dog nærer jeg stadig denne følelse i min sjæl; thi det er paa den, jeg nu lever. Den kan da gudskelov ingen tage fra mig, den flygter ikke af rædsel for smitte. Og den indeholder bare salighed. Jeg lever i vaagne drømme alt det, som virkeligheden skulde have givet mig. Og disse drømme kan ikke plettes af nogen skuffelse. Intet haardt ord, ingen sygdom, ingen angst kan mørkne glæden af vort drømmesamliv.

Ragna er nu min — helt min. Hun følger mig, hvor jeg gaar, hun lever i skogsusen og bølgeskvulpen, hun leger i maaneskinnet og i nordlyset, hun nikker i de svaiende blomster, hun spiller i solstraalerne mellem løvet. Hun beliver og velsigner hele den aandende og levende natur.

Og hun følger mig i min læsning. Hun svæver som den velsignende aand over bøgernes blade. Naar jeg i historien eller i romanerne læser om disse voldsomme kvinder, hvis lidenskab skummer over baade sin kjærlighed og sit had, og som er istand til at begaa de værste forbrydelser for at naa sit maal — da dukker

hendes lyse ansigt frem, og jeg takker Gud, at hun ikke er som disse tigerkvinder, for hvem jeg ræddes.

Og naar jeg læser i vore hverdagstimer om søde, unge piger, der hopper om som lysalfer og bare venter paa at bringe velsignelse til det hjem, der skal bli deres, — aa, saa ser jeg hende saa tydeligt staa der ved buffeten, morgenfrisk og sund, med blondetørklædet over sin rige haarfylde og smilende række mig kaffekoppen.

Lad saa mine nøgterne venner eller de æstetiske kritikere kalde dette et sentimentalt sværmeri — hvad gjør det mig? De forstaar jo ikke, at dette er en syg og dødsdømt ung mands eneste livsens brød. De ved ikke, at denne drømmeelskov bærer mig, fylder dagene, der ellers skulde være tunge, lange og mørke, med glæde og lys. Saa vil jeg faa lov at beholde min lille husgud, knæle for hende, takke og velsigne hende og lade hende strø roser over den livsvei, som uden hende vilde være taggede torne.

IV.

Jeg er nu indkvarteret paa en bondegaard tæt ved Kristiania. Jeg har det udmerket. Folkene er snilde og fordringsløse, og jeg har min fuldkomne frihed. Ingen doktor til at gjæte mig og kringsætte mig med forsigtighedsregler og medicinflasker. Hvad skal ogsaa al denne forsigtighed til? Er man dødsdømt — og det er jeg nu, det gaar fort nedover — saa er det jo bare at forlænge pinen dette, at udsætte henrettelsen. For mig staar det som en stor ubarmhjertighed, naar lægerne ved al slags kostbare og kunstige midler søger at forlænge en patients liv, som de alligevel ikke kan redde. Det resulterer jo bare i liggesaar og forøget daglig pine. Hvorfor ikke lade stakkarne faa dø i fred?

Her er jeg gudskelov fri lægerne og kan være saa uforsigtig, jeg være vil, uden at nogen lægger to pinder i kors for det.

Jeg streifer ude i skog og mark baade sommer og vinter, saa meget jeg kan. Og er jeg træt, lægger jeg mig i min gode varme seng, tænder lampen, og læser eller drømmer om Ragna.

Fantasi! for en herlig gave er ikke du! Du bryder ned alle rummets skranker og seiler som en ørn over de høieste fjelde. Man kan spise frokost i Kina og middag i Paris og aften i Kaukasien. Ingen luftmaskine kan gaa hurtig som du. Du svinger din tryllestav, og vinter byttes med sommer, og ørkenen dækkes

med roser, og kirker og paladser reiser sine taarne mod skyen, og folkemasser mylre paa de øde steder. Du klæder de nøgneste skrænter med blomster og skog. Du fylder sorgens bæger med glædens perlende vin, du drysser eventyr over den ensommes kammer. Væggene forsvinder, smudset og fattigdommen forsvinder, søilerne reiser sig, der bærer eventyrets blaa himmelhvælv med de funklende stjerner, og den ensomme trætte smiler og nyder synets herlighed.

Man siger sig selv de tusende gange, at det er illusion — forbandet digt og løgn — aa, men hvor herlig er ikke denne løgn; den bærer hvile og glemsel i sit fang. Den er som mors vuggevise for sit syge barn.

Ja, jeg vilde lyve saaledes for mig selv. Jeg vil med vilje svøbe mig ind i illusionens lyse taagerige og digte og drømme, at jeg eier det, som jeg aldrig naar. Saa sovner jeg engang ind for at vaagne der, hvor illusionen er bleven evig virkelighed.

V.

Vaaren kommer! Vaaren skal jo være en farlig tid for os brystsyge. Jeg bryder mig ikke om det. Jeg lægger mig i lyngbakken paa den fugtige jord og lytter og hører, hvor det lever og vokser. Blaaveisene er komne for lang tid siden — de søde yndige blomster, der titter op af mulden som store, forundrede barneøine. Hvidveisene med sit fine grønne har nu slaaet følge. Jeg bærer hver dag haandfulde af dem friske ind i stuen og sætter dem ind i vandglasset ved min seng.

Og det risler, og det tusler, og det mumler, og det kvidrer — der er slikt liv og travlhed overalt, i skogen, paa marken, ved bækken. Det er som tusende øine ser, som tusende munde hvisker. Alt vil leve, vil kappes, vil elske. Der er intet, som tænker paa at dø.

Jeg lukkede øinene og lyttede til naturens musik. Og da saa jeg hende, vaarens alf. Hendes ansigt var Ragnas, og hendes skikkelse let og svævende. Hun var klædt i en lysegrøn, halvt gjennemsigtig kjortel. Om hendes hoved vældede det tykke, gyldne haar frem som en krone. Hvidveis og blaaveis var stukne i det. I haanden holdt hun en bjerkekvist, hvor de fine blade netop var udsprungne. Hun kom glidende ud af skogen og svæ-

vede bort efter markerne henimod mig. Hun svingede sin stav, og det var, som om alt under den blev levende og dirrede. Græsspirerne strakte sine grønne landser kjækt op fra mulden, blomsterne nikkede paa sine stilke, linnæaen i skogen duftede, insekterne blev som elektriserede, de surrede og summede og tumlede sig i yr livslyst, fuglene stemte op sin frydesang og pilede med straa til sine reder. Leve, leve, juble over det at være til. Hvem tænker paa fremtiden, nuet er vort.

Og Ragna kom henimod mig. Og hun stansede og saa paa mig, ikke bedrøvet, nei, med smil i sine øine. Og hun sagde: «hvorfor ligger du her og er vemodig? Ved du ikke, at du ogsaa er et vaarens sædekorn, som modnes til den evige sommer? Snart kommer din og min ven døden, og han planter dig om paa himmelens blomsteregne. Og der kommer jeg og svinger vaarens tryllestav over alle de slumrende spirer. Og de vaagner og slaar sine øine op og elsker og bygger og lever og jubler — det samme uendelige takkekor til livets pris som her.

VI.

Vinteren har sat ind. Hu, hvor det blæser! Og saa den væmmelige Kristianiataagen imellem. Sneen ligger tommetyk over markerne, somme steder har den føget sammen i skavler. Men saa kan der komme en guddommelig dag imellem med høi, blaa himmel og vidunderlige farver i solnedgangen. Paa slike dage er her deiligt rundt Kristiania. Da ved jeg næsten ikke, hvad jeg foretrækker, sommer eller vinter. Luften er saa ren, de hvide marker saa fredsæle, granskogen saa vidunderlig med snepuderne over de grønne bolstre, og bjerketræerne med rim — ja, jeg kan ikke se mig mæt paa dem. Den fineste kvist, udarbeidet som det herligste filegransarbeide i sølv.

Jeg er da ikke værre, end at jeg endnu kan prøve mine ski. Jeg gik en herlig tur idag, og kom hjem saa velsignet træt ved solnedgangstider. Nei, hvilken luende farvepragt, da jeg kom ud af skogtykket og fik udsigten over fjorden og Bærums- og Askeraaserne — rødt, gult, violet med overgange til det fineste grønne. Og saa denne vidunderlige glans, som ingen maler nogensinde kan efterligne. Jeg kom ihu Wergelands smukke digt:

Se hist, min elskede, hist, hvor dagen
til hvile lægger sig paa skarlagen,
hvor solen dalte
blandt skyer gyldne og purpurmalte;
se der i vest
i hine svømmende, skjønne lande
først der kan hænde
sit vuggeløfte vil skjebnen sande,
at jeg, din elsker, skal blive prest.

Jeg faar nok ogsaa sige som han, at mit presterige findes blot i skyerne derborte.

Den straale hisset i luften jaget
er kirkespiret, hint gyldne taget,
hint violette
derudenfor er en blomsterslette.
De mørke lag
af straaler brudte, er lunde dunkle,
hint røde hjemmet — — —
o se, hvor vinduerne gyldne funkle,
vi kunne være der end idag.

Ja, hvor tydelig jeg mindes den spadsereturen med Ragna slik en deilig vinterdag deroppe ved sorenskrivergaarden. Hendes søde ansigt lo saa rødmusset under den tætstuttende kyse. Og jeg lagde ud om mine fremtidsdrømme som prest paa landet. Jeg skulde sondere terrænet, jeg stakkar, om hun syntes villig at være med og dele slige kaar. Og naturen, der hvor jeg havde faaet prestekaldet, var naturligvis vakker, og prestegaarden gammelkoselig, og bønderne troskyldige, barnlige og snilde, og vi elskede og var overlykkelige.

Ja, du min presteidyl, du svandt rigtignok fort nok, ligesom Wergelands drømmeslot i de smukke skyer. Men hun anede vist ikke den dag, Ragna, at det var hendes nærværelse, som farvede og inspirerede mit prestekald og lod mig se det alt i et rosenrødt skjær.

Og nu idag, da jeg stod oppe paa bakken paa mine ski og ikke kunde løsrive mig fra de smukke skyers deilighed, nu var det jo ogsaa hun, som kom og rakte mig Wergelands digt og det gamle vinterminde. Nu er det jo ogsaa hun, som farver min preste-

drøm med fantasiens herlighed. Nu er det jo ogsaa hun, som farver min hele tilværelse med gyldenskin og glans.

VII.

Jeg har idag læst Runebergs: «Idyll och epigram». Jeg blir aldrig kjed af de digte. De er saa farverige og knappe. De er som en samling af yndige malerier. Man kan gaa og se paa dem gang efter gang, og de blir lige nye. Og saa toner der ud af dem livets dybeste sorg og glæde og skjælmeri, klædt i folkevisens egen troskyldighed. Og «flickan» som kommer fra sin «elsklings møte» — det er Ragna. Og hun, som sidder og speiler sig i bækken og synes, hun er urimelig vakker — det er Ragna. Og hun, som speider nedpaa veien efter sin elskede — det er Ragna. Alt er Ragna. Latter, graad, skjelmeri — alt er Ragnas.

Og sandelig tror jeg ikke, jeg blir et stykke af en poet paa dette. Kom der ikke et digt rindende til mig, mens jeg læste, i samme Runebergs stil. Jeg er som voks. Den, jeg læser sidst, præger sit stempel paa mig. Her er digtet:

Unge pige, fuglens søster,
let du springer gjennem græsset,
saalen neppe duggen streifer,
straaet vaier, knækkes ikke.
Hvorhen skal du saa i farten?
og hvad vil du svale morgen?
«Hvor jeg vil, det ser jeg ikke,
hvad jeg vil, det ved jeg ikke;
jeg vil springe, hoppe, danse,
jeg vil sadle vindens heste,
jeg vil le omkap med bækken,
jeg vil elske ja, og favne,
favne alt og elske alle.» —

Unge pige, fuglens søster,
hvorfor iler du urolig?
ser du ei, du tramper engen?
tankeløst du blomsten knækker?
Hvorfor ler du ei med bækken,
sadler ikke vindens heste?

elsker du ei mer og favner,
favner alt og elsker alle?

Sig, hvor skulde jeg vel synge?
sig, hvor kunde jeg vel danse?
Han, han tog det jo altsammen,
tog min latter, leg og elskov,
eventyr og barnedrømme,
tog min sang og tog min glæde,
tog den hele verden fangen.
Giv mig ham, og hjertets stængsler
pludselig skal sønderspringe
Da, ja da jeg streifer græsset,
da jeg ler omkap med bækken,
da jeg sadler vindens heste,
da jeg jubler, da jeg synger:
ham jeg elsker, ham jeg favner,
favner alt og elsker alle.

Tænk om hun kunde kommet til at elske mig saaledes. At jeg havde farvet hele hendes fremtid med solglans, saaledes som hun har farvet min? Var slig lykke mulig? Og vilde den kunne varet livet ud? Vilde ei sygdom, skuffelse, misforstaaelser, hidsige ord nogensinde plettet den?

Aa nei — det er bedre, at det er som nu. Nu eier jeg dig helt, Ragna min. Du er droning paa fantasiens borg, og vi oplever de lysteligste eventyr i bare fryd og glæde og ungdom. Ja, nu eier jeg dig helt — i taage — i røg — i intet.

VIII.

Der er gaaet en poet i mig. Hør nu bare:

«Hvorfor lyse dine øine
mere klart end alle andre?
med din rige, gyldne haarpragt?
hvorfor er vel dine læber
bedst af alt paa jord at kysse?
Har ei andre unge piger
klare øine, gylden haarpragt,

røde, friske, kjække læber? —
Jeg vil altid, altid stirre
i de havblaa, dunkle øine,
jeg vil altid, altid lege
med din rige, gyldne haarpragt,
jeg vil altid, altid kysse
dine røde, friske læber,
kanske da jeg gaaden løser?
kanske da jeg svaret henter?

Se saaledes kan man sidde og gjøgle for sig selv. Jeg, som aldrig har nydt den lykke at kysse dig — og dog kysser jeg dig de hundrede gange om dagen — i tanken.

Vi mødes idag,
vi mødtes igaar,
trods at de listig
vagt om os slaar.

De ved ei, at altid
to elskende fandt
i alt levende skabt
en bundsforvandt.

I hver kviddrende fugl,
i hvert nikkende straa,
i hver summende bi
i hver sommerfugl blaa.

I hver luftning, som bølger,
med vaarlige drømme,
i de solstreif, som skjelmsk
mellem bladene strømme.

Der sendes hilsen,
der skiftes bud,
luften dem bærer
ind og ud.

Vi mødtes i dag,
vi mødtes igaar,
vi mødes, til vi
hinanden faar.

Sludder! vi faar jo aldrig hinanden. Og hun iler vist aldrig til noget møde med mig. Og aldrig er der nogen, som har villet hindre os eller skille os heller. Poeter er mestere i at lyve.

Og skulde hun ville komme, da vil jo rigtignok tanterne holde hende i skjørtet og raabe: «aa pas dig, Ragna! husker du da ikke, han har tæring. Kom ham ikke for nær.»

Og hvis hun alligevel kommer, da — ja, da træder jeg selv værdig frem med mine træplader, slaar dem sammen og raaber: «undskyld — men dette er forbudt vei. Her bor kun pestbefængte. Den eneste gjest, som modtages, er døden.»

IX.

Der er en ting, jeg ikke kan forstaa: hvorledes unge mænd kan lege med kjærligheden og kaste den ud i grams blandt alle gadens tøse. Jeg mindes med gru medicinerens væmmelige historier fra Ragnas hjem, og hvor de oprørte mig. De oprører mig lige meget den dag idag. Og dog har de forpestet min fantasi, saa jeg ikke blir dem kvit mere.

For mig er kjærligheden hellig. Den er som en rensende ild, der brænder ud alle egenkjærlighedens slagger. Jeg ved, at min kjærlighed til Ragna er min frelsende engel. Den stryger som en mild haand over mit hoved, naar hjernen er hed, og blodlysterne vokser. Umuligt at gjøre noget, som var mit høiere selv uværdigt, saalænge hun er nærværende og ser paa. Og hun er altid nærværende. Hun har fæstet bo hos mig. Hendes søde ansigt svæver over hver gjenstand herinde. Jeg kommer ihu den scene i Bjørnsons Maria Stuart, hvor det glade selskab sidder og kappes med aandrigheder til vinens pris. End om de havde sunget kjærlighedens! Den vil jeg synge:

«Du min altid nærværende kjærlighed, velsignet være du! du rækker mig de styrkende draaber i min sygdom med en barmhjertig søsters milde haand. Du drysser mit leie over med hvide blomster. Du løfter min aand paa flugt gjennem alle himle. Du er som musik for mit lyttende øre, og jeg vugges paa mine toner som et barn paa moders arm. Lad mig sovne ind hos dig, lad mig vaagne hos dig, vær min dags solstraale, vær min nats skytsengel. Vær mit digt og vær min virkelighed. Som den altid brændende lampe foran husgudernes billede, saa være du min altid brændende arneild, der luner og varmer min kolde til-

værelse. Og jeg vil lukke mine øine og sovne ind hos dig — sovne ind i døden, baaren paa dine arme.»

X.

Et sommerminde.

Din hvide haand, den fanged
min ro og min længsel,
nu sidder jeg og drømmer
i dine hænders fængsel.

Med hatten løst paa haaret
du sprang op paa stolen,
du skulde binde rankerne,
som slynged sig om kjolen.

Og solskinnet spilled
paa birken, paa hæggen,
men mest paa dig, der falmed
med haanden paa væggen.

De hvide fingre snoed sig
om grenene, de fletted,
og gled mellem bladene
og løfted og letted.

Og ranker dryssed om dig,
som vilde de dig hylde,
der stod du solbeskinnet
i somrens hele fylde.

Ak siden den tid fanged du
min ro og min længsel,
nu sidder jeg og drømmer
i dine hænders fængsel.

De hvide hænder følger mig
vaagen og i drømme,
i skiftende sollys
de glide og svømme.

Jeg ser dem flette, famle
paa brune væg bag løvet,
og solskinnet spiller,
og jeg er — bedrøvet.

XI.

Jeg begriber ikke, hvorfor jeg netop nu skulde komme saa stærkt ihu bygdeballet deroppe, som vi morede os over saa lang tid bagefter. Først turen derud i det herlige føre. Kan der være noget muntrere end en slig rad af bredslæder og sluffer, fyldte med glade, unge mennesker, der skal til julebal? Dombjælderne, stemte i forskjellige toner, klinger saa lystigt under hestenes trav; sang og tilraab og latter akkompagnerer dem fra slæderne, luften fyldes ligesom af livsjubel. Og hvis saa en af slæderne vælter i svingen, og hele toget bagefter maa gjøre stop, og man ryster sneen af sig under spydige bemærkninger til synderen, som var kjørekar, — ja, da stiger jo jubelen endnu mere.

Jeg var betroet at kjøre Ragna, og — jeg væltede hende. Jeg havde seet for længe paa hende istedetfor paa hestene, og saa gik det galt. Jeg blev syndebuk for resten af turen og blev afskediget som kjørekar. Men hvad gjorde det, naar byttet blev, at jeg nu fik sidde inde i slæden hos hende istedetfor paa hundsvotten? Jeg stemte i det glade kor, som besang mit klodseri, og værgede mig med, at jeg dog var likere end Henrik Wergeland, der havde forpligtet sig til ikke at vælte sine baldamer, som betroede sit dyre liv til «pulken», mere end tre gange, men som dog væltede dem fire.

Men saa forstummede pludselig latteren og moroen; thi nu kjørte vi ind i eventyrskogen. Og den var saa deilig, at alle blev tause. Der var faldt nysne, saa alt laa saa jomfruelig uberørt og hemmelighedsfuldt. Granerne stod med tykke svanedunspuder over sine grønne, friske naale. Bjerkerne, der var sprængte ind mellem granholtet, var dækkede med det fineste filegransarbide af sølv og blinkede i luften med sine tusende søljer af snekrystaller. Og alt var saa stille. Ingen klang af vedhuggerens øks, intet raab af tømmermerkere, bare et og andet dyrespor, der havde listet sig paa taa ind i dette eventyrkongens fortryllede slot. Og her sad jeg med min elskede ved min side og kunde bare hviske: «er det ikke deiligt!»

Trylleriet var brudt, da vi kom ud af skogen og ned paa isen. Da klang svøbesmeldene, da rystede hestene dobbelt ivrige sine dombjeldskranse, mens de lagde ud. Og deroppe laa jo alt gaarden, hvor ballet skulde være.

Hvor flotte saadanne gamle, velstaaende bondegaarde er med rum — svære gange og trapper, en mængde værelser, der bare staar paa stas aaret rundt, for saa at oplukkes en eller to gange, naar der skal være gilde, og hele stabburets forsyning med flesk og kjød og sylte og andre delikatesser skal præsenteres, nydes og fordøies. Allerede stuerne, hvor man lagde af sig tøiet, satte en i bygdebalsstemning. Det ene pelslag laa hopet paa det andet, røde skjerf og kjøresvøber og skindhuer spredte udover bordene, naar knaggene var for fulde. Og her kom de alle fra skriverens og futens og prestens med husfolk af sønner, døtre og kontorfolk, ærværdige bondekoner med gammeldagse strimmelhuer, runde, velfødte bondekakser og unge bygdelapse, der søgte at agere bykavallerer, men stundom faldt fortvivlet ud af rollen.

Og naar det saa var lagt det solide og vældige grundlag af syltelabber, pølse, ribbensteg med drammer til, da steg modet hos den unge vikingeskare, og de skred til angreb og arbeide med lyst og kraft.

Oppe i den store bjelkestue, prydet med kranse af tyttebærlyng og med lampetter stukne i væggene, gik dansen lystigt. Der mødtes verkenskjoler, der vilde glædet Wergelands hjerte, med finere bystoffe, ja nogle til og med firskaarne eller udringede; men alle gik de her sammen paa den venskabeligste maade i demokratisk enighed. Handsker og svede bare hænder om hverandre. Og fiolinerne og klarinetterne og basfiolen gjorde sin pligt, om ikke altid tonerne var saa rene. Og ungdomsmodet blussede, og bondekavallererne lagde trøstigt armen om livet paa de fine byfrøkener og svingede dem med svedende iver baglænds i rheinlænderen, mens de satte fem fingres merke paa deres livbaand.

Jeg var saa saligt optagen af at danse med Ragna, at jeg ikke var oplagt til kritiske bemerkninger, som jo studenter ellers har saa fuldt af. Men jeg kunde ikke andet end smile, da en ældre bondemand skulde aflevere sit lommetørklæde i en panteleg og saa først benyttede leiligheden til at snyde sig i det, før han afgav det til damen, eller da en kavaller i kotillonen kom hen til mig med to damer og spurgte, hvad jeg foretrak: Henrik Ibsen eller — en mysost. Jeg blev hængende med mysosten.

Vi dansede til lyse morgen. Og ballets glæder blev ikke ødelagte, da vi kom op og skulde tage reisetøiet paa, ved at se gulvet og tildels vore pelse dækkede af faldne kroppe, der med blege kinder var sødelig sovnede med haanden endnu ligesom krystet om punscheglasset, med hvem de hele aftenen havde pleiet et saa inderligt venskab.

Snart ringlede atter dombjelderne lystigt foran slæden, den friske vinterluft satte atter vore livsaander i bevægelse, og den følgende dag sov vi lige til middag, for saa ved kaffebordet at gjennemgaa alle vore forskjellige oplevelser.

Hvorfor jeg mindes dette netop saa levende idag? — ved ikke. Aa, men h u n var der jo, og hun blev jo bortført af mig gjennem eventyrskogens herlighed til troldslottet østenfor sol og vestenfor maane, hvor hun skinnede frem som en diamant i en indfatning af bly.

XII.

Jeg drømte, vi fløi gjennem himlen,
du hvilte ved mit bryst,
borte var menneskevrimlen,
og alt stod lettende tyst.

Vi suste som to svaner
fremad vor stolte vei,
solene fløi sine baner,
vi ænsede dem ei.

En strømmende, varmende lysning
fra luft og skyer gik,
og hele rummet fyldtes
af svulmende musik.

Da følte jeg, Gud kan sænke
sin afglans i mennesket ned,
at saligt det er at elske;
thi Gud er kjærlighed.

Hvilken vidunderlig drøm dette var at kjende sig løftet og baaret og stige fuglelet gjennem alle himle. Betyder dette, at jeg snart skal faa befries fra dette legeme, som tynger og tryk-

ker? Jeg glemmer ikke den følelse af aandelig berusning, der rislede gjennem hele mit væsen, et velbehag, en glæde, hvormed intet kan sammenlignes. Jeg fløi, jeg svævede, og opad og opad bar det til stedse større lys, større klarhed, større livsnydelse, større lykkefølelse. Og hun laa i min arm og saa mig ind i mit ansigt med hele sjælens hengivenhed. Og det sang i mig og om mig: «I hører hverandre til i al evighed!»

Nu ligger jeg hostende i min seng, næsten for mat til at staa op, som en vingeskudt fugl, der pludselig er dumpet ned paa jorden og nu ligger og kravler der, udygtig til at løfte sig. Aa, men jeg kjender ligesom i mig endnu flugtens glæde; jeg lukker øinene og kan gjennemleve det hele. Om en kom ind til mig nu, er jeg vis paa han vilde sige: «hvor det skinner af dit ansigt!» Jeg føler endnu som en salighedens gjenspeiling over mig.

Dette var deiligt! var dette døden? eller rettere: livet efter døden? aa, da maatte man kunne lide tifold for at opnaa en saadan stund.

Jeg har ofte grublet paa, hvorledes livet efter døden vilde arte sig for dem, man kalder salige, dem, som altsaa ikke er hjemfaldne til luttringsovnen, til den svidende og rensende lidelse.

Denne svingen med palmegrene og syngen af lovsange, iførte lange, hvide klæder, som saa ofte dukker op i aabenbaringens herlige syner, den er jo kun et østerlandsk billede af et moment i herligheden og lykkefølelsen. Og det maa jo være herligt for en troende og tilbedende sjæl, sammen med de tusende hærskarer af rene aander, at lovsynge altets fader, ombølget af lys og toner.

Men ikke kan det være apostelens mening, at dette skulde være det eneste, som en salig aand skulde gjøre i al evighed. Hvor trættende vilde ikke det blive, og hvor egoistisk i længden, saa længe der er dem fra de nedre lag og fra luttringssfærerne, der raaber om hjælp.

Nei, som Guds liv altid er skabende og nærende virksomhed, saaledes maa de salige aanders liv ogsaa være det. Opglødede af herligheden omkring sig, i strømmende taknemmelighed over hvilen og skjønheden, de faar nyde, vil de udstrække hjerter og arme mod sine brødre og søstre, der endnu ligger bundne i smaalige lidenskabers baand. De vil brænde efter at blive frelsere de ogsaa og drage sjæle fra mørke til lys, fra tanker til frihed. Og den bærende kraft hos dem vil kjærligheden være. De vil bære sin kjærlighed, som jeg min, trykket til sit bryst, og, i jubel

over den, bringe andre mennesker til at elske og til at renses ved denne kjærlighed.

Hvor jeg er lykkelig! hvilken gave, har jeg ikke faaet i denne drøm! en profeti om fremtidens herlighed. Jeg blir formelig utaalmodig efter at faa dø. Det blir som for den lamme at faa kaste krykkerne og springe frit om. Mine evner, mine længsler, min kjærlighed skal ikke slukne ved døden. De skal følge mig og vokse i en ny og bedre udvikling.

Nu vil jeg lukke øinene og gjenopleve hele min drøm. Jeg hører musikken bruse, jubelhymnerne svulmer, lyset siver ind, og Ragna hviler her i min arm. End om mine øine aldrig aabnedes mer?

XIII.

Brev fra Gunnar Hamre til Ragna.

Kjære Ragna!

Undskyld, at jeg kalder Dem saaledes, og undskyld at jeg skriver til Dem. De skal ikke blive bange, jeg vil Dem intet ondt, for her ligger jeg, en døende mand. Men netop fordi jeg snart skal dø, er det en ting, jeg maa faa sagt Dem, fordi jeg tror, det vil gjøre Dem godt at kjende den. Og det er, at jeg har elsket Dem, fra jeg første gang saa Dem igjen paa studenterballet. Husker De det? Og denne min kjærlighed har været mit livs velsignelse fra morgen til kveld. Det var det, jeg vilde De skulde vide.

Jeg skal tilstaa det for Dem: det var engang, jeg var paa nippet til at erklære Dem min kjærlighed; men saa skræmte doktoren mig ind i fortvivlelse ved at fortælle mig, at jeg havde ansats til tæring, og at min skjæbne vilde blive som mine to søstres, der var bortrevne i sin bedste alder af denne sygdom. Det var et haardt stød for mig. Som med et pludselig ryk reves jeg ud af alle mine fremtidsdrømme, planer, studier. Jeg var forvandlet til et menneske, der, skyet og ensom, havde at vandre mod døden. Men min kjærlighed til Dem overlevede fortvivlelsen. Denne kjærlighed kunde ingen tage fra mig. Og den har baaret mig over disse tunge aar og gjort dem forholdsvis lyse og lette. Og netop fordi min kjærlighed aldrig gjorde sig haab om at eie sin gjenstand, netop derfor turde jeg dyrke den, pleie den, kjæle for den. Jeg har vel ikke krænket Dem ved dette, har jeg vel?

I drømmenes land har jeg levet, i det kommer jeg til at dø. Jeg har hilst god morgen til Dem hver dag, jeg har slaaet op øinene; jeg har lagt mig med et godnat til Dem og et tak, fordi De har været hos mig hele dagen. De har fulgt mig paa mine ture sommer og vinter. De har været mit selskab, min fortrolige. Til Dem har jeg betroet mine underligste tanker. Jeg har de hundrede gange gjennemlevet alle de smaa, søde minder fra samlivet der i Deres forældres hjem, minder ubetydelige for alle andre, men uvurderlige skatte for mig. Saaledes har De været for mig som en stille, nynnende velsignelse. Om De virkelig er saa, som min kjærlighed har skabt Dem til, ved jeg ikke og bryder mig heller ikke om at vide. Men denne min drømme-Ragna er ikke undergiven nogen forvandlingens lov. Hun berøres ikke af sygdom, skuffelser, mismod, vrede eller sorg. Hun har altid det samme smilende ansigt, det samme muntre øie, den samme uskyldige livsglæde, den samme fine haand til at stryge skyggerne bort fra min pande. Og derfor være hun velsignet.

Doktoren siger, jeg ikke har langt igjen. Jeg har ikke svære smerter, men jeg ligger nu stadig og er mat. Jeg har venlige mennesker om mig til at pleie mig. Men ingen aner den bedste af dem; thi hun er usynlig og utrættelig med haab og trøst nat og dag. Jeg længes efter at gaa bort. Naar man ikke kan gjøre verden nytte, men bare være til byrde, er det godt, jo fortere man kommer afsted.

Tilgiv mig, at jeg skriver dette. Men jeg synes, det maa være deiligt at vide, at man, uden selv at ane det, har været alt for et andet menneske og har omskabt en trist tilværelse til en glad og let. For dette takker jeg Dem uendeligt. Saa maa De hilse Deres gode forældre og takke dem for al deres venlighed mod mig i gamle dage. Det er ikke ligegyldighed fra min side, som har gjort, at jeg ikke har aflagt besøg hos eder i alle disse aar.

Efter hvad jeg her har skrevet, maa De forstaa, hvor ofte lysten til det har brændt i mig. Men jeg har været bange for at volde ubehag ved frygten for smitte. Og jeg har jo af den grund maattet øve mig i saa mangen forsagelse.

Nu ruller snart teppet ned for denne akt af min tilværelses drama. Naar De af aviserne ser, at jeg er død, saa tænk venlig paa mig. Og tilgiv mig, at jeg tager Dem med mig paa flugten gjennem evighedens land.

Deres taknemlige

Gunnar Hamre.

Sterkere end døden.

Der er en forfærdelig fiende af alle arbeideres lykke og hjem. Den hedder sygdom. Der har de to bygget sin rede i haab og tro. De er begge sunde og sterke. Deres arbeide strækker til for at skaffe dem, hvad de behøver til livsophold og til barneflokken og, naar den kommer og ikke blir for stor. Men de trænger ogsaa hver øre, de kan fortjene, for at det kan gaa.

Saa blir en af dem kastet paa sygeleiet. Den part af den fælles fortjeneste skjæres altsaa bort, og dog var den nødvendig for dagens utgifter. Man maa laane paa pant. Doktoren hentes og maa betales. Mediciner maa kjøbes. Der foreskrives kraftig kost, men ingen anden betaler den for dem. Selv den friske part kan ikke faa offre sig helt til sit arbeide; thi der maa nogen være hjemme og tilse den syge.

Naar man saa kommer sig, er der til de daglige udgifter ogsaa kommet gjæld, der suger med renter og afdrag. Man maa sulte sig for at klare det nogenlunde. Man maa arbeide over kræfterne. Glæden tæres bort af hjemmet ved slidet og haabløsheden. Man føler sig kastet ind i en brænding, hvor dragsuget river en tilbage den stund, man synes at have faaet fast grund under fødderne.

Man mister stoltheden ved at være pent klædt; man faar takke for at have filler at slide. Sygdom sætter ind mellem børnene, konen sløves af nattevaagen og orker ikke slide som før . Elendigheden gaber dem imøde. Manden blir taus eller gnaven. Stundom gi'r han sig over og begynder at drikke. Det nytter jo ikke alligevel, hvor meget han træller. Saa kan det gjerne ryge til fanders alt ihop med det samme. Det er rygende brandtomter, som staar igjen fra det forrige glade hjem. Og aarsagen er — sygdom.

Se dette er tusinders saga baade i by og paa land. Og man spørger forgjæves: hvorfor? Det er de skjebner, man synes

meningsløse, de gaader, det ikke nytter at gruble paa. Han, som holder de tusinder traade af aarsag og virkning i sin haand, og som leder verdensløbet i kjærlighed og visdom, han er den eneste, som kan besvare dette hvorfor. Og den klippefaste tro, som kan hvile ud i kjærligheden, og som har sine livsrødder i det hinsidige, den tro som kan lade sig pine og sulte ihjel med tak, den er den eneste, som kan gaa frelst af denne skjærsild.

Men hvem skulde have tænkt, at dette skulde blive Jon Breiens skjebne, han som var saa tillidsfuld og sterk. Han var af kraftig slægt, hans kone saa ud som sundheden selv, og de holdt saa inderlig af hverandre disse to.

Hans forældre havde sat sig imod, at de fik hverandre, fordi han var af «bedre folk», og hun bare husmandsdatter — den gamle historie. Saa var de blevne kjede af dette vrøvlet, havde giftet sig og reist til Amerika. Alt, de havde opsparet, satte de i billetten. De tog land i en af veststaterne. De havde ryddet og bygget, og det saa ud til, at det skulde lykkes for dem; thi konen hjalp til som en fuld arbeidskar.

Den vesle stuen stod der pent indrettet. Maskiner havde de skaffet sig. Kjør og grise havde de lagt sig til. Og agrene, som blev lagte under plogen, øgede sig for hvert aar. Fire kjække børn fik de, to gutter og to piger. Ingen gjæld havde de paa farmen. Jon kjendte sig som en lykkelig mand. Han elskede sine smaabørn, der tumlede om ham som muntre kattekillinger. Han elskede sin kone, der saa trofast delte alle arbeidstag med ham og stelte saa hyggeligt for ham inde i stuen. Han glædede sig i tanken ved at drømme sønnerne som dygtige arbeidskarer paa den farm, han havde ryddet og lagt til rette for dem, og døttrene som velanseede gaardmandskoner der omkring. Og sund og kraftig var han da enda gudskelov, for armene trængtes endnu i lange aar, baade hans og konens, skulde det holdes sammen.

Saa var det en dag midt i onnen, at han pludselig blev greben af slig en ulidelig smerte i underlivet, at han maatte kaste sig bent ned paa jorden og var nær at besvime. Han havde rigtignok i flere dage følt sig utilpas; men han havde ikke ændset det større. En arbeidskar maatte ikke give sig for saa lidet, og at stanse nu midt i travleste tiden, gik jo ikke an. Da han havde hvilt sig lidt, reiste han sig og skulde forsøge igjen; men det samme ulidelige stik tvang ham ned igjen. Han maatte holde konen an, da hun kom kjørende paa slaattemaskinen forbi ham.

«Jeg er bleven klein, Kari,» sagde han. «Jeg maa lægge mig en stund. Vil det vare, saa maa du kjøre til stationen og faa se til at leie en kar med det samme. Vi maa faa høet stakket nu, mens veiret er godt. Og saa var det kanske bedst at hente doktoren ogsaa.»

Kari spændte hesten fra og hjalp Jon ind i stuen. «Du er rent bleg, Jon,» sagde hun, «du maa vel aldrig bli klein for mig.» Hun fik ham i seng og kogte en kop rygende kaffe til ham, trøsteren mod alt ondt. Saa satte hun den ældste af gutterne til at passe de andre og sidde hos faderen saalænge. Selv kjørte hun sporenstregs efter doktoren.

Jon laa igjen og bed tænderne sammen i smerte. Det var første gang, han var syg, og dette tog ham haardt. End om han nu blev liggende for alvor — hvorledes skulde det da gaa med farmen? Kari havde ikke mere end to arme hun heller, og børnene var for smaa endnu til at tage sit løft. Leiefolk var en uting, og kostbare var de ogsaa. Der var kommet en rigtig angst over ham. «Aa heregud! lad mig ikke bli liggende!» bad han.

Da doktoren kom, undersøgte han Jon nøie, og Jon fulgte med spænding hans bevægelse. «Tror du, det blir langevarigt dette, doktor?» spurgte han omsider, da han saa doktoren stille ryste paa hovedet.

«Ja desværre, det blir nok det.»

«Flere maaneder?»

Doktoren saa medlidende paa ham.

«Jeg kan ikke sige hvorlænge; men du maa belave dig paa at slutte alt arbeide.»

«Slutte alt arbeide? — da kan du ligesaa godt slaa mig ihjel med det samme.»

«Det gaar nok ikke saa let at bli livet kvit, Jon.»

«Hvad kalder de denne sygdommen da?»

«De kalder den kræft. Det er en slags sop, som æder sig ind i indvoldene. Hos nogle kan det være nogenlunde smertefrit, hos andre volder det svær smerte, eftersom organerne er, som kræften har angrebet.»

«Og hvor er det, jeg er syg da?

«Det er i leveren og nyrerne.»

«Og kan ikke det bli kureret?»

«Videnskaben har endnu ikke fundet noget paalidelig raad mod denne sygdom, desværre. Man har forsøgt og forsøgt, men det har altid glippet.»

«Og jeg kan saaledes bli liggende hjelpeløs kanske et helt aar?»

«Det kan jeg intet sige om. Hos mange kan det vare flere aar, hos andre bli kortere.»

«Jeg skal saaledes hverken faa leve eller dø, jeg da?»

«Jeg skal give dig nogle draaber, som kan lindre smertetagene, naar de blir for sterke, det er alt, jeg kan gjøre for tiden. Forresten gjelder det at ligge ganske stille og være taalmodig.»

Doktoren gik, og Jon laa igjen som dødsdømt. Det suste for ørene, og han var ikke istand til at fatte dette. Det var altfor meningsløst og grusomt.

Kari kom ind, efterat doktoren havde givet hende sine instrukser. Jon saa paa hendes ansigt, at doktoren havde fortalt hende alt. Hun saa trist ud, enda hun stridde imod.

«Jeg blir nok ikke folk mere jeg, Kari,» sagde Jon med bristefærdigt mæle .

«Tag det nu ikke saa tungt, Jon,» trøstede Kari. «Det kan gaa over snarere, end du tænker. Doktorene bruger altid slige store ord.»

«Aa, men hvor skal det gaa, om jeg blir liggende.»

«Det skal gaa bare godt, tænker jeg. Jeg faar arbeide lidt mere jeg, og børnene kan ogsaa hjelpe til med noget smaatteri. De har godt af at lære sig til itide. Det værste er, at jeg saa lidet kan være her hos dig.»

«Aa bryd dig ikke om mig. Jeg orker vel at ligge her og raadne i fred.»

«Som du snakker, Jon.»

«Om enda en hest havde spændt mig ihjel, eller en okse stanget mig fordærvet — det havde været bedre end dette.»

«Jeg kjender dig ikke igjen, Jon,» du som var saa glad og modig. Er det det samme for dig da, om jeg blir her alene igjen med alle smaabørnene?»

«Aa nei, smaabørnene mine, og du Kari. Jeg holder ikke ud at tænke paa at gaa ifra jer.»

«Og tror du ikke, det bare blir en glæde for mig at stelle om dig og stri for dig?»

«Du er saa god mod mig, Kari, det har du altid været. Og vi har havt det saa godt til denne dag.»

«Og nu skal du først faa prøve, om jeg duer til noget.»

«Som om jeg ikke har prøvet det før. Men du orker det ikke, ser du. Med al din bedste vilje, orker du det ikke.»

«Du ved ikke, hvad jeg orker, Jon,» sagde Kari smilende og strøg ham over panden med haanden. «Jag nu de tunge tanker fra dig. Gud raar for alt.»

Kari lagde Jons hoved til rette paa puden. «Se saa, nu faar jeg gaa fra dig en stund. En af smaagutterne skal sidde her, om der kommer noget paa. Friskt vand staar her paa bordet.»

Karis haab gik desværre ikke i opfyldelse. Jon reiste sig ikke mere. I raseri og fortvivlelse var han engang sprunget ud, da det gjaldt om at indbjerge noget hø, før uveiret kom. Men han naaede ikke længer end til dørstokken, der sank han ned med et støn og maatte bæres i seng. Og da storhulkede han.

Nu var et aar gaaet, og han laa der fremdeles — ikke værre, ikke bedre, som det syntes, bare lige hjelpeløs og smertefuld. Han saa, at overanstrengelsen alt begyndte at tære paa Karis kræfter.

«Jeg ligger her og dræber hende tomme for tomme,» tænkte Jon. Men han sagde ikke noget til Kari. Han bare fulgte hende med øinene og laa om nætterne og stridde med mørke tanker.

Saa var det en dag, da doktoren saa ind til den syge, at Jon begjærte at tale med ham i enrum.

«Nu doktor, ser det ud til, at jeg skal slippe ifra snart?»

Doktoren rystede paa hovedet.

«Og jeg blir ikke likere heller?»

«Nei, sygdommen tærer sent. Du er for sterk af krop til at bukke saa snart under.»

«Den sterke kroppen blir saaledes bare en forbandelse for mig. Kan du finde mening i det, doktor?»

«Kanske vi en dag opdager, at hjelpen laa nær for haand, vi er bare ikke blevne vår den endnu.»

«Det kan ikke hjelpe mig, at de opdager hjelp om et hundrede aar. Men sig mig doktor, naar et dyr ligger hjelpeløst og pines, er det ikke da sælebot at slaa det ihjel?»

«Jo, jeg anser det som en barmhjertighedsgjerning.»

«Men er ikke et menneske ogsaa et dyr? Og skulde man ikke vise samme barmhjertighed mod det, naar det ligger hjelpeløst og pines og bare ber om at faa dø?»

«Det kan synes saa, og jeg har selv ofte følt den største lyst til at ende ulykkelige syges pinsler, naar jeg vidste, at deres sygdom var uhelbredelig. Men jeg turde ikke.»

«Er det loven, du er bange for, doktor? Der behøver jo ingen at vide om det.» Han greb doktoren om armen. Hans øine

brændte, og han hviskede: «for Guds barmhjertigheds skyld — slaa mig ihjel. Du kan — bare nogle sterke draaber, ved du, og det er gjort. Der er ingen, som ved om det. Aa gjør det doktor, og jeg skal være dig evig taknemlig.»

«Og du tror, jeg fik en rolig nats søvn, naar jeg stadig maatte gaa om med den bevidsthed: du har forkortet dette menneskes liv?»

«Men ser du ikke, at dette bærer ind i svarte elendigheden? Vi har alt begyndt at maatte sælge af farmen for at klare os. Kona mi slider sig ihjel. Og naar hun ogsaa stuper, hvad skal det saa bli til? Kunde jeg bare slippe fra nu, saa kunde alt enda lage sig. Jeg kan jo alligevel hverken være til hjelp eller hygge for nogen. Jeg er bare som en stor blodigle, der suger hjerteblodet ud af dem.» Og tarerne vilde frem i Jons øine.

Doktoren saa ind i dette blik, der var som et sygt fortvivlet dyrs. Og han sagde rørt: «jeg synes forfærdelig synd i dig, kjære Jon. Men sæt dig nu i mit sted. Vilde du da gjøre, hvad du ber mig gjøre nu? Vilde du med velberaad hu sætte et andet menneske ind i evigheden? Du vil vælte dette ansvar over paa mig, hvorfor ta'r du det ikke selv?»

Jon laa en stund stille grublende. «Det har jeg ikke tænkt paa,» sagde han, «men vilde ikke det være synd?»

«Er det synd af dig, vilde det være lige meget og endnu mere synd af mig — ikke sandt?»

«Du har ret i det doktor. Undskyld.»

Fra den dag af var Jon som besat af den tanke, om det, under de omstændigheder han levede i, kunde være synd at forkorte sit liv. Det blev de lange dages og de vaagne nætters strid.

En dag sagde han til Kari: «du Kari, sig mig oprigtigt, vilde du ikke ønske, at du var mig kvit?»

«Som du snakker Jon.»

«Ja, for nu maa jeg jo bare være en plage for jer allesammen. Tungt er det for eder at se mig ha' det ondt, og ned ad bakke gaar det. Var du kvit mig, kunde du greit klare baade dig og børnene, saa flink som du er.»

Kari blev alvorlig. «Tror du ikke, det er hygge for mig bare at se dig her da Jon? der blev saa tomt efter dig, at jeg ikke skjønner, jeg kunde holde det ud. Og vi har da ikke lidt nød enda?»

Jon sukkede. «Det er for sent, naar nøden alt er kommen.»

Natmørke tanker er det vanskeligt at fri sig for, naar man en-

gang har aabnet døren for dem. Selv om man stænger, smyger de sig gjennem nøglehullet og dørsprækkerne, borer sig vei gjennem de lukkede vinduer, lister sig frem fra krogene, stiger frem som spøgelser, naar man stirrer ud i mørket og ensomheden, hvisker og tisker, naar det suser og svaier fra grenene paa træet udenfor huset. De maler sorte billeder paa maanestraalerne, som kommer for at besøge den syge og lindre hans ensomhed. Og han stirrer paa maanestriben og sukker. Han vil lukke øinene for de gjøglende billeder; men han ser dem lige fuldt, de har fotograferet sig paa hans hjernes plade. De er blevne hans stadige eiendom, som han fremkalder med det mindste vink af sin vilje. De er de urolige følgesvende, som slaar selskab med ham om dag om nat. Og tilsidst baade frygter og elsker han disse pinende gjester, som man kan elske sin sorg og sit tungsind.

Uger er gaaede, maaneder er gaaede, men de natmørke syner spinder endnu sterkere sin billedvæv ind i den syge mands hjerne. Sovepulveret og trætheden tilsammen har overvældet smerten. Han ligger og døser og drømmer. Et mat smil drager sig over hans blege mund, for han drømmer, at han er hjemme i Norge, hjemme i skogen og paa sæteren, der han mødtes første gang med Kari. Og de jubler og de fjaser, og alt er bare sol og glæde. For hvad bryr de sig om den dumme og gretne bygdesnak, naar de bare er enige.

Og han gjennemlever deres første aar i Amerika, hvor de sled og stred, men var glade og lykkelige alligevel. Han kommer syngende hjem, og der sidder Kari ved rokken, og smaabørnene klynger sig om ham i yr fryd og vil rive pakken med godter ud af lommen, for fa'r har altid lidt godt med sig i lommen. naar han kommer fra byen. Aa, hvor lykkelig han var, hvor herligt det var at være til!

Hvorfor skifter da billedet saa hurtigt? For stuen er ikke at kjende igjen. Der er støvet, og gulvet uvasket og fuldt af muld og halm. Kari maa ikke have faaet tid at gjøre rent. Selv ligger han der paa sengen som et hjelpeløst vrag. Og Kari ligger ved siden bleg, udslidt, overvældet af træthed. Hun er sovnet i fulde klær. Saa farer hun op halvt forvirret, før det endnu rigtig er dag — hvor hendes klær alt er slidte og lappede. Hun binder et tørklæde om det pjuskede haar, ser mildt paa børnene, som sover i sine senge og klapper dem paa kinden. Drypper der ikke en taare paa deres hovedpude? Hvad vil hun saa tidlig? Han ser, at hun beslutsomt samler sammen alt det sølvtøi,

som de har — det eneste arvesølv, han havde med hjemmefra. Og hun lægger det i en pose. Jon ved, hvor det skal hen — til pantelaaneren altsaa. Er det kommet saavidt?

Og Kari gaar hen og løser den sidste ko paa baasen og drager den med sig nedover veien. Saa den maa afsted nu. Ja, ja — det gaar skridt for skridt nedover. Den syge mand vaander sig og stønner. Men han ligger som lamslaaet uden at kunne røre sig.

Og synerne forvirres. Mørket siger ned over ham. Han er ude paa tunet i et forpiskende regnveir. Han er baaren ud paa en krak ved husvæggen, skjønt det endnu ikke er lyst af dag. Og der trasker et kvindemenneske afsted paa den opblødte vei. Hun holder to smaapiger en i hver haand, to gutter følger efter graatende og frysende. De hutrer alle i væden. Det er Kari og børnene. Hun vender sig fortvivlet om mod gaarden og mod den, som har kastet dem ud. Der staar hun bred og stor og grusom.

Jon reiser sig mod ham og vil slaa ham ned. Men han puffer ham tilbage paa krakken og sætter i en haanlatter. «Nei, det er godt! vil du ogsaa mukke, krypen? Det er jo du, som har stelt det saaledes for dem. Hvorfor pakkede du ikke sammen og gik din vei, mens det var tid? Er den raadne kroppen din noget at holde paa? Du ved, du kan ikke berge den alligevel, men du lar dem friskt væk slide og sørge og vaage sig fordærvet. Du er for feig til at gaa — det er sagen. Og nu har du ogsaa faaet dem, der du vilde. Nu trasker de paa landeveien, og fattighuset og fattigkassen gaber efter dig. Did skal jeg nu reise med dig.»

Jon skriger, vender sig i søvne — og vaagner.

Der ligger Kari ved hans side — gudskelov hun lever dog, men hvor udslidt hun ser ud — ansigtet saaledes, som han saa det der i mørket og regnen — et haabløst, fortvivlet ansigt.

Hun vaagner ved hans skrig. «Er du daarlig, Jon?»

«Nei — jeg bare drømte saa stygt. Naar det blir dag, faar du hente en prest.»

Kari saa forundret paa ham; thi de andre gange, presten havde været der, var han just ikke bleven venlig modtaget.

«Jeg skal saa gjøre,» svarede hun stille.

I det sidste var Jon bleven saa pirrelig, naar han blev modsagt.

Da presten kom, sagde Jon: «det var en ting, jeg havde lyst at spørge dig om prest.

«Spørg du kun frit.»

«Da Jesus døde, var det saa nødvendigt, at han skulde dø netop da?»

Presten saa forundret paa ham. «Jeg forstaar dig ikke,» sagde han bare.

«Der staar jo, at hvis han vilde, kunde han kalde til hjelp legioner engle.»

«Ja, hvad saa?»

«Men han valgte det at dø, enda han ikke behøvede.»

«Han elskede verden mere end sig selv og led for vore synder,» faldt presten ind.

«Han valgte frivilligt at dø, fordi han elskede de andre mer end sig selv, var det ikke saa? Det var bare det, jeg vilde vide.»

«Men jeg forstaar ikke —»

«Naar et menneske ser, at han bare er til byrde og plage for andre mennesker, var det saa ikke bedre, at dette menneske ogsaa frivilligt valgte at dø? kan ikke han og faa lov at elske de andre mer end sig selv?»

«Jeg begriber ikke, hvor du vil hen, kjære Breien, jeg ved ikke, hvad du mener.»

«Jeg mener, at jeg er sligt et menneske,» tog Jon heftigt i, «og nu har jeg beslutttet at gaa, jeg skulde bare gjort det for længe siden.»

Presten saa forbauset paa Jon. «Men du kan ikke gaa, som du siger, før Gud kalder dig.»

«Er det da Gud, som har kastet sygdommen paa mig? er det Gud, som med vilje vil ødelægge min kone og mine børn? er det Gud, som forvandler mit lykkelige hjem til et helvede? Da kalder jeg ham ret en daarlig Gud.»

«Jeg er forfærdet over din gudsbespottelige tale Jon. Ved du da ikke, at alt hviler i Guds haand, at vi taalmodige maa tage af hans naade baade det gode og det onde.»

«Taalmodig — ja den lekse har jeg nu hørt i mange aar; men hvortil har denne taalmodighed bragt mig? jo til at bringe større og større elendighed over dem, som er mig kjærest paa jorden. Det er let nok at præke om taalmodighed prest, naar man sidder der mæt og frisk. Du skulde være i mit sted du, og du talte ikke saa letvindt om taalmodighed.»

«Jeg beklager inderligt din vanskjebne, kjære Jon, men hvad er der andet at gjøre end at finde sig i den og søge at forvandle den til aandelig velsignelse.»

«Du har ret prest, jeg burde forvandle den til velsignelse, og derfor burde jeg have mod til at gaa. Jeg burde kunne elske mine saa pas, at jeg, som Jesus gjorde, frivillig vilde dø for dem.»

«Du tænker da vel ikke paa at tage dit liv?»

«Jo, det er netop det jeg tænker. Hvis det bare var mig selv, det angik prest, saa kunde jeg vel holde pinen ud og vente taalmodigt, som du siger. Men disse andre, som jeg ødelægger med denne taalmodighed, de reiser anklage mod mig baade nat og dag.» Og Jon brast i graad.

«Kjære Jon, lad dig ikke friste af onde tanker. Nu er sjælefienden hos dig og vil forføre dig. Lad ham ikke faa dig i sin magt. Du ved da vel det, at hver selvmorder gaar uigjenkaldeligt til det evige helvede.»

Jon lo bittert. «Jamen er det en besynderlig indretning ja. Først saa sender Gud paa én sygdom og pine, saa ta'r han brødet og glæden ud af uskyldige smaa. Og naar man saa vil rette paa det og sætte alt paa god fod igjen, fordi man elsker disse smaa mer end sig selv, saa kaster han en ned i et helvede. Jeg synes det er en underlig religion, dette prest.»

«Der er mange gaader, vi ikke formaar at løse Jon.»

«Jeg troede, Gud var god og kjærlig jeg og ikke ond og grusom. Og naar nogen vil paastaa andet, saa tror jeg ham ikke.»

«Frygter du da ikke dommen over selvmordere, forblindede mand?»

«Kom Jesus da i helvede, fordi han gav sig frivilligt hen i døden? I prester skræmmer altid saa med helvede. Men naar det er helvede her, og det blir helvede hisset, saa kan det vel bli hip som hap, hvor man er?»

«Jeg er bedrøvet over at høre dig tale saaledes Jon. Jeg regnede altid dig som en af mine bedste folk. Nu er du som besat af onde fristelser. Jag dem fra dig. Gud vil ikke lade dig fristes over formue, siger skriften, tro du mig paa det.»

«Hvis talemaader kunde gjøre det, saa skulde jeg tro dig prest. Vil du give mig farmen tilbage og min kone hendes helse og sørge for dem for eftertiden, saa skal jeg tro dig. Nu har jeg bare valget: at dræbe dem eller dræbe mig selv.»

Presten sukkede. Han talte endnu nogle ord om en selvmorders forfærdelige lod baade her og histoppe, om hans efterladtes sorg, om bygdefolkets foragt og gru, hvis saadant skulde hænde.

Han pidskede Jon med frygten for det evige helvede, saa meget han kunde. Men saa lagde han, som balsom paa hans vunder, alle de velsignede forjættelser, som skriften gav dem, der var taalmodige til enden.

Jon laa igjen opreven og vaandefuld. Han maatte for hundredste gang gjennemgaa for sig registeret: for og imod. Han maatte atter stirre og blade i sine syners billedbog. Presten gav ham ikke medhold eller klarhed. Han havde bare de fortyggede talemaader, som den virkelige nød og sorg veirede hen i et øieblik. At tænke at skulle skræmme ham med medborgeres foragt og alt sligt ydre. Som om det veiede noget i det afgrundsdybe valg, hvori han var stedet. Ak den mand havde ikke prøvet, hvad fortvivlelse var.

En kveld, da Kari kom hjem fra arbeidet, hang Jon død ved sengestolpen. Han havde kvalt sig i sine egne seler. Men paa bordet laa et brev efter ham saalydende:

Kjære Kari! tilgiv mig det, som jeg nu maa gjøre; men jeg kan ikke gjøre anderledes. Jeg har grundet og veiet og regnet nat og dag opigjen og opigjen, men jeg kommer altid til samme slutning. Det er ikke for min egen skyld, jeg gjør det; jeg kunde vel altid taale baade verk og pine den tid, som er igjen. Men det er for eders skyld, for dig og for børnene, for jeg holder saa af eder allesammen. Og jeg kan ikke orke at tænke paa, at I skal forarmes og lide. Naar jeg nu er borte, kan endnu alt reddes. Du er sterk og trænger bare hvile, saa vil du komme til kræfter igjen. Gud velsigne baade dig og børnene. I har aldrig gjort mig andet end godt alle eders levedage. Hvor herligt kunde vi ikke havt det, om jeg havde været frisk og glad som før. Nu er jeg bare til byrde og hindring, og man har ikke lov at lægge sig som en blyklump om foden til andre for hele livet, ser du.

Tilgiv mig, at jeg ikke har havt mod til at gjøre dette før; men jeg har været feig og selvkjærlig, og jeg har ventet i længste laget paa alligevel at komme mig. Nu ved jeg, at mit onde er uhelbredeligt, og jeg maa gaa, før det blir forsent.

Bryd dig ikke om det, som presten vil sige; thi han taler af uforstand og forstaar mig ikke. Han er en god mand, men det er hans religion, som har skakkjørt ham. Han skjønner ikke, at den største kjærlighed er den at ofre sig for andre. Nu staar dette saa lysende for mig, at jeg opfylder min pligt. Sørg ikke

over mig, men tag dig sammen og red børnene fra fattigdom. Gud velsigne eder i al evighed, og tak og atter tak for alt, hvad I har gjort for mig.

Jon.

Den officielle kristendom gjorde sit bøddelverk til det yderste efter reglementet. I menighedrne der herskede endnu det gammeldagse barbari. Selvmorderen skulde ikke faa lov til at komme i indviet jord, hans lig skulde lægges udenfor kirkegaardsmuren. Og til kisten var fæstet et reb for at angive, at synderen havde hængt sig. Ingen klokkeklang skulde lyde over ham. Og til menighedens og enkens fælles opbyggelse blev Jon pligtskyldigst beordret til helvede, og hans eksempel fremhævet til skræk og advarsel for ligesindede.

De skulde vare vidst, at de engle, som bar den forpinte aand op til de evige boliger, hviskede til ham: «om du feilede, saa feilede du af kjærlighed. Nu skal din offergjerning bære dig; thi din kjærlighed var sterkere end døden.»

Fattigfolks kjærlighed.

Naar vinteren kommer i Kristiania, saa begynder de ravnene at samle sig, som man kalder de arbeidsløse. De flagser om vore vinduer med sine hæse skrig, og det skjærer i hjerte, at man ikke kan aabne for dem alle og mætte dem. Man kan grue sig for at komme fra sine idylliske landhjem og tilbage til byens larm og strid; thi da begynder den kjendte lyd af entréklokken at kime ustanseligt. Og naar man da aabner, staar der en bleg, forfrossen skikkelse, eller en sulten kone, som skal underholde 5 børn med at sælge sæbe, fyrstikker eller gruelige papirroser — manden er rømt eller drikker. Eller saa er det husvilde, der hidtil har holdt til i skogen om nætterne, men som nu maa ty under tag for regnen og kulden, og som tigger om en billet til frelsesarmeen eller det blaa baand. Og lad saa enkelte af disse sortere under dem, som kaldes «uværdige», og som gjør en profession af lediggang og tiggeri, saa er der dog nok igjen, som kjæmper en seig, daglig kamp for at holde nøden fra døren. Vær derfor ikke haard med dem, som gaar for dørene. Tak heller Gud for, at du er forskaanet for at gaa der. Og har du tid til at indlade dig med dem, høre paa dem og snakke venligt med dem, saa skal du ofte støde paa originaler, som det er umagen værdt at studere.

En dag, som jeg kom ud i kjøkkenet for at spørge min hustru om noget, saa jeg en liden, vissen kone sidde der paa en stol med en suppetalerken paa fanget. Hun reiste sig med talerkenen i haand, men hendes ganske tandløse mund og blodløse læber gjorde, at hun saa lige affældig ud som det tynde, slidte skjørt, hun bar. Forresten var hun renslig at se til, for de lappede klædningsstykker, hun havde paa, var vaskede og pent sammensyede, om end en grøn forside var beæret med en lyserød stribe bag, en stribe, der blufærdigt søgte at gjemme sig i skjørtefolderne. Trods det lidt forsultede og forkomne ansigtsudtryk, havde hun

bevaret en vis barnlig rundhed i sine kinder, og saa man nøie til, gjemte en munter skjelm sig i øienkrogen. Panden var bred og lav, men rundbuet og skinnede under de smørgule haartafser ligesom blankskuret. Hele konen mindede en om et vissent æble.

Hun havde sat en kurv med smaating i paa kjøkkenbordet ved siden af sig.

«Er du mæt nu, Mathea?» spurgte min kone, da gjesten satte talerkenen fra sig.

«Aa, jeg er nu saa mæt, som j e g tør være da,» svarte Mathea og smilte med de tandløse gummer.

«Hvad mener du med det?»

«Ja, jeg mener, at en kone ikke bør spise sig mer end halvmæt, naar manden ingen ting har. Og nu vilde jeg ret be frua være saa snil at la mig faa slaa resten af suppen ned i spandet her til manden min.»

«Spis du bare altsammen. Manden skal faa nyt i spandet.»

«Nei, den frua er nu aparte snil. Det skulde ikke være saa tungt aa være fattig, naar en altid kunde raake i slik ei frua. Det er sant det, hr. professor.»

«Saa folk ofte er slemme mod dig, naar du gaar og ber.»

«J e g gaar da ikke og ber — var det likt sig,» sagde Mathea stolt og lidt fornærmet. «Der er politi for slikt, hr. professor. Men jeg gaar og sælger et og an't smaatteri da. Se her kan De se i korga mi — her er marihøner, som kan flyge etter en snor, og her er kong Oscar og Bjørnstjerne Bjørnson for 10 øre, og her er finkammer og saape.»

«Du synes, jeg trænger kam og saape til bustehaaret mit kanske?»

Mathea lo. «Kam og saape trænger vi alle. Renlighed kan en ikke faa nok af.»

«Nei, han sa' saa manden, han vrængte skjorten sin julekvelden.»

Mathea skoggerlo.

«Sælger du meget af renligheden din da, Mathea?»

«Aa nei, jeg kan ikke det sie, det gaar traatt med fortenesta. Og saa skal jeg sie hr. professorn — og Matheas stemme sank ned til en hemmelighedsfuld hvisken — «de fleste er saa arge, naar en ringer paa hos dom, at de er nær paa at brække næsen vaarses i dørsprækka, naar som de slaar att døra. Og en kan nu ikke undres paa det,» lagde hun sagtmodigt til. «Det maa

være leidt aa ha slik et styg kjerring rekende stødt paa dørene. Lugter vondt gjør det vel af de gamle og vaate klærene vaarses ogsaa.»

«Men du har jo en mand, Mathea,» afbrød min hustru.

«Ja, det har jeg da vel, hvem har ikke det?»

«Men kan ikke han forsørge dig da, saa du slipper at reke rundt?»

«H a n!» — og Mathea slog ud i en latter ved tanken «Han forsørge noen? aa Gud velsigne dere da, han er jo helselaus.»

«Er han helseløs?»

«Ja, vet ikke frua det da? Jo da, han var murer var han, og saa datt han ned fra stillaset i fjerde etagen med alle mursteina og klass ned i gata, og slo sig mest ihel.»

«Men han kom sig igjen?»

«Nederdelen blei skamfera for livstid, men overdelen holdt. Og nu ligger han der i senga, og maa ligge der, saalænge til Vorherre ta'r han.»

«Og saa maa d u forsørge h a m istedetfor han dig?»

«Ja, saaledes kan det snu sig i væra. Nu ligger han der og baler det, han kan, stakkar. Han har slik sjeni til aa lage leker ut af gamle cigarkasser, at De kan ikke tru det. Han gjør baade hester og elefanter. Og jeg stræver med aa sælge det og det andet smaatteriet, men det gaar traatt.»

«Jeg faar kjøbe en elefant af dig jeg da, Mathea.»

«Nei, Gud velsigne dere, hr. professor, det blir til en kaffitaar til 'n Olaus det.»

«Du er glad i manden din, ser det ud til.»

«Ja, skulde jeg ikke være glad i 'n da? Jeg tør trygt sie, at saa snil en mand fins ikke paa jora. Og for et sjéni! Ja, hadde han vært lært, saa hadde han mins vært bisp.»

«Saa han er slikt sjéni?»

«Ja, det er ikke maate paa det, ser De. Om han bare faar fat paa en kaffetut eller et træstykke, saa kan han gjøre musik af det.»

«Men han har vel andre instrumenter end tuden af kaffekjedlen?»

«Ja, det skulde jeg mene. Han har dragspel, og saa er han rent overhændig paa finkam.»

«Finkam siger du?»

«Ja, vet De ikke det da, at naar en lægger papir rundt en finkam og synger paa, saa blir det slig underlig laat, næsten som

en blaaste i trompet? Og du skulde bare høre han Olaus blaase. Ja, han kan lage det saa rørendes til, at jeg mest maa graate. Men naar han ser, at jeg blir melantrist, saa triver han dragspellet, og saa river han i en vals og en rheinlænder, saa jeg danser rundt paa golvet, som jeg var gæln. Ja, han Olaus er morosam, kan De tru?»

«Men I kan da ikkke leve af dragspil og finkam?»

Mathea lo. «Jeg mener, professorn er morosam han og. Aa nei, vi krabber os nu til lidt mel til graut en og anden gang. Og saa er folk snille ogsaa, det var synd aa sie andet. Og sulter vi til et maal, saa faar vi til et andet. Og han Olaus er morosam, enten han svelter og er mæt han. Lidt moro dryger maten, siger han.»

«Ja, det er velsignet at ha' et godt humør.»

«Ja, er det ikke det, hr. professer? Og han Olaus driver ablegøi med alt han. Vi har en kokebok igjen fra den tid, vi enda var velstandsfolk — ja, for vi har da vært velstandsfolk vi og — og dennane boken driver han spektakkel med stødt og stendigt. Naar han ser, at jeg er trøtt og kommer hem uten matsaaen, saa skjænder han ikke og griner som andre mænder. Nei, saa roper han: «kom med kokeboka, du Mathea, saa skal vi lage middag, saa det forslaar.» Og saa læser han, nett som det var ut af en bok da, forstaar De: «læg det afgnagede kjøtbeinet i vand og hav deri smaastein, saa faar du like gode knokeerter som paa dampkjøkkenet. Tag saa to skefulde ingenting, kom deri to æggeskaller og fyld op med skuresand. Sød det hele med latteren til a' Mathea, og du faar den deiligste kjerringpudding, du kan ønske dig. Serveres helst kold. Rusk saa lidt sot ned fra skorstenen og hav paa kjedlen, saa blir kaffen baade sterk og svart.» Ja, den Olaus, den Olaus! Saa maa jeg til at le da, ser De, enten jeg vil eller ikke, og saa glemmer vi at vi er sultne. «Ja, han Olaus er vel morosam. Jeg kunde berge mig ille uten ham.»

«Men du maa da slite forfærdeligt, naar du skal slite for to,» sagde min hustru.

«Aa ja, det er nok balsomt, frue, men jeg er sterk, om jeg enda ser tuslede ut. Først saa maa jeg nu stelle og fjelge i romet vort da — vi har bare en stue — for jeg kan ikke trives med sabbestel. Reint skal det være. Og saa maa jeg fjelge mig sjøl, til jeg skal ud med dessane korgerne. Og saa maa jeg koke maten, om vi har noen. Og saa maa jeg rende ut igjen og se

til at plukke et og andet korn. Aa jo, det er nok balsomt især i regn og styggeveir.»

«Men kunde du ikke ta' vask i husene da, Mathea, det var da bedre end at rende saa paa gaderne.»

«Skure og vaske? aa jo, frua maa nok tru, jeg gjør det, naar jeg kan komme til. Jeg skurer, saa han Olaus maa ligge heme hele dagen aleine, han stakkaren og faa hverken vaadt eller tørt. Men trur du, han klager? Nei, var det likt sig. Han læser i kokeboka han og speller, naar jeg kommer hem, saa jeg lyt danse, kor laak jeg er.»

«Men hvor gaar det med kul og ved om vinteren?»

«Kul og ved? Trur De, vi har raad til slikt noe omfrant de pindene, jeg koker med? Kul og ved er for velstandsfolk det. Jeg er nu ogsaa ute og render hele dagen, og da trænger ikke jeg noe, og han Olaus ligger i senga, og der er han varm. Og naar jeg saa kommer hem og er kald og frosen og hustrer og blæs i fingrene, saa slænger jeg de vaate filleplaggene fra mig og krabber ned i varme senga til manden min og lægger mig tæt op til 'n, og saa har jeg det saa godt. Ja, natten er det bedste, vi har, for det er godt at kvile. Og der hos Olaus, har jeg det saa trygt, enda han er helselaus. Og naar jeg vakner om natta — for rygverken kan være slem imellem — og ser 'n ligge der saa trygt og sove som en anden gudsengel, ja, saa takker jeg vaarherre for, at jeg har 'n, om han er aldri saa rudinært.»

«Men hjelper ikke fattigkassen lidt til, saa meget I har til husleie?»

«Fattigkassa? Professern trur da vel ikke, at jeg vil ta' noe av kassa? Nei før skal jeg svelte ihel, for der er ære i fattigfolk og, hr. professer.»

«Det var ikke professorens mening at fornærme dig, Mathea,» faldt min hustru ind formildende.

«Nei, jeg vet vel det, men trur De ikke, de har vært etter vors lel? Jo da, de har truet med aa ta' han Olaus paa sjukehuset, for der skulde han faa baade mat og medicıner, sa' de, og det skulde ingen ting koste, og saa kunde jeg slippe aa slite for 'n.

Men nu vil jeg vel spørre professeren, som er en lærd mand, er der ret og rimelighet i det? Og kan de ha' lov at skille mand og kone, naar de vil være sammen og gjør ingen fortræd. Vi kan da ha' lov aa svelte sammen, naar vi har lyst til det vel?»

«Ja, det maa I ha' lov til.»

«Og hvad skulde jeg være til, naar som de tok han Olaus fra mig? Kan De si' mig det?»

«Nei, det kan saa være det. Men savner I ikke svært den tid, da I var velstandsfolk, som du sagde?»

«Aa nei, jeg kan ikke det sie. Naar en bare holder af hverandre, saa er det mest det samme, hvor en bor. Men javist havde vi det pent den gang ja — to stuer og kjøkken og blomster i vinduerne og gardiner. Aa nei, aa nei, jo det var moro. Og om søndagene om sommeren, saa drog vi ud til Bygdø en 5—6 isammen — gode venner ser De — og saa havde vi en barnevogn med — de andre havde barn — og der gjemte vi ungerne og ølflaskerne. Og saa sang vi, og Olaus spellede paa dragspel, og vi dansede paa marken, naar græsset var slaat. Ja, det var moro! Og stundom var vi like til Holmenkollen, og var det nu aparte solskin og varmt, saa laa vi der i skogen hele natta, og naar sola kom op, kokte vi kaffe. Ja, det var leven det.»

«Du har nok været en hel spillefugl i dine dage, Mathea.»

«Jeg ja? ja, det kan frua forlate sig paa. Folk kaldte mig aldrig andet end: «letvindten». Og jeg var saa gæl'n etter dans. Vi var ofte paa danseballer han Olaus og jeg, og der var det, vi blev kjendte. Det kan vel ikke være synd det, vet jeg?»

«Nei, det kan det ikke, naar det gaar for sig i al uskyldighed.»

«Ja, trur De, vi var grove De? nei, fy da! Men jeg kunde ikke andet end være glad, det var min natur saalessen, ser De. Og trur ikke professeren det, at det var Guds bestemmels med os allesammen, at vi skulde være glade? Se paa kalvene og lammene! de hopper og springer, og fuglene synger i skogen, og smaabarna traller og danser.»

«Og nu opfylder du ogsaa Guds bestemmelse, naar du danser, mener du?»

Mathea saa forskende paa professoren.

«De er nok en oplagt skøier De, hr. professer — ja, undskyld dristigheden — men De synes vel slikt spjaak som jeg hadde an't aa gjøre end aa danse og skape sig. Men han Olaus er saa morosam, og saa glemmer vi da sorgen den stunna. Men jeg trur, jeg er rent rusk. Her gaar jeg og fyller professeren med alt dette tull og tøv, og jeg skulde se aa tene enda nogre skillinger, før jeg gik hem. Ja, tak og ære maa professeren og frua ha' for god mat, og for at De har hørt paa alt røre mitt. Det letter at faa snakke med snille folk, vet De.»

«Jeg tænker, du finder en kaffepose og lidt sukker og mel og gryn til han Olaus og, du kona mi.»

«Jeg havde saa tænkt at gjøre, manden min.»

Mathea sank rent overvældet ned paa stolen igjen med sit spand og sine kurve, mens fruen fandt frem sagerne. Hun havde taarer i øinene. «Der er da snille folk til i væra og,» sagde hun, «men dettane er no' altfor snilt.»

«Saa faar Olaus drikke min skaal i kaffe, og du faar lage kjerringpudding til.

«Aa nei og nei, saa morosam professeren er.»

«Og saa kan du ta' dette gamle sjalet om dig. Det er godt og varmt, og det ser ut til, at du trænger det,» lagde fruen til.

«Nei, det er reint formye. Ja, nu reiser jeg beint hem, og saa skal jeg danse i sjalet for han Olaus, og han skal spelle i hele kveld. En blir saa munter, naar en er mæt, ser du.»

Dette var vor afsked med Mathea den dag. Senere kom hun indom en og anden gang for aa hvile og faa sig lidt mad og kaffe. «Det er saa trygt aa vite, at en kommer til folk, som ikke jager en ut igjen,» sagde hun. Og altid maatte hun prate om Olaus, og altid holdt hun samme lovtaler over ham, og altid var hun i godt humør.

Stundom var min kone nede og saa til hende, og der var altid rent og pent der, selv om der kunde være koldt, saa det knakede. Og der laa Olaus alene, hjelpeløs i sin seng, fingrende med sit løvsag-arbeide og sine sjenidyr, ventende paa, at hans elskede Mathea skulde komme hjem.

«De kan tro, det er en gild kone, jeg har faaet,» sagde han, «saa flink og saa taalmodig. Ja, hvad skulde jeg ha' gjort uden hende? kan De sige mig det? Og saa vakker, hun holder sig, synes De ikke?»

Aa de kjærlighedens øine, hvor velsignet blinde kan ikke de være!

Saa var det en tid, vi ligesom tabte sporet af dem. Man la'r sig rive med af sine interesser og daglige arbeide, saa man glemmer de nødlidende, som er lagt for ens dør. Da blev vi atter lyslevende mindede om de glemte fattigvenner ved et besøg, som vor husven, presten, en dag aflagde.

«Nu kan I tro, jeg har truffet en rar figur af en kone,» sagde han.

«Aa ja, der falder vel ofte slige i din lod,» svarte jeg.

«Ja, nu skal I bare høre. Jeg havde havt begravelse og var

stanset lidt for at tale med kirketjeneren, saa følget var gaaet. Som jeg da alene vandrede ned af alleen, hører jeg en underlig klukkende lyd og ser en kone ligge henstrakt over en nylig henkastet grav. Hun havde lagt sig helt over graven og græd, som livet skulde briste. Jeg syntes synd i hende, stansede en stund og saa paa hende; saa nærmede jeg mig. Konen lod ikke til at merke mig, hun bare græd.

«Har du mistet en kjær ven, gode kone?» sagde jeg saa venligt, jeg kunde.

Hun saa forundret paa mig, og da hun opdagede, det var presten, stansede hun graaden.

«Aa ja, det er nok saa,» svarte hun.

«Kanske en søn?»

«Nei, det var ret manden min.»

«Ja saa, og nu har du altsaa mistet din forsørger?»

«Aa nei, det var nok mig, som laut forsørje hannom, for han var helselaus.»

«Ja, men saa maatte det jo forsaavidt bli en lette for dig, at han fik gaa bort.»

«En lette for mig? ja, det er jo netop det, som er det gale. Hvad har jeg no' aa slite for? Den matbiten, jeg sjøl trænger, den er snart tjent, og hvad skal jeg saa bestille? Ikke har jeg barn, og ingen har jeg aa hygge for.»

«Men du maa huske paa, at manden din nu er fri for sygdom og nød og har det godt.»

«Det hjelper ikke mig no'e det. Kan han komme til mig kanske? eller kan jeg se og snakke med 'n? Og kan hu' Mathea stelle for'n der? Nei, det slipper hu nok, og jeg vet, atte han Olaus trivst ikke uten hu Mathea steller for'n.» Saa stansede hun en stund, som hun grundede paa noget. Saa saa hun op og ned paa mig og sagde: «jeg ser paa kjolen og kragen, at du er presten, saa forstaar du dig vel lidt paa, hossen en har det i himmelen. Si mig, speller de deroppe?»

«Hvad mener du, gode kone?»

«Speller saa'n instrumenter, mener jeg. Jeg vet nok, at englene speller paa trompet, for det staar i bibelen. Men har ikke andre lov aa spelle? og speller de ikke andre instrumenter?»

Jeg kunde ikke hjelpe for at smile.

«Var manden din saa flink til at spille han da?» spurgte jeg.

«Aa ja da — han var et rent sjeni, ser De.»

«Og han spillede trompet?»

«Nei, vi var nok ikke saa fornemme. Han maatte nøie sig med finkam og dragspel han, mens han var her paa jora. Men det er vel for simpelt i himmerike det?

Hvad mener presten?»

«Der er ingen ting for simpelt der,» trøstede jeg, «for der er alle lige.»

«Nei, siger De det. Gudskelov. Jeg vilde saa gjerne, han Olaus skulde faa glæde sig med musikken, saa fik de høre, hvor flink han var.»

«Saa I brugte en og anden gang at spille og synge salmer der hjemme hos eder.»

«Nei var det no'e morosamt i det da? Manden min spella Kvæservalsen og sang: «Gina du deilige mø — er du med paa den?» — og jeg dansed. Aa gid, hvad moro vi havde.»

«Var I aldrig i kirken da?»

«Jo før saa, før manden blei helselaus. Nu har jeg ikke klær til aa gaa med i kjerka, om jeg vilde.»

«Har I da aldrig følt trang til religionens trøst, naar I sad der i sygdom og nød?» spurgte jeg prøvende.

«Jeg skjønte saa litet af det, som de prækte i kjerkerne, og jeg blei bare søvnig af det. Ja, presten undskylder, at jeg snakker saa liketil. Men jeg syntes, jeg havde mere af aa snakke og skjemte med 'n Olaus. Da blei vi saa gode og glade begge to.»

«Saa du holdt saa svært af manden din?» afbrød jeg.

«Ja, der har aldrig været et uvenligt ord mellem os, siden vi blei kjendte. Og vi syntes, vi hadde nok, naar vi bare fik være hos hverandre. Er der ikke religion i sligt ogsaa prest, og kan ikke fattigfolk hjelpe sig med den — et langt stykke i allefald?»

Og jeg stod som slagen paa munden. Jeg vidste ikke, hvad jeg skulde sige. Jeg følte atter, hvad jeg saa ofte har følt i min prestegjerning, hvor fjernt — hjertefjernt — flertallet af vore menighedslemmer staar fra de stive dogmer, som vi, lovbundne, maa forkynde i kirkerne. Saa faldt det mig ihu det deilige sted af Johannesbrevet — ja, jeg tror, der var som en indskydelse i det: «I elskelige! lader os elske hverandre; thi kjærligheden er af Gud, og hver den, som elsker, er født af Gud og kjender Gud» (1 Joh. 4, 7). Og jeg citerede dette for konen.

Hun saa forundret paa mig. «Staar det virkelig i bibelen? aa nei, aa nei, saa kjendes Gud baade ved han Olaus og med

mig, for elske hverandre, det kunde vi da, om vi ikke kunde andet.»

Jeg talte endnu en stund med konen og søgte at sætte mig ind i hendes tankegang og trøste hende, saa godt jeg formaaede. Men hun dreiede bare om denne ene tanke: manden, som var gaaet bort fra hende. Man kan træffe sterke og dybe følelser hos fattigfolk stundom. De sætter som hele sit væsen ind i en eneste ting.» —

Prestens fortælling mindede os om, at vi havde forsømt at forhøre os om Mathea altfor længe. Vi gik derned min hustru og jeg.

Hun laa i sengen, paa samme plads som Olaus havde indtaget i levende live. Men hvor hun saa ud! ganske bleg og indfalden, øinene som halvslukte, læberne blaahvide.

«Kjære Mathea! du maa spise. Se her har vi taget mad til dig,» sagde min hustru og dækkede op af kurven. «Du kan da ikke sørge dig ihjel.»

«Gid jeg kunde det frue, saa fik jeg komme til 'n Olaus. Der er saa ingen glæde, uten hvor han er.»

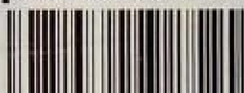
«Har doktoren seet til dig?»

«Han siger, jeg lider af blodmangel, og at jeg skal spise. Men hvad nytter det, naar jeg ikke orker mat? Jeg ligger nu bare og tænker paa det pene ordet, som presten sa' — det gjorde mig saa godt. Og saa venter jeg paa'n Olaus.»

Da vi nogle dage efter saa derned igjen, laa Mathea død i sengen. Jeg kom ihu historien om den trofaste hund, som sørgede sig ihjel paa sin herres grav.

THOMAS KRAG

DEN NORSKE SERIE

Gyldendals norske serie av billige bøker har bragt en række av vor litteraturskats værdifuldeste bøker, store fængslende romaner, der ved deres fremkomst har sat tusener av sind i bevægelse og som det betyr intet mindre end en oplevelse at læse. Hvert aar tilføies nye værdifulde romaner til denne serie.

ristofer
Janson

Mange-
slags
jærligh